

# NAŠ BORJAČ

Ilirska Bistrica • september - oktober 1997 • letnik I • št. 1

cena: 180 SIT

OB 50. LETNICE PRIKLJUČITVE PRIMORSKE K MATIČNI DOMOVINI

## Našla si končno svoj pravi obraz

14. septembra letošnjega leta se je v Novi Gorici zbrala množica obiskovalcev prireditve, ki je bila posvečena 50. obletnici priključitve Primorske k matični domovini. Vsekakor je to eden najpomembnejših dogodkov, ki so zaznamovali našo preteklost in bili čvrst temelj prihodnosti in današnjega dne. Razumljivo je, da je več kot desetisočglava množica dostojno pozdravila to obletnico.

Ostanki nočnega neurja so se porazgubili tja nekam za Sabotin. Zaskrbljeni obrazi organizatorjev in marsikaterega obiskovalca so se počasi jasnili, češ, saj bo, saj nam bo uspelo. Gruča obiskovalcev, med katerimi je bilo kar nekaj nekdanjih borcev - partizanov, o čemer so pričala odlikovanja na prsih, partizanske uniforme in titovke, se je veselila z borbeno pesmijo, vriskom in nepogrešljivo harmoniko. Pa tudi zaplesali so, ko smo se ostali pomikali proti prizorišču dogajanja. Nočni dež je pustil posledice na travniku, leta je bil razmočen, pod nogami je neprijetno cmokalo, a to ni motilo rok v prijateljskem stisku in pozdravu, radosti v očeh nekdanjih tovarišev in spominov iz tiste davne, a lepe preteklosti. Se še spominjaš, kje je ta in ta, kako je z zdravjem, pa smo spet skupaj, vseh pa vendarle ni ... so bili najpogostejši pozdravi znancev. V zraku je vršalo, partizansko pesem pa je preglasila doneča melodija iz zvočnikov. »Na svoji zemlji, poslušaj jo! Ti, to je bil film, kaj praviš?« Glasno odobravanje. Sledi koračnica, glave se obrnejo proti ulici, po kateri strumno korakajo praporščaki z zastavami in prapori svojih borbenih enot NOV, TIGR-a, veterani vojne za Slovenijo - Združenje in Sever, enote Slovenske vojske in drugi. Vzkliki, ploskanje in pesem jih pozdravijo. Ta čudovita povorka spominov in sedanosti uokvirji prireditveni prostor, pevci združenih primorskih pevskih zborov, simfonični orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane, godba na pihala in recitator so pripravljene. Nad njimi kraljuje napis 50. OBLETNICA PRIKLJUČITVE PRIMORSKE K MATIČNI DOMOVINI.

Med množico ponovno zavriši, glave se obračajo v nasprotno smer, iz občinske stavbe prihajajo častni gostje, vsakdo bi jih želel videti, pozdraviti, a večina lahko le ploska in vzklika. Mesta v prvih vrstah so zasedli predsednik države Milan Kučan, predsednik državnega zbora dr. Janez Podobnik, predsednik vlade dr. Janez Drnovšek, predsednik državnega sveta dr. Ivan Kristan, ministri in poslanci, svetniki, predstavniki diplomatskega zbora, verskih skupnosti in posebno toplo pozdravljeni še živeči odposlanci slovenskega naroda na kočevskem zboru in tigrovci. Fanfare so oznanile začetek. »Čuj, to je naša, primorska himna ... vstala Primorska,« se ni mogel spomniti naslova možak, čigar prsi so krasila odlikovanja in medalje. »Pa saj jo bomo danes vsi zapeli.« Motil se je, pa o tem na koncu. Umirili smo se, saj nam je spregovoril novogoriški župan Črtomir Špacapan, ki je po pozdravu zbrane spomnil, da je prav Nova Gorica lep dokaz takratne odločitve, saj njen rojstni dan sovpada z obletnico priključitve Primorske k Sloveniji, to je 15. 9. 1947. Živimo ob meji, a vendarle v svobodni državi, ki si prizadeva,

da jutri, v združenji Evropi, tudi ta meja odpade in ostane le še spomin na težke čase, ko so se naši očetje in dedi uprli nadvladi. Županov govor so spremljali vzkliki odobravanja in ploskanje.

Da ima Primorska posebno mesto v Sloveniji in da je izšla iz pogorišča ter razvila novo življenje, vse to pa ji daje ljubezen do življenja, je poudaril predsednik državnega zbora dr. Janez Podobnik in bil deležen pohvalnega aplavza. Vzkliki negodovanja pa je bilo slišati, ko je omenil organizirani odpor proti nasilju vseh totalitarizmov, med njimi tudi komunizma. Kaj se hoče, razmišljamo pač po svoje.

Z odobravočim ploskanjem smo na govorniški oder pospremili predsednika Milana Kučana. Že pozdravne besede so prekinjali spontani aplavzi. Kar huronsko odobravanje pa je sledilo izjavi: »Brez Primorske ni Slovenije!« Spoštovani bralci, prepričan sem, da ste Kučanov govor poslušali ali brali v dnevnem časopisu, zato ga ne nameravam obnavljati ali citirati



Karikatura: Marko Renko

## KAM?

Zakaj nov časopis v kriznem času, ko se vsaka naložba stokrat premisli? Zakaj ravno na Ilirskobistriškem, kjer so se sanje marsikomu obrnile na glavo in smo vsi potencialni izgubljeni? Zakaj stopati v dvomljiva razmerja z upanjem, da bodo delovala, in riniti z glavo skozi zid v majhnem, zaprtim in negibnem okolju, v katerem, kot kaže, še dolgo ne bo nič drugače?

Kriza je vedno splet pomanjkanja in izobilja. Ilirskobistriška občina je kljub vsemu živela in živi. V nekem smislu je njeno življenje bogato in raznovrstno tudi zaradi trmastih ljudi, ki se ne ozirajo na ovire, ampak utirajo pot svojim vizijam in hotenjem.

Kaj želimo? V prvi vrsti sprejemati misel velikega števila ljudi, ki pričakujejo od prihodnosti več kakor od preteklosti, ljudi, ki ne hodijo naokoli z zaprtimi očmi in se znajo odzivati na razlike.

V času interneta, satelitske televizije in mobilne telefonije se dogaja, da za majhne teme, v katerih nastopajo naši prijatelji, sosedje in znanci, ki jih ni prav veliko v starejših časopisih, prepogosto zmanjka časa in prostora.

Tudi o delovanju lokalne oblasti ni nikoli dovolj informacij, saj javnost praviloma ne zve vsega tistega, kar bi jo utegnilo in moralo zanimati, a se še kako odraža v vsakdanjem življenju.

Vse to smo se namenili početi. Ker ima časopis v primerjavi z elektronskimi mediji že po naravni logiki kosmata ušesa, mora stanje stvari spremljati drugače: analitično, kritično, z distanco, poglobljeno. Zavedamo se, da so črke, s katerimi bodo nastajali zapisi, in črke, s katerimi bodo nastajala mnenja, lahko le iste; brez prvih ne bo šlo, širile naj bi se druge.

Vsak časopis je nekakšno ogledalo družbe, saj sprehod po njegovih straneh pokaže tudi njeno lice. Prva številka Našega borjača je pred vami. Ni še takšen, kot si ga želimo. Ko ga bodo izpolnile živahnije barve vsebine, utegne postati nenadomestljiv sopotnik, ki bo razumel stiske in probleme ter se veselil uspehov in radosti preprostih ljudi, ravno takšnih kot ste vi in mi.

Iz majhnega raste veliko. Kar je danes nemogoče, se lahko jutri uresniči - vse reke so sestavljene iz kapelj vode.

Želimo si veliko babic, da bi bilo vsako naslednje dete čimmanj kilavo!

Uredništvo

## Z Milanom Kučanom o gospodarstvu

Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan se je v torek, 14. oktobra, odzval povabilu župana Stanislava Prosenca in obiskal Ilirsko Bistrico. Potem ko si je ogledal proizvodnjo vlaknenih plošč v Lesonitu in se seznanil s prizadevanji za njegovo ozdravitev, se je srečal še z župani občin Ilirska Bistrica, Pivka, Cerknica in Loška dolina, predstavniki Območne gospodarske zbornice Postojna, Območne obrtne zbornice Ilirska Bistrica in direktorji skoraj vseh večjih ilirskobistriških podjetij, ki so mu predstavili gospodarske probleme in razvojne načrte tega dela Slovenije.

Milan Kučan je bil v Lesonitu že pred šestimi leti, od takrat pa se je seveda marsikaj spremenilo: letošnjega maja je bil v največjem ilirskobistriškem podjetju uveden stečajni postopek, delo pa je izgubilo vseh 523 delavcev. Kljub uvedbi stečajnega postopka se je proizvodnja nadaljevala. Sredi oktobra, ko je bilo v Lesonitu zaposlenih 275 delavcev, je proizvodnja že dosegla raven iz obdobja pred uvedbo stečajnega postopka, v nekaterih obratih pa jo je celo preseгла. Stečajni upravitelj Franc Lipolt je dejal, da bo predlagal prisilno poravnavo januarja 1998, saj je prepričan, da je Lesonitov proizvodni program dober in da bi podjetje čez pet let lahko poslovalo pozitivno, čeprav se bo moralo še dolgo ukvarjati s pridobivanjem kreditov za obratna sredstva in nezaupanjem dobaviteljev.

Na pogovoru z župani in predstavniki gospodarstva je bil še posebej izčrpen Stanislav Prosen, ki je predsedniku države orisal probleme, s katerimi se ilirskobistriška občina ukvarja od vzpostavitev meje med Slovenijo in Hrvaško. Pri tem je poudaril, da občina, ki ima po zadnjih podatkih že 1079 registriranih brezposelnih, pričakuje tudi pomoč države, saj bi morala na obmejnem in demografsko ogoženem območju storiti veliko več za razvoj podjetništva in drobnega gospodarstva oziroma poiskati ustrezne rešitve in možnosti, da se zadrži vsaj sedanja raven proizvodnje in sedanje število delovnih mest. Podobnega mnenja so bili tudi župani pivške (Branko Posega), cerkniške (Tine Schein) in občine Loška dolina (Jernej Zabukovec), ki se vsaj glede števila brezposelnih ne srečujejo s tako velikimi težavami kot ilirskobistriška, čeprav so se morala izrazito izvozno usmerjena podjetja tudi v teh okoljih znajti sama.

Po prepričanju Milana Kučana je glavni vzrok za množico problemov nejasna strategija razvoja Slovenije, ki še vedno ni dorečena. Njena gospodarska politika z gibanjem tečaja in visoko ceno kapitala povzroča težave ne samo najbolj razvitim podjetjem, ampak tudi manj razvitim območjem, ki jih zapuščajo strokovnjaki. Brez iskanja odgovorov na vprašanja o sedanosti in prihodnosti Slovenije, brez nadaljevanja začelih reform, brez vzpostavitve v svetu uveljavljenega ravnovesja med centrom in obrobjem, brez pospešenega sklepanja gospodarskih in drugih sporazumov s sosednimi državami, zlasti s Hrvaško, pa tudi predsednik države ne vidi možnosti za rešitev gospodarskih in ostalih težav, s katerimi se ubadajo lokalne skupnosti.



Foto: V. Čeligoj

Med množico ponovno zavriši, glave se obračajo v nasprotno smer, iz občinske stavbe prihajajo častni gostje, vsakdo bi jih želel videti, pozdraviti, a večina lahko le ploska in vzklika. Mesta v prvih vrstah so zasedli predsednik države Milan Kučan, predsednik državnega zbora dr. Janez Podobnik, predsednik vlade dr. Janez Drnovšek, predsednik državnega sveta dr. Ivan Kristan, ministri in poslanci, svetniki, predstavniki diplomatskega zbora, verskih skupnosti in posebno toplo pozdravljeni še živeči odposlanci slovenskega naroda na kočevskem zboru in tigrovci. Fanfare so oznanile začetek. »Čuj, to je naša, primorska himna ... vstala Primorska,« se ni mogel spomniti naslova možak, čigar prsi so krasila odlikovanja in medalje. »Pa saj jo bomo danes vsi zapeli.« Motil se je, pa o tem na koncu. Umirili smo se, saj nam je spregovoril novogoriški župan Črtomir Špacapan, ki je po pozdravu zbrane spomnil, da je prav Nova Gorica lep dokaz takratne odločitve, saj njen rojstni dan sovpada z obletnico priključitve Primorske k Sloveniji, to je 15. 9. 1947. Živimo ob meji, a vendarle v svobodni državi, ki si prizadeva,

odstavkov. Dejstva in zgodovinske resnice, tople besede o Primorcih, nesporna dejstva o boju primorskih Slovencev, o današnjem času in dobrososedskih odnosih z Italijani, so bili odlomki iz govora, ki so vzvalovili množico, ogreli dlani in vzradostili srca.

Že prej sem omenil, da si je nekdo, pa ne samo ta, zaželel ob koncu kulturnega programa skupaj s pevci na odru zapeti tisto našo Vstajenje Primorske, a mu ni bilo dano. Prvi takti uvodne skladbe so to sicer obljubljali, a pesem je bila priredba. Sledile so recitacije, arija, prefinjeno igranje simfonikov in petje solistov, a tiste prave, partizanske ni in ni hotelo biti. Stal sem nekoliko bolj zadaj, okrog mene pa se je množica začela redčiti. »Ja, kakšno partizansko bi pa lahko udarili, ne ta cigumigu,« se je hudoval možak ob meni; drugi so mu pritrdili in se začeli počasi odpravljati tja nekam v ozadje, kjer je bilo slišati harmoniko.

Ponovno je zadonela lepa in topla melodija iz filma Na svoji zemlji. Na stojnici sem kupil kaseto s tem filmom. Ogledal si ga bom, je zelo lep.

Franc Gombač

ANTON KEŠ, DOMOLJUB

# Primorci se nismo nikoli borili proti lastni svobodi

Anton Keš se je rodil leta 1925 na Baču. Že kot otrok je spoznal nasilje fašistov nad Slovenci, zato ni čudno, da se jim je uprl. Ker Italijanom zaradi mladosti ni bil sumljiv, je za tigrovce, ki so bili vključeni v Osvobodilno fronto slovenskega naroda, odhajal v Trst, na Reko in v Milano, kjer je, pogosto z velikimi vsotami denarja v žepu, kupoval papir, pisalne stroje in podobno ter vse to dostavljal v Cerovlje nad Trstom. Po napadu Italije na Jugoslavijo so ga tigrovci (Josip Zidar-Jadran in Anton Dolgan-Branko iz Topolca, Matija Gržina, španski borec iz Knežaka, Guštin Šajn z Bača, Franc Urbančič in Jože Smrdelj iz Knežaka ter drugi) takoj vključili v OF. Od leta 1941 do osvoboditve je prehodil pot aktivista ilegalca, obveščevalca, kurirja, borca in komandirja: bojeval se je na Primorskem, Notranjskem, Dolenjskem, dokler ni bil junija 1944 hudo ranjen in z letalom odpeljan na zdravljenje k zaveznikom v Italijo. Po okrevanju je kot borec 5. Prekomorske brigade sodeloval v zaključnih bojih na Hrvaškem (Knin, Gospić), osvobajal Dolenjsko in s 15. Udarno belokranjsko brigado vkorakal v Ljubljano. Leta 1947 je dočkal toliko želeno priključitev Primorske k matični domovini in se odločil za vojaški poklic. Kot podpolkovnik za protiletalsko obrambo je leta 1966, razočaran s politiko Beograda do Slovencev, zapustil nekdanjo Jugoslovansko ljudsko armado in Zvezo komunistov Jugoslavije. Poleg diplome vojaške akademije in vojaškopolične šole v Beogradu si je pridobil tudi diplomi višje upravne šole v Ljubljani in visoke upravne šole v Zagrebu ter postal docent za predmet splošni ljudski odpor in družbena samozaščita. Priljubljenega univerzitetnega profesorja se spominjajo številni slušatelji višje upravne šole, filozofske fakultete in pedagoške akademije v Ljubljani. Po upokojitvi je še nekaj časa živel v slovenski prestolnici, pred poldrugim letom pa se je vrnil na Bač. Anton Keš, nosilec spomenice 1941, je odšel v partizane s šestnajstimi leti. Pred sabo je imel samo en cilj - ostati Slovenec. Danes ne pripada nobeni politični stranki, je le član občinskega odbora zveze borcev, član odbora partizanskih kurirjev za južno Primorsko in član občinskega pododbora vojnih invalidov. Ob 50. obletnici priključitve Primorske k matični domovini je iskreno in brez dlake na jeziku orisal dogodke, ki jih Slovenci ne smemo pozabiti, še manj izkrivljati.

**Gospod Keš, del svojega življenja ste preživeli kot državljan Mussolinijeve Italije. Kaj vse je fašizem vzel Primorcem?** Primorski Slovenci smo začeli izgubljati osnovne narodnostne pravice že leta 1918, s prihodom Mussolinija na oblast pa nam je dokončno odzvonilo, saj v totalitarni, nasilni Italiji, ki je bila izenačena in določena z enim narodom, ni bilo prostora za nikogar drugega. Fašisti so kmalu pokazali, kakšen odnos imajo do jezika, kulture in zgodovine novih državljanov, po njihovem pripadnikov manjvrednega, celo barbarskega plemena: uničevali so slovensko premoženje in na vse mogoče načine zatirali svobodoljubne ideje; slovensko inteligenco, še posebej učitelje, narodno zavedne duhovnike in delavce v javnih službah, med katerimi so bili celo železničarji, cestarji in gozdarski uradniki, so pregnali ali premestili v južne predele države; spremenili so vsa osebna in geografska imena, odstranili so vse slovenske javne napise; ukinitili so vse slovenske organizacije, društva, knjižnice, časopise; namesto slovenskih so vpeljali svoje šole, v katerih so podpihovali sovraštvo do vsega, kar ni bilo italijansko.

**V hierarhiji vrednot italijanskega fašizma je bilo nebrzdano nasilje temeljna vrednota. Ušli mu niste niti otroci.**

Drži. Tudi sam sem občutil nasilje italijanskega fašizma in povedati moram, da so spomini na tisto obdobje mojega življenja še zelo sveži, živi. Komaj pet let sem dopolnil, ko so fašisti v Bazovici ustrelili Alojza Valenčiča, prijatelja mojih staršev; enajst let sem imel, ko so me italijanske učiteljice skupaj z mojimi vrstniki (Milan Skok, Franc Žužek in Albin

Fatur) v šoli preteple samo zato, ker nisimo hoteli sprejeti fašističnih uniform 'balilla'; kot 13-letnega fantiča me je učitelj v šoli javno opljuval samo zato, ker sem trdil, da sem Slovenec, ne pa Italijan; spominjam se tudi dogodka iz leta 1939, ko z očetom nisva pravočasno umaknili volovske vprege s ceste in naju je italijanski fašist hudo pretepel, ker je moral sestopiti s kolesa; kot 14-letnika so me skvadristi na sejmu v Pivki pretepli samo zato, ker sem na štantu vprašal po slovensko ... Takšne torture in izzivanja smo v času med obema vojnama doživljali skoraj vsi primorski Slovenci, stari in mladi. Ker sem živel na območju, ki je ležalo ob tedanji italijansko-jugoslovanski meji in je bilo primerno za vzdrževanje najrazličnejših zvez, sem začel zaradi fašističnega nasilja tudi sam ilegalno delovati. Že takrat sem se naučil marsikaj o tem, kako se je treba izogniti Italijanom in kako prenašati prepovedano literaturo, orožje, tiskano slovensko besedo.

**Evropa je bila v tistem času zadržana do takšnega nelegitimnega nasilja in je fašizmu dopustila, da si je sam določil ne le, do koga sme biti nasilen, marveč tudi to, kaj si sme dovoliti. Razbojniško nasilje, so menili včasih, je treba ustaviti z vsemi razpoložljivimi sredstvi.**

Če ti nekdo prepove še govoriti in peti v lastnem jeziku, kaj potem sploh si? Razumete? Prav v takih okoliščinah je sredi dvajsetih let vzniknila ilegalna organizacija TIGR, v katero so se vključevali svobodomiselnih posamezniki, ki so z drznimi in pogumnimi akcijami opozarjali na fašistični teror države Italije nad delom njenih državljanov in ji preprečevali, da bi neovirana dosegla zastavljene cilje.



Primorski Slovenci, razočarani z zahrbtno politiko Italije in njenim pohlepom po slovenski zemlji, smo se znašli v položaju, ko smo morali izbrati manj strašno rešitev. Odločili smo se za upor proti zavojevalcem, za uporabo sile proti sili, sicer bi kot narod izginili s svoje, primorske zemlje.

**Kakšni so bili cilji tigrovcev glede na naravo zla, s katerim so se spoprijeli?**

Tigrovsko gibanje je imelo v času med obema vojnama, ko se fašizem še ni razlezel drugod po Evropi, dva velika cilja - osvoboditev izpod fašizma in priključitev Primorske k matični domovini. Tigrovci so imeli na začetku vojne več kot poldruge desetletje izkušenj v boju proti fašizmu, čeprav so bili zaradi tega, ker za nekdanjo komunistično partijo pred letom 1941 ni moglo biti nobenega drugega odpora, razen tistega, ki ga je začela sama, dolgo, predolgo zamlčani. A resnica o prvem antifašističnem gibanju v Evropi prihaja na dan. Ponosni in dostojanstveni tigrovci, ki jih ni nikoli zanimala kakršnakoli ideologija in boj za oblast, ampak le svobodna Primorska in Slovenija, naposled le postajajo sinonim za boj proti italijanski okupaciji brez ideoloških predznakov. Pivčani in Ilirskobistričani bi morali biti na to gibanje več kot ponosni, še posebej na tako veliko število tigrovcev iz naših krajev. Vesel sem, da organizacija TIGR in njeni legendarni junaki, med katerimi sta bila tudi Alojz Valenčič in Viktor Bobek, niso bili pozabljeni ob 50-letnici priključitve Primorske k matični domovini, saj jih je predsednik republike Milan Kučan na predlog zveze borcev in na lastno pobudo odlikoval z najvišjim državnim priznanjem, zlatim častnim znakom svobode Republike Slovenije.

**Kako gledate na nedavne razprtje o Osvobodilni ali Protiimperialistični fronti?**

Čeprav sem bil še zelo mlad, sem sledil primeru starejših tigrovcev in se vključil v Osvobodilno fronto slovenskega naroda, ki je bila edina sposobna organizirati odpor proti okupatorju in popeljati partizanske enote v boj do končne zmage. Tudi druga svetovna vojna se je bila za mir, ne za vprašljive ideje. Zato so danes trditve nasprotnikov OF smešne in po mojem nelogične, absurdne. Njihovi argumenti, da je bila ustanovljena 26. in ne 27. aprila 1941 ter da do napada Hitlerja na Sovjetsko zvezo ni bila OF temveč PIF (Protiimperialistična fronta), zame niso dovolj prepričljivi. Tako bom rekel: če se je

nekaj dokazalo v štirih letih, ali je potem pomembna ena noč prej ali slej? Če je bila Osvobodilna fronta naperjena proti Angležem in Američanom, zakaj so se potem njeni organizatorji skrivali pred Italijani? Koga so se bali: Anglo-Američanov ali Italijanov in Nemcev? Pa tudi če bi imela drugačno ime, kaj je z njim narobe? Mussolini in Hitler sta bila vendar imperialista! Ali okupirana Slovenija ni bila njuna kolonija? Ali druga svetovna vojna ni bila vojna imperialistov za ponovno delitev sveta? Ali se nismo ves čas borili na strani Angležev in Američanov? Torej: če laže koza, ne laže rog!

**Udeleženci narodnoosvobodilnega boja, je dejal Ciril Zlobec na junijski spominski svečanosti pod Kilovčami, v gozdovih niste imeli časa razmišljati o ideologiji, o revoluciji. Kako Vi odgovarjate na očitke, da je bila slovenska partizanska vojska komunistična?**

Večkrat slišana trditev, da je bila slovenska partizanska vojska komunistična vojska, je po mojem pravi absurd. Če je bilo na koncu druge svetovne vojne med 50 tisoč partizani vsega 2 tisoč komunistov, že preprost račun pove, da 96% partizanov ni imelo nobene zveze s komunizmom. Domoljubni Slovenci smo vstopali v partizane izključno kot borci proti okupatorju, kot branilci svoje domovine, življenja in imetja. Res je, da so bili komunisti sestavni del slovenskega partizanstva, vendar so bili po številu v veliki manjšini. Mladi borci smo jih nadvse spoštovali zaradi tovarištva, poguma, velike ljubezni do domovine in sovraštva do fašizma. Bili so neverjetni poznavalci vojne veščine: taktike, operatike in strategije. Zato so tudi tako uspešno vodili borbe, boje in operacije; prvi so juršali na fašiste in njihove pomagače, zadnji so zapuščali bojišča.

**Kakorkoli že, brez slovenske partizanske vojske ne bi bilo svobodne Primorske ...**

Za osvoboditev in priključitev Primorske k Sloveniji so zaslužni vsi udeleženci narodnoosvobodilnega boja s tigrovci vred. Saj so vendar splošno znana zgodovinska dejstva: ob kapitulaciji Italije je bilo na Slovenskem 6 tisoč partizanov, od tega 3 tisoč Primorcev, ob koncu druge svetovne vojne pa je bilo na Slovenskem okoli 50 tisoč partizanov, od tega več kot polovica Primorcev, samo prekomorcev čez 20 tisoč. Primorska je za Slovenijo vsekar zelo pomembna, saj v primeru, če bi Primorci ostali v Italiji, Slovencev izven nje danes prav gotovo ne bi bilo veliko in verjetno ne bi živeli v samostojni Sloveniji. Primorska je bila v nasprotju z drugimi slovenskimi pokrajinami enotna in se ni vojskovala proti lastni svobodi ne z italijanskim ne z nemškim orožjem. Kljub temu, da je del Primorske ostal v Italiji, smo bili pred petdesetimi leti veseli tistega, kar je bilo doseženo. Za vsakega izmed nas je bilo to nekaj izrednega. Bili smo enaki v revščini in veselju. Nobenih sporov ni bilo. Vsi poljubni, vsi stiski, vsi vzkliki so bili iskreni. Vse je bilo pred nami.

**Po petdesetih letih se je marsikaj spremenilo. Na Slovenskem se veliko govori o spravi. Ali smo Slovenci razdeljeni?**

S kom naj se spravim? Naj pristanem na načela strank slovenske pomladi, ki enačijo narodnoosvobodilni boj s komunistično revolucijo, komunistično revolucijo

pa z zločinskimi dejanji? Naj bom tiho ob njihovi zahtevi po prevrednotenju zgodovine, ki naj bi domobranstvu priznala status odporniškega gibanja? Naj kar tako pristanem na opravičevanje domobranske kolaboracije z bojem proti komunizmu in obtoževanjem partizanov, da so kolaborirali z Rusi? Po tej logiki so bili kolaboranti tudi Roosevelt, Churchill in drugi! Naj bom tiho v času, ko se stranke slovenske pomladi zavzemajo za izenačitev partizanov in domobrancev, za postavitve domobranski spomenikov in odstranitev partizanskih, za preimenovanje trgov, ulic, šol in občinskih praznikov, za razglasitev Edvarda Kardelja in Borisa Kidriča za zločinca, iniciatorja genocidnih povelj itd? Svojo politiko so spremenile v farso in z njo sprle že popolnoma spravljene Slovence. To so po mojem vzroki, da polovici Slovencev - glede na izid lanskih državnoborskih volitev - ni do sprave, čeprav je iz zgodovinskih raziskav popolnoma razvidno, da je za izvensodne poboje domobrancev krivo izključno vrhovno partijsko vodstvo, ne pa borci narodnoosvobodilne vojske. Stranke slovenske pomladi hočejo s spravo doseči le zmagoslavje domobrancev - zmagoslavje premaganih - resnične zmagovalce - partizane - pa razglasiti za butce, ki so naselili komunistom, medtem ko so se domobranci herojsko borili proti njim. Ne spoznajo pa, da so v resnici prav domobranci tisti, ki so z izdajstvom omogočili komunistom, da so stopili na čelo zmagoslavnega boja in po zmagi prevzeli oblast. Pozabljajo, da so hlapčevali najbolj totalitarnim režimom, ki bi v primeru zmage likvidirali slovenski narod.

**Kljub velikim preizkušnjam smo Slovenci vseeno preživeli, čeprav pod komunisti. Postali smo celo bogatejši za nove izkušnje in spoznanja.**

Na srečo, pravijo verni, je pravični in vse-mogočni Bog v drugi svetovni vojni kaznoval fašiste in njihove pomagače, partizanom pa omogočil zmago zato, da bi Slovenci kot narod stali in obstali. Govorjenje o tem, da je zanič vse tisto, kar je bilo storjeno v komunizmu, je postalo moderno. Celo šole so bile po mnenju mnogih zanič, saj niso učile ničesar drugega kot neumnosti, režim pa je mladim medtem izpiral možgane. Kljub temu še ni bilo primera, da bi kdo s poneumljeno pametjo in z opranimi možgani vrnil zve-neč strokovni naziv, ki si ga je pridobil v času komunizma. Komunizem smo prenašali tako dolgo, dokler nam je odgovarjal in ustrežal. Ko pa smo ugotovili, da nam ne odgovarja in ustreza več, smo ga z volitvami odstranili. Tako je tudi prav. Ni pa prav, da se zna toliko posameznikov tako spretno obračati po vetru. Nekdanji Titovi štipendisti in sinovi partizanskih staršev so sedaj včlanjeni v slovenske pomladne stranke, hvalijo kolaborante, pljuvajo po narodnoosvobodilnem boju, obenem pa tudi po lastnih materah in očetih, čeprav se ve, kdo je kdo in koga je svet obtožil za kolaboracijo.

**Je težko živeti s toliko preteklosti v sebi?**

Sedaj, ko imamo samostojno državo, ki smo jo sami izbojevali in ustvarili, si želimo več treznega razmišljanja pri odločanju in manj z zgodovino obremenjenih ljudi na položajih. Zavedam se, da bodo moji dnevi čedalje težji, a sem zadovoljen, da živim.

Branko Zidarič

**Primorski Slovenci, razočarani z zahrbtno politiko Italije in njenim pohlepom po slovenski zemlji, smo se znašli v položaju, ko smo morali izbrati manj strašno rešitev. Odločili smo se za upor proti zavojevalcem, za uporabo sile proti sili, sicer bi kot narod izginili s svoje, primorske zemlje.**

## Posredne volitve državnih svetnikov

V Državnem svetu Republike Slovenije, ki ga nekateri zaradi omejenih pristojnosti imenujejo tudi »nepopolni drugi dom« slovenskega parlamenta, so zastopani gospodarski, socialni, poklicni in lokalni interesi. Na letošnjih volitvah bo vseh 40 državnih svetnikov izvoljenih posredno, saj je državni zbor zavrnil predlog državnega sveta, po katerem bi 22 zastopnikov lokalnih interesov volili neposredno po večinskem sistemu oziroma tako kot leta 1992, ko občinski sveti še niso bili oblikovani po Zakonu o lokalni samoupravi. To pomeni, da člana državnega sveta, predstavnika določene interesne dejavnosti, posredno volijo samo zaposleni v tej dejavnosti, iz katere mora izhajati tudi kandidat. Isto velja tudi za izvolitev 22 predstavnikov lokalnih skupnosti, ki jih bodo elektorji volili v sredo, 26. novembra, volilna telesa reprezentativnih združenj pa bodo 18 zastopnikov socialnih, poklicnih in gospodarskih interesov izvolila dan kasneje. Volivcem za letošnje volitve v državni svet torej ne bo treba na volišča.

Ker bodo zastopniki lokalnih interesov v 22 volilnih enotah po Sloveniji letos prvič izvoljeni posredno, so morali občinski in mestni sveti sprejeti posebna pravila (ilirskobistriški občinski svet je to storil 2. oktobra na 33. seji) »za izvolitev predstavnikov v volilno telo za volitve člana državnega sveta ter za določitev kandidata za člana državnega sveta.« Predstavniški organi občin so morali do polnoči 27. oktobra izvoliti kandidata za državni svet in volilno (elektorsko) telo po načelu, da vsaki občini pripada najmanj en predstavnik, na vsakih dopoljenih pet tisoč prebivalcev pa še po eden. Občina z osem tisoč prebivalci je lahko izvolila dva predstavnika, občina s štirinajst tisoč prebivalci tri itd. Predlagateljstvo pravico za letošnje volitve v državni svet so imeli nosilci strankarskih skupin in skupine najmanj petih članov občinskih ali mestnih svetov, pred petimi leti, v času, ko je bilo v Sloveniji precej manj občin, pa takratne občinske skupščine, politične stranke in volivci.

Ilirskobistriška občina je imela glede na število prebivalcev pravico do izvolitve treh elektorjev, ki bodo v šestnajsti volilni enoti za območje sedmih občin (Ilirska Bistrica, Pivka, Postojna, Sežana, Divača, Hrpolje-Kozina in Komen) izvolili enega predstavnika lokalnih interesov v državni svet. Potem ko je komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja pripravila seznam predlaganih kandidatov po abecednem vrstnem redu, so ilirskobistriški svetniki na sredinem (22. okto-

bra) nadaljevanju 33. seje volitve elektorjev in kandidata za državni svet preložili na izredno sejo v ponedeljek, 27. oktobra. Napovedi izvedencev, da bodo letošnje posredne volitve članov državnega sveta povzročile manj »strankarskih vetrov« v kandidacijskih postopkih in manj kandidatov, se v primeru občine Ilirska Bistrica niso uresničile.

Za elektorje so kandidirali Ivan Boštjančič (SLS), Igor Maljevac (Lista neodvisnih občanov), Stjepan Miše (SDS), Janko Poklar (Zeleni Slovenije), Karmen Šepec (ZLSD) in Aleksander Ternovec (ZZP). Od 22 možnih glasov, toliko je bilo namreč prisotnih na izredni seji, jih je Ivan Boštjančič dobil 8, Igor Maljevac 12, Stjepan Miše 11, Janko Poklar 11, Karmen Šepec 11 in Aleksander Ternovec 9. Ker se je zgodil primer, da je več kandidatov prejelo enako število glasov, je volilna komisija v skladu s sprejetimi pravili dva elektorja določila z žrebom, tako da sta bila poleg Igorja Maljevca izvoljena še Karmen Šepec in Janko Poklar.

Za člana državnega sveta so kandidirali Zlatko Jenko (ZLSD), ki je dobil 3 glasove, za Franca Lipolta (ZZP) se je odločilo 8 svetnikov, 11 glasov pa je prejel Vojko Tomšič (LDS), ki ne bo edini kandidat iz Ilirske Bistrice v šestnajsti volilni enoti. Na novembrskih volitvah se mu bo kot kandidat občine Divača pridružil še Franc Lipolt.

## Pričela se je priprava za ustanovitev invalidskega podjetja

Na zadnji predpocitniški seji so ilirskobistriški svetniki po daljši razpravi sprejeli sklep o izdelavi projekta za pripravo organiziranja oziroma ustanovitve invalidskega podjetja. S 1. septembrom in zaposlitvijo Jožeta Roliha je delo na tem projektu tudi dejansko zažvelo.

Svetniki so bili pred odločanjem o sklepu za izdelavo projekta ustanovitve invalidskega podjetja v ilirskobistriški občini postavljeni pred dejstvo, da je socialna slika bistriškega gospodarstva, zelo velika brezposelnost in problematika zaposlovanja invalidov velik in pereč problem, ki ga občina ni sposobna rešiti sama. Prav to, da je država preko ustreznih ministrstev in določenih institucij pripravljena pomagati in sodelovati pri reševanju omenjene problematike, je svetnike prepričalo v sprejetje sklepa, s katerim se občina Ilirska Bistrica zavezuje, da bo preko javnih del skupaj z Zavodom za zaposlovanje Republike Slovenije izdelala projekt za organiziranje in ustanovitev invalidskega podjetja.

Po dogovorih s predstavniki zavoda so se na občini odločili to nalogo zaupati Jožetu Rolihi, ki je zaradi stečaja Lesonita trenutno prijavljen na zavodu za zaposlovanje kot brezposelna oseba, v preteklosti pa je med drugim opravljal tudi delo predsednika ilirskobistriškega izvršnega sveta. Jože Roliha je 1. septembra pričel s pripravami na ta projekt, ki naj bi v bližnji prihodnosti s pomočjo občine in države pre-

alnem kot strokovnem smislu, istočasno pa so takšne delavnice pridobile še poseben pomen.

Postopek ustanavljanja invalidskega podjetja je enak kot za vsako drugo podjetje, le da je za ta status potrebno pridobiti posebno soglasje republiške vlade, ki temelji na izpolnjevanju pogojev, predpisanih od ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Vendar za ta podjetja prav tako velja, da morajo biti zasnovana na podjetniški osnovi, tržno konkurenčna in ekonomsko zanimiva in prid zagotavljanja in ohranjanja socialne plati, za kar so pravzaprav ustanovljena, čeprav se zanje v praksi uveljavljajo tudi različne oblike ekonomskih ugodnosti, pomoči in podpore države.

Glede na veliko brezposelnost in problematiko zaposlovanja invalidov v naši občini, je pomoč države pri izdelavi projekta za ustanavljanje invalidskega podjetja pravzaprav izredno dobrodošla in očitno največji razlog, da se je ilirskobistriški občinski svet odločil za podporo temu projektu. Upajmo samo, da bodo napori občine, pristojnih ministrstev, institucij ter Jožeta Roliha obrodili sadove in da bodo tudi invalidi našli svoj delež v gospodarstvu ilirskobistriške občine.

A. Z.

## Certifikat ISO 9001 za Plama-pur

Delniški družbi Plama-pur iz Podgrada, ki proizvaja in predeluje mehko poliuretansko peno, je Zoran Lekić, direktor slovenske podružnice mednarodne certifikacijske ustanove za obvladovanje kakovosti BVQI (Bureau Veritas Quality International), 17. septembra podelil certifikat ISO 9001. Tako je zdaj tudi uradno potrjeno, da je podjetje Plama-pur, prvo na Ilirskobistriškem in eno izmed 250 v Sloveniji, ki podoben certifikat že imajo, zagotavlja celovito kakovost svojih izdelkov na domačem in mednarodnem trgu.

Direktor družbe Plama-pur Radoš Gregorič je na manjši slovesnosti, ki se je je poleg drugih povablencev udeležil tudi predsednik Gospodarske zbornice Slovenije in slovenskega združenja za kakovost Joško Čuk, dejal, da je pridobitev certifikata ISO 9001 za 245 zaposlenih, ki ustvarijo skoraj 70 odstotkov prihodkov na tujih trgih, zelo pomemben, a hkrati tudi pričakovan dogodek. Pričakovan zato, ker se hoče družba prebiti med vodilne proizvajalce mehke poliuretanske pene v Evropi ter zadovoljiti svoje kupce, delničarje in zaposlene. Da bi to dosegla, je morala spremeniti organizacijo poslovanja, ki je imela za posledico večjo in trajno kakovost izdelkov v skladu z mednarodnimi predpisi.

Proces se je začel pred šestimi leti, ko so na zahtevo Revoza iz Novega mesta prvič uspešno opravili presojo kakovosti. Tudi naslednje leto se je zgodilo isto in takrat je bil že postavljen sistem kakovosti, s katerim bi lahko pridobili certifikat ISO 9001, zaradi objektivnih razlogov (reorganizacija Plame, izguba jugoslovanskega trga in iskanje novih, kadrovske spremembe, lastninjenje, posodabljanje tehnologije, uvajanje novega proizvodnega programa) pa do tega ni prišlo. A težave so mimo.

Letos bo družba Plama-pur ustvarila okoli 37 milijonov DEM vseh prihodkov ali 30 odstotkov več kot lani. Za toliko bo večji tudi izvoz. Po ustvarjenem dobičku bo eno izmed najuspešnejših podjetij v regiji, ki ima sodobno tehnologijo, primertivo s konkurenco v zahodnoevropskih državah, za naložbe v letošnjem letu namenilo 2,5 milijona, do leta 2000, ko naj bi se prihodki povečali za 30 odstotkov, pa še 15 milijonov DEM.



Zoran Lekić (levo) je izročil certifikat ISO 9001 Radošu Gregoriču.

Ker uvajanje mednarodnih standardov po prepričanju poslovnega vodstva ni zadosten, temveč le potreben pogoj za uspešen nastop na mednarodnih trgih, so v družbi Plama-pur začeli uvajati tudi tako imenovani sistem poslovne odličnosti, saj si želijo svoje poslovanje v prihodnosti izboljšati tudi s samoocenjevanjem po evropskem modelu. K temu jih sili ostra konkurenca: zavedajo se, da bodo

morali kupcem ponuditi čedalje boljše izdelke in storitve, ustvarjati dobiček za delničarje in skrbeti za tehnološki razvoj družbe. V okviru modela poslovne odličnosti so se v družbi Plama-pur odločili tudi za uvajanje sistema okoljskega poslovanja z namenom, da

bi pridobili še certifikat iz družine ISO 14000, ki poleg okoljskega poslovanja obravnava tudi okoljske vidike proizvodov. Z drugimi besedami - pri uvajanju okoljskega poslovanja ne gre toliko za naložbe, ampak bolj za uvajanje sistema vodenja, ki bo podgrajskemu podjetju omogočil velike prihranke, prisotnost in prednost na zahodnih trgih.

B. Z.

## Energetsko svetovalna pisarna tudi v Ilirski Bistrici

V petek, 17. oktobra, je v Ilirski Bistrici pričela z delovanjem energetsko svetovalna pisarna, v kateri bodo občani lahko dobili nasvete in strokovno pomoč pri načrtovanju in gradnji energetskih sistemov in naprav. Slovesnosti ob odprtju pisarne in pogovora o oskrbi z energijo v Sloveniji so se poleg župana Stanislava Prosenca, članov občinske uprave in predstavnikov nekaterih ilirskobistriških podjetij udeležili še Alojz Kovše, državni sekretar za energetiko v ministrstvu za gospodarske dejavnosti, Franc Beravs, direktor Agencije Republike Slovenije za učinkovito rabo energije, in vodja projekta Energetsko svetovanje Matjaž Malovrh.

V okviru prizadevanj za zmanjšanje porabe energije in onesnaževanja okolja v Sloveniji pod okriljem ministrstva za gospodarske dejavnosti, Agencije Republike Slovenije za učinkovito rabo energije in Gradbenega inštituta ZRMK iz Ljubljane že šest let poteka projekt Energetsko svetovanje (ENSVET). Cilj vseh sodelujočih v projektu je svetovati občanom o učinkoviti rabi energije v gospodinjstvih in zgradbah. V tem času je bilo v Sloveniji odprtih 24 energetsko svetovalnih pisarn, v katerih trenutno deluje več kot 50 energetskih svetovalcev. Ti nudijo strokovno pomoč občanom, ki se lotevajo gradnje ali prenove zgradb, energetskih sistemov in naprav. Ekonomsko svetovanje o učinkoviti rabi energije v gospodinjstvih je pomembna pomoč vsem lastnikom hiš in stanovanj, ki nameravajo vlagati svoj denar v zmanjšanje porabe energije. Z izboljšanjem toplotne zaščite zgradb, uporabo sodobnejših ogrevalnih naprav in izkoriščanjem obnovljivih virov energije lahko investitorji prispevajo k varovanju okolja, zmanjševanju stroškov za energijo in izboljšanju bivalnih razmer.

Potem ko je občina Ilirska Bistrica izrazila interes za ustanovitev energetske pisarne in vključitev v mrežo energetskega svetovanja, je Gradbeni inštitut ZRMK iz Ljubljane, izvajalec tega svetovanja, v začetku septembra pričel s pripravljalnimi deli za odprtje takšne pisarne tudi v Ilirski Bistrici. Občina je pri izvajanju projekta energetskega svetovanja zagotovila prostor ter potrebno pisarniško opremo.

Občani bodo v energetsko svetovalni pisarni, ki bo delovala vsak tork in četrtek od 17. do 19. ure v sobi št. 17 provizorija občinske stavbe, dobili strokovne, brezplačne in kvalitetne informacije oziroma nasvete o izbiri ogrevalnega sistema in ogrevalnih naprav, zamenjavi ogrevalnih naprav, zmanjšanju porabe in izbiri ustreznega goriva, toplotni zaščiti zgradb, izbiri ustreznih oken, zasteklitvi, sanaciji zgradb z namenom zmanjševanja porabe energije, uporabi obnovljivih virov energije, varčnih gospodinjstvenih aparatov in vseh ostalih vprašanj, ki se nanašajo na rabo energije. V ilirskobistriški energetsko svetovalni pisarni bosta delala Jože Šircelj in Miran Penko, ki sta uspešno opravila zahtevno usposabljanje za energetskega svetovalca. To je bil namreč eden izmed osnovnih pogojev za pričetek obratovanja energetske svetovalne pisarne v Ilirski Bistrici.

Vsem tistim, ki bodo hoteli takoj izkoristiti ponujene možnosti, priporočamo, da se pred obiskom v energetsko svetovalni pisarni najavijo (tel. 41-361), pripravijo projekt ali načrt hiše in vgrajenih instalacij, račune o plačilu energije in goriva oziroma vse tisto, kar je potrebno za čimboljši vpogled v dejansko stanje njihovega objekta. Vse ostalo vam bosta svetovala strokovnjaka. Glede na ilirskobistriške vremenske razmere je ta projekt vsekakor izredno dobrodošel, še posebej če vemo, da je za uporabnike zastoj.

A. Z.

## Občinski svet ni podprl pobude o »odcepitvi« občine Podgrad

Ilirskobistriški občinski svet na 1. nadaljevanju 33. seje (7. oktobra) ni ne zavrnil ne sprejel pobude svetov krajevnih skupnosti Podgrad in Hrušica za izločitev dela občine Ilirska Bistrica z naselji Podgrad, Podbeže, Račice, Sabonje, Hrušica in Male Loče ter ustanovitev nove občine Podgrad, saj se mora v postopku za teritorialno spremembo občine o pobudi najprej izreči občinski svet. Svetniki so menili, da imajo krajin tega območja vso pravico do svoje občine, vendar se brez mnenja župana in občinske uprave niso hoteli odločiti. Drago Jagodnik, predsednik sveta Krajevnih skupnosti Podgrad in občinski svetnik, ki je pobudo predstavil, je 15. oktobra, ko bi se morala nadaljevati nedorečena razprava, predlagal, naj jo občinski svet v skladu z Zakonom o postopku za ustanovitev občin ter za določitev njihovih območij (ZPUODO) sprejme ali zavrne na 3. nadaljevanju 33. seje (22. oktobra), ko bodo izvedeni zbori krajanov v vseh vaseh, ki naj bi bile vključene v novo občino. Ker je pobudo z izjemo Sabonjev, ki »nočejo iz občine Ilirska Bistrica« podprla večina krajanov le v KS Podgrad, ne pa tudi v KS Hrušica - Hruščani in Ločanci podpirajo pobudo samo v primeru, če bo k novi občini Podgrad pristopila tudi KS Starod, v nasprotnem primeru jo lahko svet KS Hrušica javno prekliče -, so svetniki na izredni seji v ponedeljek, 27. oktobra, razpravljali le o pobudi sveta KS Podgrad za izločitev dela občine Ilirska Bistrica ter ustanovitev občine Podgrad, čeprav niso bili zadovoljni s kratkim mnenjem občinske uprave o tem vprašanju. Če bi občinski svet pobudo sprejel, bi moral vložiti predlog za razdelitev občine Državnemu zboru Republike Slovenije, ki o tem odloča. Ker jo je zavrnil, ima KS Podgrad še možnost, da svojo pobudo ponovi in državnemu zboru predlaga izločitev dela občine Ilirska Bistrica ter ustanovitev nove občine Podgrad z naselji Podgrad, Račice, Podbeže in Sabonje brez posredovanja občinskega sveta.

Po Zakonu o postopku za ustanovitev občin ter za določitev njihovih območij se namreč nove občine in njihova območja lahko določijo z združitvijo dveh ali več sosednjih občin, z razdelitvijo občine na dve ali več občin ter z izločitvijo dela občine ali delov dveh ali več sosednjih občin. Postopek za ustanovitev občin ter za določitev oziroma spremembo njihovih območij se lahko izvede enkrat v obdobju med dvema rednimi volitvami v občinske svete, začne pa ga državni zbor na predlog, ki ga vložijo z ustavo določeni predlagatelji. Predlog za začetek postopka v posameznih primerih lahko vložijo občinski sveti, pobudo pa sveti krajevnih ali vaških skupnosti ali zbori občanov.

Sveta krajevnih skupnosti Podgrad in Hrušica sta na podlagi ZPUODO na občinski svet naslovila pobudo za izločitev dela občine Ilirska Bistrica, ki naj bi obsegal šest naselij v dveh krajevnih skupnostih: Podgrad (Podbeže, Sabonje, Račice) in Hrušica (Male Loče). Drago Jagodnik je dejal, da bi to območje postalo zaokrožena celota šele tedaj, če bi se k novi občini priključila tudi KS Starod (Pavlica, Studena Gora), ki da »se noče izjasniti, obnaša pa se tako, kot da je proti«. Na tem območju naj bi ustanovili novo občino s sedežem v Podgradu, saj se je večina volilnih upravičencev iz KS Podgrad (61,9 %) za samostojno občino izrekla na referendumu že leta 1994, a državni zbor, ki odloča o tem, ali bo nova občina ustanovljena ali ne, volje krajanov ni upošteval. Pobudo za začetek postopka je Drago Jagodnik v skladu s 13. členom Zakona o lokalni samoupravi utemeljil z naslednjimi razlogi: na območju je urejena preskrba, ima osnovno šolo, vrtec, telovadnico, zdravstveno postajo, pošto, enoto banke, telefonsko centralo, prostore za občinsko upravo, ustrezno komunalno infrastrukturo, župnijo, razvito kulturno in športno dejavnost, gasilce, enoto Civilne zaštite ... Območje praktično ne pozna brezposelnosti, saj je samo v štirih večjih gospodarskih družbah, ki imajo sedež v Podgradu, zaposlenih okoli 500 ljudi, še 200 pa jih dela v manjših podjetjih. Edini pogoj, ki ga to območje se-

voljuje tudi izjeme v primerih (takih je v Sloveniji okoli 50), če za ustanovitev občine obstajajo zgodovinski, geografski ali gospodarski razlogi. Drago Jagodnik je še dodal, da zaradi pobude ne bi smelo priti do nesoglasij, saj je le prvi korak normalnega postopka za izločitev dela občine in ustanovitev nove, ki ne bi z ničemer vplivala na nadaljnje delo občine Ilirska Bistrica.

Vodstvi obeh krajevnih skupnosti sta prepričani, da bi nova občina na južnem obrobju Slovenije veliko lažje in hitreje reševala lokalne probleme, poleg tega pa je spomin na nekdanjo občino Podgrad še zelo živ, območje tvori zaključeno geografsko celoto, ima nekaj možnosti za razvoj turizma, je demografsko ogroženo in obmejno, vse to pa mu lahko s pričakovanim vstopom Slovenije v Evropsko unijo prinese dodatne prednosti.

**18., 19. in 21. oktobra so bili zbori krajanov v vseh naseljih Krajevnih skupnosti Podgrad in Hrušica: v Sabonjah, kjer bodo sprožili postopek za izločitev naselja iz KS Podgrad, se je vseh 12 prisotnih krajanov izreklo proti pobudi; v Račicah jih je bilo 14 za in 1 proti, v Podbežah 19 za in nihče proti, v Podgradu so bili vsi za (49). V Hrušici je bilo za občino Podgrad 7 krajanov, 9 jih je bilo proti, 1 se je vzdržal, v Malih Ločah sta od dveh prisotnih oba glasovala za.**

Svetniki so v razpravi ugotavljali, da prebivalcem tega območja ne more nihče krati pravice do »odcepitve«, če se bodo zanjo odločili na referendumu. Kar nekaj razpravljalcev je izrazilo dvom v ustanovitev občine, ki bi (ob upoštevanju, da jo Sabonjci odklanjajo, da jo v Hrušici in Malih Ločah pogujejo z vključitvijo KS Starod in da tako majhna udeležba na zborih krajanov tudi v Podgradu, Račicah in Podbežah, kjer je pobuda dobila večinsko podporo, marsikaj pove) imela samo tri naselja, skoraj vsi svetniki pa so pogrešali mnenje občinske uprave o tem, kaj bi pomenila izločitev Krajevnih skupnosti Podgrad iz občine, ali bi z ustanovitvijo nove občine prišlo do neugodnih posledic za staro ali ne, kaj bi se delilo.

Po mnenju župana Stanislava Prosenca občinska uprava nima pristojnosti, da od-

loča, ali se občina razdeli na dva ali več delov. Po Zakonu o lokalni samoupravi in Zakonu o postopku za ustanovitev občin ima del občine možnost, da spelje postopek za izločitev iz obstoječe in ustanovitev nove občine, v kolikor izpolnjuje zakonske pogoje. V kolikor pride do izločitve in ustanovitve nove občine, bo potrebna delitev premoženja in obveznosti na podlagi dogovarjanja in usklajevanja med sedanjo občino in novonastalo občino.

Kljub naštetim pomislekom so svetniki z vedenjem, da ne odločajo, ampak samo dajejo mnenje, glasovali o pobudi sveta KS Podgrad za izločitev dela občine Ilirska Bistrica in ustanovitev občine Podgrad z naselji Podgrad, Podbeže, Račice in Sabonje ter jo s sedmimi glasovi za, sedmimi proti in sedmimi vzdržanimi zavrnil.

Do takrat, ko naj bi se po letoletni krajin s stalnim prebivališčem na območju krajevnih skupnosti Podgrad, Hrušica in Starod ali samo na območju KS Podgrad odločali o vprašanju, ali so za to, da se občina Ilirska Bistrica razdeli in da se na referendumskem območju ustanovi nova občina Podgrad s sedežem v Podgradu, bo verjetno preteklo kar precej časa.

## Prizidek knjižnice nared do konca prihodnjega leta

Ilirskobistriški občinski svet je začetek gradnje prizidka Knjižnice Makse Samsa, edine poklicne kulturne ustanove v občini, ki se že vrsto let ukvarja s pomanjkanjem prostora, odobrila že decembra 1995. V tem času je bila porušena nevarna zgradba v neposredni bližini knjižnice, naložba pa je kot eno izmed prednostnih v Sloveniji podprla tudi ministrstvo za kulturo. Svetniki so v predhodnih razpravah poudarjali, da bo tako velika naložba močno obremenila občinski proračun, deljena pa so bila tudi mnenja o tem, kakšen način in koliko časa naj bi se prizidek gradilo. Kljub pomislekom so se na 3. nadaljevanju 33. seje v sredo, 22. oktobra, le dogovorili za gradnjo 405 kvadratnih metro prizidka in za odkup nadstropja v obstoječi stavbi.

Število obiskovalcev Knjižnice Makse Samsa zaradi bolj ali manj znanih razlogov nenehno raste, saj jih je bilo samo v lanskem letu skoraj 57 tisoč. O tem, s kakšnimi težavami se srečujejo zaposleni in obiskovalci, ki so si lani izposodili 111 tisoč enot knjižničnega gradiva, priča tudi podatek, da je na 200 kvadratnih metrih površine dobesedno stisnjeno okoli 45 tisoč knjig, plošč in videokaset, kar onemogoča že normalno gibanje med policami, kaj šele prirejanje literarnih večerov, srečanj in razstav. O arhivu, ki ga ima knjižnica v nekdanji restavraciji Triglav, tako in tako ne kaže izgubljeni besede.

Člane ilirskobistriškega občinskega sveta je v prejšnjih razpravah o nevdržnem stanju v Knjižnici Makse Samsa motila zlasti predlagana dinamika gradnje prizidka v štirih etapah in finančni načrt, po katerem bi morala občina do leta 2000 prispevati polovico več kot 200 milijonov tolarjev vredne naložbe, zato so junija zahtevali, da občinska uprava pripravi nekaj različic izgradnje prizidka in prenove obstoječe stavbe.

Svetniki se tudi na oktobrski seji niso ogreli za različico, ki jo je predlagala ob-

činska uprava, saj je predvidevala 4-letno gradnjo z odlogom plačila izvajalcu SGI Primorje Ajdovščina, ampak so izglasovali sklep, s katerim so odobrili gradnjo prizidka v vrednosti dobrih 123 milijonov tolarjev, investitor pa bo smel za dokončanje gradbenih in obrtniških del v prizidku, za ureditev njegove okolice in odkup nadstropja sedanje stavbe porabiti le 85 milijonov tolarjev. Občinski svet bo porabo razlike odobrili po prejemu poročila o poteku gradnje in denarnem nakazilu ministrstva za kulturo, prenova obstoječega objekta pa se bo lahko začela šele po zaključku izgradnje prizidka. Dokler naložba ne bo končana, bo Knjižnica Makse Samsa iz občinskega proračuna dobivala vsa investicijska sredstva za kulturno dejavnost.

Kljub zadržkom o strokovnosti in (pre)obremenjenosti z rednim delom so svetniki potrdili tudi predlagani 5-članski gradbeni odbor, v katerem so poleg ravnateljice Knjižnice Makse Samsa Damijane Logar še občinski svetnik in poslanec na državnem zboru Vladimir Čeligoj, podjetnik Marjan Pirih ter uslužbenca občinske uprave Zdravko Kirn in Stanko Škrab.

## Referendumi za krajevnepospevke v štirih vaseh

Potem ko je svet Krajevnih skupnosti Podgrad 14. oktobra sprejel sklep o razpisu referenduma za uvedbo krajevnega samoprispevka v naseljih Podgrad, Podbeže in Račice, s katerim so se strinjali tudi krajin na zborih vaških skupnosti, se je za podoben korak po predhodno izpeljani anketi 22. oktobra odločil tudi svet Krajevnih skupnosti Hrušica za naselje Hrušica. Krajin štirih vasi se bodo za ali proti uvedbi samoprispevka izrekli v nedeljo, 23. novembra - če bodo referendumi uspeli, bodo v naslednjih petih letih, od 1. januarja 1998 do 31. decembra 2002, plačevali samoprispevek v višini dveh odstotkov od neto plač in ostalih prejemkov, ki imajo značaj plače.

V Podgradu nameravajo s sredstvi samoprispevka asfaltirati vaške poti, obnoviti kanalizacijo in vodovod, urediti javno razsvetljavo in opraviti nekaj manjših del, kar naj bi po predračunih stalo dobrih 52 milijonov tolarjev. V Podbežah, kjer so si zastavili obsežen program del, po letošnjih cenah vreden 17,3 milijona tolarjev, bi radi dokončali športno igrišče in začeli z gradnjo vaškega doma, uredili kanalizacijo, popravili vaške, poljske in gozdne poti, zamenjali križna znamenja, pomagali urediti pokopališče v Hrušici, posodobili javno razsvetljavo, sanirali divja odlagališča, elektrificirali cerkev in postavili vodovod od Harij do Zaličev. V Račicah bi potrebovali za obnovo vodovoda, kanalizacije in javne razsvetljave, za asfaltiranje vaških poti in za ureditev prostorov vaške skupnosti 30 milijonov tolarjev. V Hrušici je razpisan referendum za uvedbo krajevnega samoprispevka v denarju in delu za financiranje ureditve vodovodnega in kanalizacijskega omrežja, za asfaltiranje makadamskih vaških cest, javnih ulic in parkirišč, za zidavo vaškega doma in športnega igrišča, za ureditev avtobusnih postajališč, gozdnih poti in dokončno ureditev okolice obeh sakralnih objektov. Predračunska vrednost del je 55 milijonov tolarjev.

Sredstva samoprispevka se bodo zbirala na posebnih računih za vsako vas posebej, z njimi pa bodo razpolagale vaške skupnosti v skladu z programi del. Za nadzor nad zbiranjem, uporabo in gospodarjenjem s samoprispevkom zbranega denarja bosta poleg vaških skupnosti skrbela tudi sveta kra-

jevnih skupnosti. Glede na število prebivalcev (po popisu iz leta 1991 je v Podgradu živelo 613, v Podbežah 126, v Račicah 146, v Hrušici 248 prebivalcev) naj bi v petletnem obdobju v Podgradu zbrali 17, v Podbežah in Račicah po 3, v Hrušici pa 15 milijonov tolarjev.



Če bo ustanovljena nova občina, bo imela svoje prostore v Podgradu št. 17.

daje občine Ilirska Bistrica ne izpolnjuje, je število prebivalcev. Kljub temu, da v devetih naseljih živi le približno 1400 prebivalcev, v Krajevni skupnosti Podgrad oziroma v Podgradu, Podbežah, Račicah in Sabonjah pa nekaj manj kot 1000 (občine naj bi jih imele najmanj 5000), zakon do-

NAŠ BORJAČ

Letnik I, št. 1/1997

D2

Časopis Naš borjač izdaja podjetje D2 d.o.o., Levstikova 12, Ilirska Bistrica

Direktor:  
Dejan Šajn

Odgovorni urednik:  
Franc Gombač

Uredniški odbor:  
Dimitrij Bonano, Zdravko Debev,  
Dean Ujčič

Urednik, novinar in lektor:  
Branko Zidarč

Oblikovanje in računalniški prelom:  
Gorazd Rogelj

Fotoliti in tisk:  
D2 d.o.o.

Naslov za dopise, poslovne informacije, oglase in naročnine:  
D2 d.o.o., Levstikova 12, p.p. 60,  
6250 Ilirska Bistrica  
Tel.: 067/41-184  
Faks: 067/41-827  
Žiro račun: 52210-601-17041

Na podlagi Zakona o prometnem davku (Uradni list RS, št. 4/92) in mnenju ministrstva za kulturo (št. 415-1103/97) z dne 15. 10. 1997 sodi časopis Naš borjač med proizvode informativne narave po 13. točki tarifne številke 3, za katere se plačuje 5-odstotni davek od prometa proizvodov. Prometni davek je vračunan v ceno časopisa.

## Težave s koncesijami v zdravstvu

Potem ko je odbor za družbene dejavnosti ilirskobistriškega občinskega sveta konec julija obravnaval problematiko osnovnega zdravstvenega varstva in se pozitivno izrekel o prošnjah za podelitev koncesij dr. Draženu Trlinu za opravljanje splošne medicine in dr. Vlatku Jakljeviču za opravljanje otroške in mladinske zobozdravstvene dejavnosti, je bil na vrsti občinski svet. 33. seja, prva po poletnih počitnicah, se 26. septembra zaradi ne sklepčnosti sploh ni začela, 2. oktobra pa je bila prekinjena zaradi predčasnega odhoda svetnikov ZZZP, SLS in SKD, ki brez načelnika za družbene dejavnosti in direktorice zdravstvenega doma niso hoteli razpravljati o problematiki v zdravstvu in podeljevanju koncesij za opravljanje zasebne zdravniške prakse v občini z utemeljitvijo, da se brez ustreznih in strokovnih pojasnil ne bi mogli odločiti. Prekinjeno razpravo so nadaljevali 7. oktobra, koncesij pa niso podelili.

Dr. Ivica Smajla in Zdravko Kirn sta poskušala svetnikom kar najbolje predstaviti problematiko zdravstva in podeljevanje koncesij zasebnikom v osnovnem zdravstvu, saj nedorečena zakonodaja občine sili, da skrbijo za izvajanje osnovne zdravstvene dejavnosti, na drugi strani pa jim za kaj takega ne zagotavlja vseh pogojev. V Sloveniji zaenkrat nimamo nacionalnega programa zdravstvenega varstva ne izdelane mreže javne zdravstvene službe, obstajajo le izvlečki nacionalnega programa, v katerih je zapisano, da naj preventivne dejavnosti ter otroški in mladinski dispanzerji ostanejo v okviru zdravstvenih domov. S spremembo zakonodaje so se zdravstveni domovi v poslovnem smislu povsem izenačili z zasebniki: njihova dejavnost se krči, saj postajajo zgolj nekakšni medicinski zavodi za opravljanje dežurne službe in patronaže, v ilirskobistriški občini pa je poleg tega še premalo zdravnikov splošne medicine in zastarela zobozdravstvena oprema, kar povzroča dolge čakalne vrste, težave dežurni službi in nujni medicinski pomoči.

Občinska uprava je predlagala, da preventivne dejavnosti ostanejo v okviru zdravstvenega doma. Njeni razlogi so bili naslednji: zdravstveni dom, za katerega je kot ustanoviteljica dolžna skrbeti občina, je imel v zadnjih letih izgubo, zato bi s podelitvijo koncesij zasebnikom ostal brez pomembnega vira prihodkov; 945 pacientov dr. Dražena Trlina, ki je zaradi stečaja Lesonita prenehal opravljati dejavnost splošne medicine in medicine dela v obratni ambulanti, lahko prevzamejo zdravniki v javnem zavodu; zobozdravstveno varstvo otrok in mladine, za takšno koncesijo je namreč zaprosil dr. Vlatko Jakljevič, zobozdravnik v ilirskobistriški šolski ambulanti, sodi po usmeritvah nacionalnega programa med tiste zdravstvene dejavnosti, ki naj bi ostale v okviru zdravstvenega doma. Občinska uprava je svetnikom predlagala, da počakajo s podeljevanjem koncesij do takrat, ko naj bi bil sprejet nacionalni program zdravstva do leta 2000 in sprejem Sklepa o določitvi začasnih mrež javne zdravstvene službe na primarni ravni v občini Ilirska

Bistrica, v katerem so upoštevane vse pripombe odbora za družbene dejavnosti z izjemo svobodnega podeljevanja koncesij na področju otroških in mladinskih preventivnih dejavnosti. Glede na stališča odbora za družbene dejavnosti pa so imeli svetniki še tri možnosti: odpravo omejitve pri podeljevanju koncesij za osnovno zdravstveno varstvo, neposredno podelitev koncesij na podlagi obeh prispelih vlog in izvedbo javnega razpisa za podelitev koncesij.

Čeprav je nekaj svetnikov v razpravi poudarjalo, da bi bil za dobro osnovno zdravstveno varstvo najboljši kombiniran sistem s pozitivnimi lastnosti zdravstvenih domov in zasebnikov, ki lahko z dobro organizacijo doseže lepe rezultate, se je občinski svet razdelil na dva dela: na eni strani so bili tisti, ki so se v skladu s stališči odbora za družbene dejavnosti zavzemali za popolnoma liberalen odnos do podeljevanja koncesij, na drugi pa tisti, ki so se zavzemali za sprejem načrta osnovne zdravstvene mreže v občini in podelitev koncesij s pomočjo javnega razpisa.

Pred končno odločitvijo je Anton Šenkinc predlagal, da se v zapisnik seje vneso imena in priimki svetnikov, ki bodo glasovali za ali proti koncesijam. Njegov predlog je bil izglasovan, nato pa še sklep o določitvi začasnih mrež javne zdravstvene službe v občini, ki predvideva koncesije. Za neposredno podelitev koncesije dr. Trlinu in dr. Jakljeviču je v obeh primerih od dvajset prisotnih glasovalo deset svetnikov (Jože Rolih, Vojko Tomsič, Julijan Lavrenčič, Anton Šenkinc, Igor Maljevac, Breda Vičič, Vojko Rožanec, Stjepan Miše, Vladimir Čeligoj in Janko Poklar), deset je bilo vzdržanih (Zorko Šajn, Franc Lipolt, Aleksander Ternovec, Teodor Šircelj, Vojko Mihelj, Karmen Šepc, Majda Primec, Drago Jagodnik, Ivan Boštjančič in Tonjo Janežič), s štirinajstimi glasovi za in šestimi vzdržanimi (J. Lavrenčič, J. Rolih, T. Šircelj, Z. Šajn, A. Šenkinc, B. Vičič) pa je bila izglasovana objava javnega razpisa za podelitev koncesije splošne medicine in zobozdravstvenega varstva otrok in mladine.

## V petih letih štirinajst generacij vojakov

Vojašnica v Ilirski Bistrici je bila zgrajena po prvi svetovni vojni nad starim delom mesta. Potem ko so v njej prebivali Italijani, Nemci, partizani in vojaki Jugoslovanske armade, je bila leta 1992 temeljito prenovljena, vanjo pa se se vselili pripadniki Slovenske vojske, ki so v petek, 3. oktobra, obeležili peto obletnico življenja in dela v ilirskobistriški vojašnici ter peto obletnico delovanja 42. brigade. Slovesnosti sta se udeležila tudi župan Stanislav Prosen in generalpolkovnik Albin Gutman, načelnik generalštaba Slovenske vojske, ki je 42. brigadi in njenemu 1. bataljonu izročil bojni zastavi. Ob tej priložnosti so najboljšim vojakom podelili zlato (Matjaž Mihelj iz Nove Gorice), 4 srebrne in 12 bronastih medalj Slovenske vojske, spominske kovance pa tistim, ki so v ilirskobistriški vojašnici zaposleni že pet let.

42. brigada Slovenske vojske je največja enota v južnoprimorski pokrajini. Sedež poveljstva brigade je v ilirskobistriški vojašnici, kjer je nastanjen njen 1. bataljon (dva sta rezervna), v katerem se je od oktobra 1992 usposobilo štirinajst generacij ali natančno 4468 vojakov. Praznovanje pete obletnice bivanja Slovenske vojske v Ilirski Bistrici je bilo združeno tudi z zaključkom služenja vojaškega roka zadnje, a prve generacije vojakov, ki se je usposobila po novem, enovitem načinu.

Brigadir Alan Geder, poveljnik južnoprimorske pokrajine, je povedal, da so se prejšnje generacije najprej usposabljale v učnih centrih na Vrhniki ali v Postojni in šele nato v bojnih enotah, štirinajsta pa je prva, ki je bila od prvega do zadnjega dne sedemmesecnega vojaškega roka v 42. brigadi. Podpolkovnik Ivan Mikuž, poveljnik 42. brigade, in major Janko Ru-

tar, poveljnik 1. bataljona, sta poudarila, da je usposabljanje v bataljonu, ki poteka v treh delih, veliko bolj zahtevno kot usposabljanje v učnih centrih, saj enote večino časa preživijo na terenu. Spremenjen način urjenja seveda zahteva več znanja in prizadevanja, več strokovnosti in zagnanosti, vendar se je izkazalo, da so poveljniki in vojaki 1. bataljona, ki so za enote iz drugih vojašnic v Sloveniji izvedli tudi vzorčno vajo, dosegli zelo dobre rezultate.

Slovenska vojska se z ukinjanjem učnih centrov in usposabljanjem vojakov na enovit način posodablja in prilagaja zahtevnim normativom. Da je pri tem uspešna tudi v Ilirski Bistrici, so potrdili vsi, ki so imeli možnost preveriti znanje in izurjenost štirinajste generacije vojakov, ki jo je major Janko Rutar ocenil kot najboljšo doslej.



## Mačehovski odnos do okolja

Izgled mesta je vedno odraz njegovih prebivalcev in odnosa lokalnih oblasti do tega, za katere ne manj pomembnega vprašanja. Če smo v Ilirski Bistrici s prvim lahko zadovoljni, z drugim nikakor ne moremo biti, saj nas občinsko središče že ob vstopu - in to s katerekoli strani - pričaka z znaki neurejenosti, ki se jih da potem opazovati na vsakem koraku.

Februarja letos je bil izdan Odlok o urejanju in varstvu okolja v občini Ilirska Bistrica, ki določa način urejanja javnih in ostalih površin. Po petem členu tega odloka so fizične in pravne osebe ter ostale skupnosti dolžne skrbeti za urejenost in vzdrževanje vseh površin in objektov, katerih lastniki so, vsa dela na javnih površinah pa izvajajo izvajalci javne službe, ki jim je bilo upravljanje poverjeno s koncesijo ali drugo podobno pogodbo. Cela stvar pa se začne zapletati že pri javnih površinah. Če vas zanima, kaj so javne površine, vam to pojasni 2. člen tega odloka, ko pa boste hoteli izvedeti, kje so te površine, vam to nikakor ne bo uspelo. 15. člen odloka nalaga Oddelku za gospodarsko infrastrukturo občine Ilirska Bistrica izdelavo grafičnega prikaza javnih površin. Kljub preteku šestmesečnega roka se postopek še ni začel. Izvedeli smo, da naj bi bila za vse križce in težave odgovorna komunalna inšpektorica Karmen Puzelj, ki je zadolžena za izvajanje odloka. Komunalna inšpektorica namreč skoraj nikoli ni dosegljiva (trenutno je na porodniškem dopustu), ko pa je, naj bi svoje delo opravljala zelo slabo, tako da je bila že večkrat kritizirana s strani svetnikov in upravne enote. Očitno je to delovno mesto zelo nevhvalno, saj se na dvakratni razpis ni nihče prijavil.

Janko Poklar, predsednik odbora za okolje in prostor pri ilirskobistriškem občinskem svetu, je prepričan, da občina namenja premalo sredstev za urejanje okolja. Kljub temu bi se po njegovem v okviru sedanjega proračuna dalo narediti več, saj mesto ni urejeno tako, kot bi moralo biti. Zavzema se tudi za uvedbo komunalnih redarjev, ki bi lahko bolj skrbeli za izvajanje kazenskih določb

odloka. Podobno misli tudi predsednik občinskega sveta Zorko Šajn, ki se je na 33. seji občinskega sveta (2. oktobra) zavzel za dokončno ureditev nadzora in sankcioniranja oziroma usposobitev komunalne inšpekcije, sicer bodo vsi sprejeti odloki neučinkoviti. Ilirskobistriška občina, je povedal tajnik Ivan Barba, bo letos podjetju Rolih za urejanje javnih površin (23 ha) plačala 3 milijone tolarjev, čeprav se ne bo niti dotaknilo približno 10 ha površin (Sole, ambulanta, nogometna igrišča), za katere je skrbelo prejšnja leta. Vsota vsekakor ni majhna, gotovo pa je premajhna za celovito ureditev mesta.

Denar za ureditev mesta se obrestuje! Občina Opatija namenja za ureditev mestnih parkov vsako leto okrog 700 tisoč DEM, poleg tega pa posredno financira tudi prenovno poslovnih in stanovanjskih objektov, saj se njihovi lastniki lahko prijavijo na razpis za najlepšo stavbo, vrt, balkon in drugo. Opatija ima od teh naložb precej koristi, zato bi morali tudi prebivalci Ilirske Bistrice, župan, člani občinskega sveta in občinska uprava vedeti, da bi se denar za ureditev tranzitnega naselja, kar Ilirska Bistrica vsekakor je, hitro povrnil.

V trenutku, ko župan razmišlja, kako bi obremenil žep obččanov in zbral 12 milijon tolarjev za plačilo vode, ki naj bi jo Lesonit porabil do konca leta, bi bilo verjetno precej bolje, če bi spoznal, da so del gospodarstva tudi trgovine in gostinski objekti, ki ponavadi ne prinašajo toliko izgub kot velika podjetja. Na železniškem mostu pri Topolcu bi namesto panojev Metropolis Medie lahko stali panoji občine Ilirska Bistrica, s katerimi bi opozarjala turiste na to, da je Ilirska Bistrica zadnje mesto, v katerem lahko kupujejo ceneje kot v Republiki Hrvaški. Svetnice in svetniki, ki mislijo, da je za urejeno mesto dovolj 3 milijone tolarjev in grafični prikaz javnih površin, se motijo. Potrebno je precej več denarja in ureditveni načrt mesta, ki bo predvidel veliko cvetja, cvetočih grmovnic, pobarvanih ograj, košev za smeti in podobnega.

Dejan Rolih

## Štipendija Rotary kluba Portorož za Špelo Dekleva

Dejavnost Rotary klubov je bila dolgo časa zavita v tančice skrivnosti, saj jih je marsikdo opredelil kot združbe s skrivno močjo ali celo prostozidarske lože. Nasprotno. Člani Rotary klubov so predvsem izbrani in izstopajoči posamezniki, ki pokrivajo vse pore in segmente družbe, prav to pa jim omogoča, da imajo vpogled tudi v tiste življenjske situacije, do katerih ne more priti kdorkoli. Delovanje članov Rotary klubov je prostovoljno, v ospredju njihovega dela pa je humanitarnost, socialna dobrodelnost, ohranjanje kulturne dediščine in skrb za urejenost okolja. Prav iz tega razloga so nekateri člani Rotary kluba Portorož s predsednikom Maksom Babuderjem v četrtek, 25. septembra, obiskali Ilirsko Bistrico in s tem dokončali enega od letošnjih projektov.

Slovenski Rotary klubi so si zamislili akcijo, s katero naj bi zbrali določena denarna sredstva in jih v obliki štipendij za šolanje na fakultetah podelili mladim in nadarjenim rejencem v posameznih regijah. Na osnovi predlogov centrov za socialno delo iz vseh primorskih občin so portoroški rotarijci izmed štirih kandidatov izbrali Špelo Dekleva iz Ilirske Bistrice, dijakinjo četrtega letnika gimnazije v Postojni, ki si želi študirati sinologijo in novinarstvo. Špela ni le uspešna dijakinja, je tudi tabornica in športnica.

Center za socialno delo Ilirska Bistrica ima zaradi slabih gospodarskih razmer v občini vsak dan več dela. Kljub temu je z znanjem in strokovnimi pristopi poleg svoje redne dejavnosti razvil več preventivnih programov za otroke in mladostnike. V skupini Plamenčki se zbirajo dijaki in študenti, najbolj pa se trudijo v skupini Sonček, kamor vsako popoldne zahaja 15 osnovnošolcev, ki izhajajo iz neurejenih družin. Poleg teh dveh programov center že vrsto let izvaja tudi pro-



gajo mladim oblikovati lastno identiteto, čeprav ne morejo razrešiti vseh družinskih problemov. Ko ne gre več, je dejala direktorica Miranda Vrh, socialni delavci

uporabijo neželjen ukrep - staršem odvzamejo otroka in ga namestijo v ustrežnejše okolje, največkrat v rejniško družino. Rejencem iz ilirskobistriške občine zaradi dolgotrajnega sistematičnega dela na tem področju ni treba odhajati drugam, za vse (trenutno jih je 21) se najde nadomestna družina v domačih krajih.

Rejništvo je prav gotovo eno izmed najbolj plemenitih dejanj v družbi, zato si rejniške družine zaslužijo vse spoštovanje, so poudarili člani Rotary kluba Portorož, a tudi rejenci, ki se morajo že zelo mladi ubadati s celo kopico težav. Špela Dekleva jih bo z njihovo plemenito gesto imela nekoliko manj, saj bo v naslednjih štirih letih prejela okrogel milijon tolarjev. Vendar to ni bila edina akcija portoroških rotarijcev v letošnjem letu, saj sodelujejo pri nakupu medicinske opreme za Bolnišnico Izola, z izkupičkom dražbe umetniških del so pomagali opremiti pediatrično kliniko v Sarajevu, štipendirajo hčerko pokojnega rotarijca, zbirajo denar za operacije hudo bolnih otrok ter pomagajo pri ustanavljanju novih Rotary klubov v Sloveniji. Poleg humanitarnih projektov bodo za bodoče rodove obnovili še značilno hišo v osrčju Istre, z občino Sežana in ministrstvom za kulturo nameravajo prenoviti in usposobiti rojstno hišo Srečka Kosovela v Tomaju, v Luciji bodo postavili vodnjak z vodometom in sodelovali pri parkovni ureditvi naselja. Skratka, portoroški rotarijci so zelo dejavni, s podelitvijo štipendije Špeli Dekleva pa so prvič posegli tudi na področje ilirskobistriške občine. Udeleženci srečanja so se razšli z upanjem, da prvič ni bilo zadnjic.

## Ne za višje cene vzgojno-varstvenih storitev

Ilirskobistriški občinski svet je bil že julija, ko je potrdil predlagano sistemizacijo delovnih mest v VVZ Jožefe Maslo, seznanjen s dejstvom, da se v Ilirski Bistrici rodi čedalje manj otrok in da bo treba zaradi tega in zaradi previsokih stroškov na dveh lokacijah zapreti bistriški vrtec, v katerem od začetka septembra deluje samo še kuhinja. Manjše število otrok, manjše število oddelkov, odvečni delavci, vprašanje statusa VVZ J. Maslo, predlagano zvišanje cen vzgojnovarstvenih storitev v občini Ilirska Bistrica za šolsko leto 1997/98 in prenova kuhinje v trnovskem vrtcu, vse to so bila vprašanja, s katerimi so se člani občinskega sveta ukvarjali 15. oktobra na drugem nadaljevanju 33. seje. Po razpravi, ki je bila zelo kritična do občinske uprave in vodstva VVZ J. Maslo, svetniki niso potrdili višjih cen vzgojnovarstvenih storitev.

Tudi v Ilirski Bistrici se, je dejal **Zdravko Kirn**, načelnik oddelka za družbene dejavnosti, zaradi nakopičenih gospodarskih težav, velikega števila brezposlenih in cele vrste bolj ali manj pomembnih vzrokov iz leta v leto rodi manj otrok. V skladu z veljavno zakonodajo, ki ureja področje otroškega varstva, se javni zavod lahko ustanovi le v primeru, če ima več kot 10 oddelkov. VVZ J. Maslo ima v novem šolskem letu le 9 rednih oddelkov, od katerih so štiri oddelki male šole, kar pomeni, da ne izpolnjuje zakonskih normativov za ustanavljanje javnih zavodov, zato se bo treba že prihodnje leto, ko bo imel najmanj en oddelk manj, odločiti o tem, ali ohraniti samostojen zavod ali ga priključiti k eni od obeh ilirskobistriških osnovnih šol. Glede na to, da bo po uvedbi devetletke mala šola postala njen sestavni del, bo VVZ J. Maslo, če se ne bo rodilo več otrok, imel le štiri ali pet oddelkov. Ker je oddelkov manj že sedaj, stroški poslovanja pa zaradi tega niso nič manjši, je občinska uprava pripravila predlog o 11-odstotnem povišanju cen v oddelkih prvega in 14-odstotnem povišanju cen v oddelkih drugega starostnega obdobja - starši bi morali za varstvo otroka plačevati v novem šolskem letu vsak mesec 1500 oziroma 2000 tolarjev več.

Tak predlog občinske uprave so nekateri svetniki razumeli kot prevelik zalogaj za občinski proračun, češ da v nobenem primeru ne sme pokrивati slabosti organizacije dela ilirskobistriške vzgojnovarstvene ustanove, ki so jo že večkrat kritizirali. Pri tem je bil glasen zlasti **Anton Šenkinc**, saj ni mogel razumeti, zakaj se VVZ J. Maslo v vsem sklicuje na republiške normative in povprečja, cene njegovih vzgojnovarstvenih storitev pa so višje

kot drugod in zakaj se občinska uprava zavzema za obnovo kuhinje v Trnovem kljub temu, da je občinski svet že pred dvema letoma sprejel sklep, s katerim je VVZ J. Maslo »sugeriral«, naj organizira prevoz hrane iz OŠ A. Žnidaršiča in naj si v Trnovem uredi le razdelilnico. **Vladimir Čeligoj** je ravnateljici VVZ J. Maslo **Sonji Udovič** očitail, da je dobilo na njen predlog, ki ga je potrdil minister za šolstvo in šport, kar 12 vzgojiteljic naziv svetovalka in mentorica. Poudaril je, da je to zaradi povečanih stroškov za njihove plače nedopustno, saj bi moral vrtec namesto takih dejanj širiti ponudbo in organizirati podaljšano varstvo. **Sonja Udovič** mu je odgovorila, da je vrtec objavil razpis za popoldansko varstvo, vendar do 15. oktobra zanj ni bilo nikakršnega interesa. Precej ostrih besed je **Zdravko Kirn** in **Sonji Udovič** namenil **Vojko Tomšič**, ki je predlagal, da bi bilo namesto večnega tavanja o razmerah v občini in vrtcu veliko bolj koristno, če bi se občinski svet naslednje leto odločil za ukinitev VVZ J. Maslo in razpisal eno ali dve koncesiji za otroško varstvo, kar bi po njegovem prineslo hitro izboljšanje stanja na tem področju.

Pred glasovanjem o predlogu občinske uprave je **Zdravko Kirn** svetnike opozoril, da bo v primeru, če predlaganega sklepa o povišanju cen vzgojnovarstvenih storitev v občini Ilirska Bistrica ne bodo sprejeli, nastalo 10 milijonov tolarjev izgube. Predlog občinske uprave na glasovanju ni dobil dovolj podpore, zato pa so svetniki izglasovali sklep, s katerim so zadolžili občinsko upravo, da do konca novembra pripravi poročilo in program racionalizacije poslovanja v VVZ J. Maslo. O oblikovanju novih cen in prenovi kuhinje bodo razpravljali na prvi decembrski seji.

## Oživili ilirskobistriško turistično društvo

Turistično društvo Ilirska Bistrica je bilo dejavno zlasti v šestdesetih in sedemdesetih letih, potem pa je bilo njegovih akcij vedno manj, čeprav je občasno sodelovalo pri organizaciji različnih prireditev, povezanih s predstavitvijo ilirskobistriške etnološke, naravne ali kulturne dediščine. Pred kratkim se je spet zbralo nekaj navdušencev, ki se zavedajo, da ima občina na področju turizma dobre možnosti, zato so se odločili, da bodo v skladu z novo zakonodajo društvo oživili. V ponedeljek, 20. oktobra, so sklicali ustanovni občni zbor, ki so se ga poleg župana Stanislava Prosenca udeležili še predsednik občinskega sveta **Zorko Šajn**, predstavniki Zveze kulturnih organizacij in Območne obrtne zbornice Ilirska Bistrica, turističnih agencij ter ostalih društev, ki so na kakršenkoli način povezana s turizmom.

Kljub temu, da ilirskobistriško turistično društvo ni imelo svojega prostora in da se je ves čas otepal s pomanjkanjem sredstev za delovanje, se je v ne tako oddaljeni preteklosti večkrat udeležilo sejma Alpe-Adria v Ljubljani, sodelovalo v programih Bistriških dnevov (nazadnje letos, ko je pripravilo zelo zanimivo in dobro obiskano stojnico) ter samo ali skupaj z občino izdalo nekaj propagandnih publikacij o domačih kulturnih in naravnih znamenitostih.

To in še marsikaj drugega namerava početi tudi v prihodnosti, saj si je novo vodstvo s predsednico **Hedo Vidmar** in tajnico **Vojko Lenarčič** v program dela za naslednja štiri leta kot najpomembnejši cilj zapisalo odprtje turistične pisarne, ki bi zbirala, urejala in posredovala informacije o ilirskobistriških zanimivostih, možnostih za nastanitev, ponudbi kulturnih pri-

reditvev in rekreacijskih dejavnosti (pohodništvo, jahanje, lov, ribolov), navezovala stike s sorodnimi društvi, pripravljala različne publikacije in prodajala spominke, ki so značilni za to območje. Za vse to mora seveda najprej pridobiti prostor, ga opremiti, redno zaposliti vsaj enega delavca, pripraviti popis vseh naravnih in kulturnih spomenikov, ki so zanimivi za turistične obiske, ter izdelati informativno gradivo o mestu in celotni občini.

Turistično društvo bo s ciljem, da bi ilirskobistriška občina postala čim bolj prepoznavna, sodelovalo pri organizaciji festivala domačih noš in običajev, vizite, pusta Bistriških dnevov in silvestrovanja na Placu, ocenjevalo bo bistriško gostinsko ponudbo, pomagalo urejati posamezne objekte, naselja in krajino, skrbelo bo za varovanje okolja, za izobraževanje svojih članov, občanov in šolske mladine.

*Živimo v občini, ki bo kmalu postala pušta in zapuščena provincialna ropotarnica propadajočih podjetij, pustih dni in ljudi brez volje do življenja. Bistriški občini, poleg vseh ostalih katastrof, kot so na primer gospodarska neuspešnost, kulturna ignoranca, onesnaženo okolje in vse bolj zaskrbljujoča problematika uživanja mamil med mladimi, grozi tudi demografski polom. Čez nekaj desetletij se bodo po bistriških ulicah lahko sprehajali le duhovi, v hišah po vaseh se bodo plazile temne sence, v domu starejših občanov pa bodo Bistričani obujali spomine na mladost mesta, ki je nekoč živelo in ne umiralo.*

*Statistični podatki kažejo, da se ilirskobistriška občina vse bolj bliža demografski katastrofi, ki jo napovedujeta vedno manjše število rojstev in upadajoče število prebivalcev. Leta 1966 se je v bistriški občini rodilo 238 otrok, leta 1978 se jih je rodilo 249, lani pa le še 75. Občina se je z negativnim naravnim prirastkom, kar pomeni, da je umrlo več ljudi kot se jih je rodilo, prvič srečala v letu 1982. Leta 1966 se je rodilo 87 več Bistričanov kot*

## Mesto duhov

*jih je istega leta umrlo, lani pa jih je umrlo 66 več kot se jih je rodilo. Povprečna starost občanov trenutno znaša 39,8 let, ta podatek pa nas uvršča med »najstarejše« občine v državi.*

*Od nič do štirih let je starih 528 otrok, od pet do devet 720, od deset do 14 let ima v občini 1025 otrok, od 15 do 19 let pa je starih 1096 najstnikov, kar jasno kaže, da so generacije vedno manjše. Iz zadnjega popisa prebivalstva je razvidno, da je brez otrok kat 807 zakonskih parov, enega otroka ima 883 zakoncev, z dvema se ukvarja 1409 parov, za tri otroke pa se je odločilo 217 zakoncev. Letos je v prve razrede osnovnih šol na Bistriškem vpisanih 133 učencev, lansko šolsko leto pa je osnovno šolanje končalo 210 mladih.*

*Znano je tudi dejstvo, da se mladi, posebno izobraženci, vse pogosteje odločajo za selitev iz naše občine v druge kraje po Sloveniji. V letu 1955 se je iz občine odselilo 62 ljudi, od tega jih je 57 našlo novo bivališče v drugih krajih v naši državi. Upadanje števila pre-*

*bivalstva v bistriški občini, v kateri ima že ogromno število vasi status demografsko ogroženega kraja, je vidno tudi iz popisov prebivalstva. Po drugi svetovni vojni je na Bistriškem stanovalo 17.325 ljudi, na začetku šestdesetih let je ta številka padla na 15.762 ljudi, leta 1991 pa je bilo v občini le še 14.624 prebivalcev.*

*Če se zadeve v kratkem ne bodo spremenile, če mladi ne bodo prenehali odhajati v beli svet, če ljudje ne bodo ostajali v vaseh in če bo naravni prirastek prebivalcev v občini še vedno negativen, bodo učilnice čez nekaj desetletij, mogoče čez nekaj let, dobesedno prazne. Ilirska Bistrica bo ostala pozabljen kraj tistih, ki so v njej nekoč živeli, gospodarstvo bo še bolj na psu kot je danes, kultura in šport bosta zaradi tega vse bolj zapostavljena. Bo ta mračna vizija prihodnosti postala resnična ali pa bo komu le uspelo presekat goriljski voz, ki neločljivo povezuje Ilirsko Bistrico in usihajočo moč njene podobe ter življenja v njej.*

Suzana Lovec

## Problemi brkinskih sadjarjev

**Brkini so bili z okolico in ljudmi, ki živijo na tem področju, le-to se po novem razteza na območje štirih sosednjih občin (Il. Bistrica, Pivka, Divača in Hrpelje-Kozina), od nekdanj označeni kot nerazvito območje. Razlogi za to so bili verjetno nedostopnost, bližina občinskih središč in bolj razvitih mest, v preteklosti Trsta in Reke, v zadnjem času pa Koprca, kar je povzročilo odseljevanje mladih, ki so si poiskali lažji kruh od tistega na brkinskih kmetijah. Prav zaradi specifičnih pogojev je bilo sadjarstvo edina prava kmetijska panoga na Brkinih, čeprav je po drugi svetovni vojni skoraj propadlo. Zato pa se je v zadnjih desetih, petnajstih letih, največ zaradi spremenjenih gospodarskih pogojev, bolj trnjev razmišljanja brkinskih kmetov in navsezadnje zaradi izboljšanja življenjskih razmer, situacija v brkinskem sadjarstvu korenito spremenila in obrnila na bolje.**

Danes se na področju Brkinov s sadjarstvom intenzivno ukvarja okoli 100 domačij na več kot 130 hektarjih nasadov, v katerih zrastejo predvsem jabolka in slive, ki jih doslej ni bilo težko prodati. Vendar se zaradi vedno večjih količin pridelanega sadja in zaostrenih tržnih pogojev, zaradi neorganiziranosti kmetijskih zadrug in slabe pomoči države, predvsem po naravnih katastrofah, brkinsko sadjarstvo nahaja pred pomembno odločitvijo - kako naprej?

Društvo namreč ugotavlja, da problemu nadaljnjega razvoja brkinskega sadjarstva samo ni kos, čeprav vsaj delno že pozna odgovor: Brkini za ohranitev sedanjega pridelka nujno potrebujejo skladišni objekt s sodobno hladilnico in primernim prostorom za odkup in trženje sadja, kar pa se, kljub velikemu interesu, potrebi in večkratnim poskusom ni uresničilo. Zato so brkinski sadjarji izbrali še zadnje pot, ki jim je preostala - s pomočjo občin, pomembnih političnih oseb in zainteresiranih posameznikov pritisniti na državo in pristojne organe ter jim dopovedati, da je razvoj sadjarstva na tem nerazvitem območju odvisen od naložb, sicer bodo sadjarji prepuščeni stagnaciji ali celo propadu.

S tem namenom je Društvo brkinskih sadjarjev, ki ima 80 članov, ustanovljeno pa je bilo prav zaradi povezave in skupnega organiziranega delovanja, 8. oktobra sklicalo razširjen sestanek, ki so se ga udeležili **Milko Kranjc**, predsednik Združenja društev sadjarjev Slovenije, **Vesna Valant** z ministrstva za kmetijstvo, **Vladimir Čeligoj**, **Josip Bajc** in **Davorin Terčon**, poslanci državnega zbora s tega območja, predstavniki občin, kmetijskih zadrug in strokovnjaki iz kmetijsko svetovalnih služb.

Brkini so eno izmed večjih in najbolj kvalitetnih sadjarskih območij v Sloveniji, ki pridelata okoli 40 tisoč ton sadja na leto, vendar domači trg odkupi le dobro polovico. Ostalo je treba prodati v tujini, kar pa zaradi močne konkurence in dotrajanosti slovenskih hladilnic ni lahka naloga. Tega se zaveda tudi ministrstvo za kmetijstvo, ki bo letos za gradnjo hladilnic namenilo 250 milijonov tolarjev. Ena je predvidena tudi v Brkinih, čeprav to območje nima nosilca razvoja in trženja sadja z enotno blagovno znamko, brez take organizacije pa sploh ne

more računati na podporo združenja sadjarjev in države. Na sestanku je bilo rečeno, da bi se lahko veliko spremenilo, če bodo kmetijske zadruge Sadje Brkini Pivka, Vina-kras Sežana in Brkini Il. Bistrica s pomočjo pridelovalcev ustanovile podjetje, ki bi prevzelo skrb za razvoj brkinskega sadjarstva. Poleg že omenjenega se brkinski sadjarji v zadnjem času ukvarjajo tudi s končno oceno škode po dveh letošnjih naravnih nesrečah (januarski zled in spomladanska pozeba), saj sta vsaka po svoje vplivali na zelo slab ali nikakršen pridelek. Prve spomladanske in letne ocene o 97%-ni pozebi so se sicer malenkostno zmanjšale - uradna ocena se danes giblje okrog 90% -, dejstvo pa je, da še vedno ni znano, s kakšnimi sredstvi in na osnovi katerih pogojev bo država pomagala pri odpravljanju njenih posledic. Usklajeva-

nja o višini škode med komisijami štirih občin in pristojnimi republiškim organi še potekajo, končna ocena in pomoč pa naj bi bili po besedah **Nevenke Tomšič**, načelnice oddelka za gospodarstvo in finance občine Il. Bistrica, znani šele proti koncu leta. Problem bistriške občine bo najverjetneje nastal v tem, da ocenjena škoda, ki na osnovi republiškega povprečja donosnosti znaša okoli 51 milijonov tolarjev, ne presega 10% zajamčene porabe občinskega proračuna, tako da po republiških merilih ni upravičena do povračila ocenjene škode. Še slabše b se sadjarjem godilo v primeru uporabe občinskega povprečja donosnosti sadovnjakov, saj je le-ta premajhna zaradi škod iz prejšnjih let in novih - dveletnih sadovnjakov, ki bi v bistvu polno obrodili šele letos, povprečje pa se računa na obdobje treh let.

Skratka - problemi brkinskih sadjarjev se z letošnjim letom šele pričnajo, veseli pa to, da so na občinskem oddelku za gospodarstvo in finance seznanjeni z nastalo situacijo in da jo poskušajo čim bolj ugodno rešiti. Dejansko so brkinski sadjarji v razvoj te kmetijske panoge vložili ogromno dela in finančnih sredstev, zato je prav, da jim sedaj na pomoč priskoči širša družbena skupnost.

A. Z.

## Složni in zagnani Trnovci

**Krajani Trnovskega se že več let opozarjali na neurejeno cestišče brez pločnikov in na neustrezno odtokanje meteornih vod v Trnovski ulici. Ureditev tega perečega problema se je odlagala iz leta v leto.**



Stanovalci Trnovske ulice so Krajevni skupnosti Ilirska Bistrica zagotovili, da bodo vsa gradbena dela opravili prostovoljno, obljubo pa so začeli izpolnjevati v začetku septembra. V desetih dneh, ko so delali od jutra do večera, je bilo na novo zgrajenih 260 m pločnikov, 100 m kanalizacije in položenih 300 m cevi za kabelsko televizijo. Ker je bila vsa ulica dobesedno prekopana, so se odločili, da jo bodo še v celoti preplastili z novim asfal-

tom, za katerega je vsaka hiša prispevala 40.000 tolarjev. Potem ko ga je Cestno podjetje Koper 11. septembra položilo, je Trnovska ulica dobila povsem drugačen in urejen videz.

Vrednost vseh opravljenih del znaša 4,2 milijona tolarjev. Stanovalci so s prostovoljnimi delom in denarjem prispevali 2,8 milijona tolarjev, razliko pa je pokrila Krajevna skupnost Ilirska Bistrica, ki je izvedbo del tudi vodila.

## MISLI Z NAPAKO

## Pometanje našega dvorišča



Gromska strela! Človek ne ve, ali bi se smejal ali jokal. V Bistrici je pa res vse mogoče. Pred kratkim se je govorilo, da bo edini lokalni časopis kmalu spustil dušo, sedaj pa imamo kar dva. Pa si nekoliko kronologično oglejmo potek dogajanj. Pred leti smo imeli prvi Snežnik. Po kakih petih letih izhajanja je izdihnil. Potem se je pojavil Krajan. Tudi ta je po kakih petih letih crknil, ker je takratna oblast menila, da »tu nej potrebna«. In potem smo dobili časopis Snežnik druge generacije. Naši svetniki in bralci so ga sprejeli z navdušenjem, saj je v njem, na primer, pisalo o 826 srebrnih grlih, ki se derejo na Premu, tri tavžent planincih, ki na vrh Sneznika maširajo, se tam obrnejo in nazaj dol maširajo, o tem, koliko glavnih golobov je pobil Andraž, o uspehih bistriških kung-fujstov in Wilhelmov Tellov oziroma Robinov Hoodov. Celo o pitju piva in balinanju je bilo kaj prebrati, da o županu ne govorimo. Ovce so bile tako kot na Radiu 94 tabu tema. Pravi poslatici sta bili Dom na Vidmu in luknje na cestah. Tudi o svetnicah in svetnikih, ki se genialno razumejo na vse, jast

tudi, so se v Snežniku kresala mnenja: živinozdravnik da je ekspert za ceste, ekonomist je maček za šolstvo, elektrotehnik se razume na kulturo, vsi pa na infrastrukturo, agrokulturo in fiskulturo. Uspešno delo našega vodstva je v Bistrici vidno na vsakem koraku. Ne ve pa se, kaj je z Novo vasjo ali Smrdečami (po starinsko), kajti o takih krajih se v Snežniku ni pisalo. Kljub modrim mnenjem, da je Bistrica časopis potreben, kakšnega posebnega cvenka za te namene od občine ni bilo, sploh pa ne tolikšnega, da bi vsaka družina dobila časopis brezplačno, kot ga v Postojni, kamor hodijo v gimnazijo naši mladi nadobudneži, ki že nekaj let dosegajo najboljše rezultate na tekmovanjih, kjer se meri količina znanja. Nič ne skrbite, kmalu bomo imeli gimnazijo v Bistrici in se bomo z našimi lovorikami hvalili sami. Prostor že imamo: stari vrtec so že izpraznili. Kaj pravite? Malo morgen? Ne bodite nesramni! Poleg tovrstnih uspehov dosegamo tudi rekorde, na primer tistega o brezposelnosti: na Postojnskem in Pivškem je 8%, na pri nas znaša 20%. Naši svetniki so skromni in se s tem ne hvalijo preveč, saj so zadovoljni že s svojim plodnim delom na sejah občinskega sveta - po podatkih iz zanesljivih virov blizu občinskega vrha so za julijsko sejo, ki je imela samo eno

nadaljevanje, prejeli skromnih 1.000.000 SIT. Ubogi. Pa tako poceni toliko dobrega naredijo.

Občina prodaja tisto hišo, ki se drži trnovskega hotela. Ker je za 20.000.000 SIT ni hotel nihče kupiti, bo naslednja ponudba 15.000.000 SIT, potem 10 milijonov in tako naprej, dokler se ne bo našel kupec, ki jo bo vzel, če mu bo občina primaknila še 10.000.000 SIT. Odlični biznis. Revolucionarne spremembe pričakujemo tudi v Domu na Vidmu. Upamo, da darkloversi ne bodo zasedli cele stavbe.

Ali vam je v Bistrici dolgčas? Imate slabo plačo, nizko penzijo? Niste zaposleni? Če želite drugam, se vam ponuja enkratna priložnost. USA so Slovencem po dolgem tehtanju ukinito vize, saj so ugotovile, da 2.000.000 morebitnih priseljencev iz dežele lip proti milijonom Pančotov, ki pretijo z one strani Ria Grande, ne pomeni nič. Albrighti, Fullbrighti in Galbrighti zaradi Slovencev lahko mirno spijo naprej. V praksi bo to takole: ZDA bo letno obiskalo 0,003% Slovencev - 20 novopečenih milijonarjev, 8 športnikov, Dimitrij Rupel in 15 biznismenov. Za vse te in za vize mi se strogo fučka.

Bil je tukaj. Pri nas. On, Predsednik. In celo zadržal se je 56 minut in 26 stotink sekunde več kot je bilo predvideno. Njemu na čast so nekdanjo Kočanjico preimenovali v Kučanjico. V občinski stavbi so namestili na stopnice novo pregrinjalo, zato bomo občani posledice visokega obiska čutili pod nogami še mnogo let.

Ceausescuju so nekoč neko mrcino od medveda, ki je bila težka pet ton, omamili in porinili pred njegovo puško. Še enkrat se je izkazal kot izreden lovec. Podobno metodo so preizkusili tudi pri nas. Naši vrli bočalci so se zelo trudili, da bi igrali obupno slabo. V svoji nameri, da bi bil On boljši, niso uspeli. Škoda. Tako sedaj ne vemo, ali nam bo zrihtal kaj cekinov ali ne. Če jih ne bo, po kaj, za hudiča, je prišel semkaj. Če jih bo, pa bo razvidno, da je Kučan član Kočanskega klana. Obisk je bil skrajno dvomljivo narave, kajti v istem tednu je bil prvi mož naše dežele še na približno sto podobnih srečanjih (podrobne informacije so vam na voljo v časopisu Delo).

V Ženevi imajo urad za mere. Tam hranijo tudi prameter, ki izhaja iz prazgodovine, in natančno vedo, kaj je z merami za temperaturo in drugimi enotami. Na zadnjem sestanku je pristojna komisija sprejela novo mersko enoto za smrad. Poimenovali so jo s častnim imenom GI - Globovnik. Človeški voh brez škode vzdrži 620 miliGlobovnikov ali krajše 620 mGI. Pod Šembijami so 19. marca letos izmerili neverjetnih 1002 mGI, tako da so bili vsi prebivalci bistriške doline zadeti od strašnih vonjav.

Tako, dragi in spoštovani bralci. Tudi mi smo se, malce pozno sicer, naučili kolobariti. Nekdaj je sekretar prešel na mesto direktorja, potem je postal župan, potem je spet zasedel direktorski stolček ... Nataša Pirc je iz TV Slovenija odšla na POP TV ... Demokratične spremembe so z veliko zamudo prispale do bistriških novinarskih krogov, zato pišemo danes za Snežnik, jutri za Naš borjač, pojutrišnjem pa mogoče za nikogar. Tako je to v Bistrici ... Vi odločite, kateri lokalni časopis boste kupovali: ali tistega, ki ga izdaja firma GA Commerce (pravilno se bere DŽI EI KMERS) ali pa novega, ki prihaja iz firme D2 d.o.o. (beri DI TU DI OU OU). Mogoče kar oba. Če boste brali samo enega, bo drugi crknil. Ali pa oba. Pa ne zaradi vas. Kdo o tem odloča, ni težko uganiti.

Dean Ujčič

Dimitrij Bonano

## ZAUJNI POMENKI

## Festival papirnatih besed



Pravijo, da nesreča nikoli ne pride sama. Letos to še kako drži, kajti kjer niso imeli toče ali povodnji, so imeli vsaj festivale vseh mogočih nazivov: od ribiških do vinskih in jodlarskih, na katerih si je izmučeni slovenski narod dajal duška nad neizpolnjenimi volilnimi obljubami svojih političnih ljubljencev.

Naša vas ni nikakršna izjema, saj imajo vsi naprednomisleči vaščani satelitske antene, s katerimi bolj jasno vidijo, kako in kam se svet vrti, čeprav večinoma v angleškem jeziku. Nič zato, saj danes jezik ni nikakršna ovira več pri sporazumevanju med ljudmi, ker je važna predvsem slika, vtis ali zgolj kretnja, s katero nakažeš sogovorniku svoj namen. In ker, kot sem že omenil, mi nismo in nočemo biti drugačni, smo si umislili festival orgel in papirnatih rož. Vse to si je po nekem svojem precej širokopoteznem scenariju, ki naj bi pritegnil široke ljudske množice, zaželela izpeljati neka I. T. R., ki se zaklinja, da je naša rojakinja. Bi kar verjel, da je res, saj se podobno obnaša kot mi.

Sprva je obljubljala celega vruga, zlasti to, da bo na mah oživila našo vas in obnovila desetletje speče in molčeče orgle z nekimi svojimi akcijami v obliki vseslovenskega festivala, na katerem naj bi nas predstavila predvsem s papirnatimi rožami. Naredili so ji celo neko škrabco, v kateri naj bi zbirala prostovoljne darove. Menda je še zdaj prazna ... Malo heca pa je le bilo, ko smo ugotovili, da je za tovrstne špase potreben tudi denar in ne zgolj papir ter dobra volja, kot je zatrjevala pobudnica. Naše ženske so delale kot nore tiste rože, celo ponoči, samo da bi se izkazale. Kam so izginile rože in kam denar, ne vem. Ko je bilo treba plačati uglasjevanje naših slavnih orgel, kljub velikim obljubam, ni bilo denarja od nikoder. Dandanes botri niso več tako navivni kot včasih, ko so počenjali takšne stvari iz čistega človekoljubja. No ja, po vsem tekanju in neprespanih nočeh smo na t. i. angelsko nedeljo popoldne le dočakali težko pričakovani orgelski koncert z napol pozaspanim občinstvom. Kako je izvenela skrivnostna slikarska razstava v gradu ne vem, ker je tudi mene prej stisnilo, pa še vedel nisem zanjo ... Vem, da bi moral vse vedeti, kot nekateri trdijo, a tokrat si nisem mogel ali pa znal pomagati, saj so bile na delu višje sile. Nikar ne mislite, da sem vraževeren ali kaj podobnega, temveč samo globoko zaskrbljen za usodo svoje vasi. Kaj bi bilo, če bi postali drugačni? Na srečo se moje črne slutnje niso uresničile ... Preživeli smo.

Če bodo vaščani moje vasi slučajno brali tale časopis, skoraj zagotovo vem, kaj porečejo: spet dela same »ordne« po tujih borjačih. Pa ni res, saj samo naglas razmišljam in povem tisto, kar si sami ne upajo javno izreči, čeprav s svojimi vozili dan na dan vozijo prav po našem nekdanjem borjaču in to brez trohice hvaležnosti. Pogostokrat moram pred njimi dobesedno bežati s ceste. Nič ne rečem, svet mora naprej, čeprav preko mene. Tega pa si ne bi želel, če bi bil, recimo, pokopan na našem britofu in bi si naši modrijani umislili speljati vaško obvoznico ravno mimo mene. Samo pomislite, kako bi se spet počutil. Morda se to le ne bo zgodilo, saj so našemu britofu nedavno vrnilo prvotno obliko z lepimi kovanimi železnimi vrati, za kar moram pohvaliti pobudnike, pa še Šimcovega psa so rešili sokrivde vsega, kar se je dogajalo na njem. Odslej bo lahko mirno živel svoje običajno pasje življenje, saj mu ne bo treba več razkopavati grobov in jesti cvetja. Tako so vsaj trdili nekateri vaščani, čeprav jaz tega ne jemljem preveč resno. Na ubogo žival valiti lumparije, ki jih je lahko zagrešil kdorkoli ...

In ko sem že ali še zmeraj na svojem borjaču, ki ga ni kdove kaj ostalo po nacionalizaciji in izgradnji ceste, mi je šinilo v glavo, da bi moral tudi jaz vložiti zahtevek za vrnitev odvetnega premoženja ali pa enostavno pobirati cestnino, ki bi jo seveda plačala država, njeni državljani pa bi na izhodu samo štempljali svoje tranzitne kartice. No, da vam ne bom preveč zatežil s svojimi vsakdanjimi problemi, moram pač končati. Ne jezite se preveč, če vam kdo parkira avto pred vrati, če vam sosed pomete smeti s svojeja borjača v vašo ravno oprano žehto ... - vse to je del in to neizogibni del življenja, ki ga morate sprejeti, če vam je prav ali ne. Bodite kontenti, čeprav vam proteza v ustih poka. Če se vam nasmeh ne posreči vedno, se pogledite v ogledalo, mogoče je z njim kaj narobe ... Mogoče se gledate z napačne strani ...

Jože Stegu

P. S.: Ko sem že pri papirnatih stvarih, bi rad pozdravil uslužbenca bistriške enote Banke Koper, ki so me prepričali, da niso samo banka, ampak tudi ljudje, ki se verjamejo v besedo svojih klientov, saj smo nedavno hitro in skupaj rešili neko nerodno papirnatu zadevo, ki bi lahko omajala človekovo zaupanje v tovrstne ustanove. Tega pa ne morem trditi za naše davkarje, ki mi trmasto pošiljajo nek verjetno že plačan račun (verjeli ali ne) za borih dvesto tolarjev ter mi celo grozijo s prisilno izterjavo. Prav, bom plačal kar v naturalijah, samo da bo mir. Magari s stari papirjem. Kaj se vam zdi? Mogoče jim bo celo všeč.



## Boleče prevzemanje odgovornosti



Tako torej. Na svet je pokukal nov bistriški časopis Naš borjač. Kar pa seveda že veste, sicer ga ne bi pravkar imeli v rokah. Tako je tudi »bistriški medijski prostor« prišel v »tranzicijo«, okusa-joč blagodatni tržne tekme. S to radostno novico v srcih se bomo malce pozabavali še z eno blagodatjo kapitalizma - z reformo (beri: demontažo) vseobsegajoče socialne države.

Pregovor, da je zdravje naše največje bogastvo, se za tiste, ki nimajo dodatnega zdravstvenega zavarovanja spremeni v: Zdravje nas košta celo bogastvo. V mlinih ljubljanskih že meljejo zakonske spremembe, ki bodo nekaterim zagrenile »brezskrbno brezposelnost« (kot da bi kaj takega sploh obstajalo). V opisu dela in nalog socialnih delavk in delavcev se bo znašla tudi špijonaža brezposelnih. V jedru naše zgodbe pa se bomo posvetili kislemu jabolku, v katerega se naša vladajoča kasta kar ne upa ugrizniti, čeprav postaja s časom nič slajše, kvečjemu nasprotno. Reforma pokojninskega sistema.

Sicer pa naše vladarje ni težko razumeti. S pokojninsko reformo je pač tako, da ne bo žela posebnih simpatij. Pa je sploh potrebna? Je, pa še kako! In to po možnosti že včeraj. Sedanji, od »ta rdečih« podedovan sistem temelji na solidarnosti generacij. Tisti, ki ustvarjajo dohodek sedaj, plačujejo tistim, ki so dohodek ustvarjali prej. Prav čedno urejen sistem, katerega napaka je v tem, da ima po optimističnih ocenah le še kakšno desetletje do popolnega zloma. Pred desetimi leti so na enega upokojenca prišli 3,4 zaposleni. Danes pride na enega upokojenca 1,7 zaposlenega. Podoben trend je priča-

kovati tudi v prihodnje. Življenjska doba se daljša, povprečna starost ob nastopu prve službe se veča zaradi podaljševanja izobraževanja, brezposelnost je visoka in ni realno pričakovati njenega bistvenega zmanjšanja, ni si težko predstavljati prihodnjih težav zaradi majhne natalitete (1,3 otroka na družino).

In kot da vse to še ne bi bilo dovolj, se nahajamo v dobi velike tehnološke, gospodarske, družbene in oh in sploh revolucije na planetarni ravni. Svetovno gospodarstvo postaja vse bolj odprto, kar seveda pomeni, da države z majhnimi izdatki za socialno in slabo plačano delovno silo še kako konkurirajo drugim državam razvitega Zahoda, kamor lahko, če vzamemo razpon Švica - Bangladeš, mirne duše uvrstimo tudi našo širšo domovino. Zato tudi Nemci, Italijani, Francozi ... reformirajo svoje pokojninske sisteme, čeprav porabijo zanje le 4 - 6% narodnega dohodka. Mi porabimo 14%.

OK, tako je. In rešitve? Najvažnejši je miselni preskok. Treba se je začeti zavedati, da svoboda nujno pomeni prevzemanje odgovornosti. V prvi vrsti zase in za svoje najbližje. Država bo poskrbela le za eksistenčni minimum. Mi moramo začeti razmišljati o lastni prihodnosti, za dve, tri, štiri desetletja naprej. Ne glede na to, kako tuje in nepravilno se nam to zdi.

Ja, dragi moji jugovzhodni Primorci, tudi mi se moramo navaditi na dolgoročno varčevanje. Že znanemu in priznanemu dodatnemu zdravstvenemu zavarovanju se pridružuje dodatno pokojninsko zavarovanje (rentno varčevanje). Še ena položnica več. Žal. Pa nič manj pomembna od, denimo, tiste, s katero nas osrečuje Elektro.

Bentiti nad krutim svetom lahko zadovoljuje. Poskrbeti za svojo prihodnost je pametneje.

## Festival na Premu? Zakaj pa ne!

Na Premu se je v nedeljo, 7. septembra, po dvodnevni pripravi začel in sklenil Festival orgel in papirnatih rož Prem '97, ki ga je s pomočjo krajanov, še posebej prijaznih Premk, Župnijskega urada Prem in Zveze kulturnih organizacij Ilirska Bistrica pripravila Irena Trpeska Renu iz Ljubljane. Kulturna prireditev se je začela s popoldanskim koncertom, nadaljevala s projekcijo diapozitivov in zaključila z odprtjem likovne razstave ter kratkim literarnim večerom.

Festival orgel in papirnatih rož Prem '97 je bil v ljubljanski Frančiškanski cerkvi predstavljen že 11. junija, ko je Franc Gombač, predsednik Zveze kulturnih organizacij Ilirska Bistrica, pred koncertom, ki sta ga izvedla Saša Frelih - Mišo (orgle) in Branko Brezavšček (violina), na kratko orisal zgodovino Prema in raznovrstna dogajanja na tamkajšnjem gradu, Premke pa so s papirnatimi rožami okrasile vhod v cerkev. Že takrat je idejna pobudnica Irena Trpeska Renu oziroma njeno podjetje, ki se ukvarja z organizacijo kulturnih prireditev in s snemanjem filmov, zasnovala okvirni program septembrskega festivala, čeprav je sprva vključeval tudi izvedbo literarne delavnice v znamenju Dragotina Ketteja ter literature primorskih pesnikov in pisateljev. Na vprašanje, zakaj se je odločila ravno za Prem, je odgovorila, da jo s slikovito vasjo veže daljno sorodstvo in njen scenarij za dolgotrajni igrani film, ki je v celoti povezan s Premom.

Festival se je začel z orgelskim koncertom v cerkvi sv. Helene. Premska cerkev se namreč ponaša z orglami (dva manuala, pedalna klaviatura in sedemnajst registrov), ki jih je leta 1913 kot svoje triintri-deseto delo postavil znani izdelovalec Ivan Milavec (1874-1915) iz Šentvida. Dragoceno glasbilo je seveda načel zob časa, zato ga ni bilo mogoče uporabljati v tolikšni meri, kot bi si Premci želeli. Ker bi bila kompletna restavracija predraga, so se odločili le za delno, kljub temu pa bodo orgle še dolgo služile za vse bogoslužne in po novem še za koncertne namene. Orgle so za mnoge, posebno tiste, ki jim je pri srcu tradicija, skoraj idealen instrument, zato je bil dobro obiskan koncert Ljubljancanke Angele Tomanič (na sliki), dolgoletne solistke, članice več ko-

mornih skupin in mentorice mladih, ki je izvedla skladbe avtorjev iz različnih časovnih obdobij (S. Premr, P. B. Mayer, D. Buxtehude, G. Walther, J. S. Bach, B. Galuppi, T. Dubois), pravnji uvod v nedeljsko prireditev.



Po koncertu se je dogajanje preneslo na Premski grad, kjer je Hinko Poročnik predstavil serijo diapozitivov z naslovom 'Čudoviti svet Snežnika'. Kljub temu, da so fotografski utrinki okolice Ilirske Bistrice in Snežnika v vseh letnih časih nastali pred dobrim desetletjem, se njihova umetniška vrednost ni zmanjšala, saj tudi brez

spremnega besedila še vedno dovolj zgovorno in na prepričljiv avtorski način pričajo o lepotah tega dela Slovenije.

V zgornjih prostorih gradu so si obiskovalci lahko ogledali papirnate rože, razstavo fotografij in likovnih del osmih mlajših avtoric ter avtorjev iz Ilirske Bistrice, Kamnika, Pomjana, Pirana in Kopra (Metka Vergan, Jože Rosa, Tatjana Luznik-Škufca, Matevž in Nejc Škufca, Dragica Samsa, Nadja Janko, Sandra Kump), nastalih na ex tempore 'Istra v naših očeh' od 24. do 28. julija letos, na koncu pa je pisateljica Nelda Štok-Vojška, ki se že dve desetletji ukvarja z zbiranjem ljudskega izročila Slovenske Istre, iz svoje zadnje knjige 'Te ga živega vse toká' prebrala nekaj hudomušnih prigod iz vsakdanjega življenja Marežancev in prebivalcev okoliških vasi.

Festival orgel in papirnatih rož Prem '97 je bil zamišljen in izveden z namenom, da bi popestril čas poletnega mrtvila s kvalitetnimi kulturnimi dogodki, čeprav mnogim, naključnim obiskovalcem in tistim, ki na kulturne prireditve prihajajo iz radovednosti ali navade, še vedno ni jasno, komu je bil pravzaprav namenjen. Kljub nekaterim pomanjkljivostim - sestavljen je bil iz preveč podrobnosti, ki jih je bilo težko povezati v celoto, premalo je bilo Ketteja in ostalih premskih literatov, so dejali nekateri, dogajanje je bilo preveč razvlečeno itd. - je bil občinstvu, ki ga ni bilo malo, očitno všeč. Vsak začetek je težak, a z leti bo prišla tudi razpoznavnost, kajti prireditve, ki bi v ilirskobistriško občino privabljale ljudi iz drugih okolij ni veliko. B. Z.

## H Kosovelu na Kras

V skladu s svojim načelom, da je treba neprestano iskati in spajati na videz nepremostljive razlike, je Ismet Bekrić, v Ilirski Bistrici živeči pesnik, dramatik in prevajalec iz Bosne in Hercegovine, po antologiji slovenskih pesmi za otroke in dveh knjigah Kettejeve poezije v bosanski jezik prevedel še pesmi Srečka Kosovela, ki jih je prežgodaj umrli genij namenil mladim. Dvojezična zbirka 'Otrok s sončnico/Dijete sa suncokretom' je bila skupaj z osmimi kamnitimi figurami akademskega slikarja Petra Abrama, ki so nastale prav za opremo knjige, 10. septembra predstavljena v Lokvi pri Divači oziroma tamkajšnji gotski kapelici kot uvod v letošnjo, že dvanajsto Vilenico. Srečanje literatov srednjeevropskih držav naj bi se poslej vsako leto začelo s prireditvijo, povezano s primorskimi ustvarjalci.

Ismeta Bekrića prav gotovo ni treba posebej predstavljati, saj je izdal kar nekaj knjig. Po dvojezičnem izboru 'Kažipot za vsepovsod/Kažipot za svaki kut' (1994) se je začel ukvarjati s poezijo Dragotina Ketteja: ljubitelji pesništva poznajo dvojezično zbirko 'Čuj sanje mi' (1995) in izbor otroških pesmi 'Zimska romanca', ki je izšel letos. V najnovejši knjigi 'Otrok s sončnico/Dijete sa suncokretom' niso samo Kosovelove pesmi za otroke, ampak tudi take, ki so mladim blizu. Kljub temu, da je Ismet Bekrić nameraval dvojezični izbor Kosovelovih pesmi izdati šele naslednje leto, sta ga Dimitrij Bonano in Aleksander Peršolja, tajnika ilirskobistriške in sežanske zveze kulturnih organizacij, prepričala v to, da je pohitel z delom. Pri tem je bil dejaven zlasti Aleksander Peršolja, saj je menil, da bi bila dvojezična zbirka dobra možnost za predstavitev Kosovela - pesnika Krasa - vsem udeležencem letošnje Vilenice, med drugimi tudi literatom iz Bosne in Hercegovine.

Po Bekrićevem mnenju je nova knjiga, njen izid so omogočili Zavod za odprto družbo - Slovenija, Zvezi kulturnih organizacij Il. Bistrica in Sežana ter Kulturni center Srečka Kosovela iz Sežane, pesniško troglasje med pesnikom, prevajalcem in kiparjem, čeprav je kipar svojo poezijo izklesal v kamnu. Josip Osti, pesnik, prevajalec, literarni kritik in Bekrićev rojak, v spremni besedi opozarja, da prevodi zvenijo kot bi bili napisani v bosanskem jeziku, tako da se bolj približujejo dve literaturi, dva naroda in dve državi. Podobno misli tudi Franc Gombač, predsednik Zveze kulturnih organizacij Il. Bistrica, ki je na

predstavitvi dejal, da Ismet Bekrić k nam prinaša duh in misel bosanščine in odnosa duh in misel naših ustvarjalcev v Bosno in Hercegovino.

Ismet Bekrić je torej vstopil še v Kosovelov pesniški svet, vrezan v čudovito kraško pokrajino, v planjave, v kamen, v šumeče bore sredi holmov. Zaveda se, da izstop iz tega sveta ne bo ne lahek ne prijeten. Nanj bo pozabil samo z delom, saj bi



Ismet Bekrić pred gotško kapelico v Lokvi v okviru načrta 'Odprta knjiga slovenske otroške poezije' poleg dveh klasikov prevedel še nekaj sodobnih avtorjev. Zanimajo ga zlasti tiste pesmi za otroke, ki sta jih podpisala Niko Grafenauer in Boris A. Novak. B. Z.

## Dobrodelni koncert Tržaškega okteta

Podobno kot v poslovnem svetu, tudi o gostovanjih različnih umetnikov velikokrat odločajo osebni stiki in prijateljstva. Podobna ugotovitev velja za gostovanje Tržaškega okteta v Ilirski Bistrici. Ko so prof. Borisu Pangercu, sicer zamejskemu pesniku in pisatelju, italijanistu ter zdajšnjemu županu občine Dolina pri Trstu, na letošnjih Premskih srečanjih literatov omenili, da poteka akcija zbiranja denarja za popravilo in restavracijo orgel v cerkvi sv. Helene na Premu, je prošnji za pomoč takoj ugodil z obljubo, da bo Tržaški oktet (pred leti je že gostoval v naši farni cerkvi) nastopil v Ilirski Bistrici s primernim sporedom brez denarnega nadomestila. Obljubo so prijazni člani okteta Walter in Rudi Stopar, Alfred Cibiz, Vladislav Komar, Darjo Milič, Damjan Locatelli, Ivan Muha in Boris Pangerc izpolnili v petek, 19. septembra, ko so v cerkvi sv. Jurija pred dobro glasbeno podkovanim občinstvom poleg umetnih (J. Croce, T. L. Da Victoria, J. Gallus, J. S. Bach, F. Schubert, P. I. Čajkovski, G. T. Livovski) zapeli še slovenske, furlanske in ruske narodne ter črnske duhovne pesmi.

Prvemu, zahtevnejšemu in zelo raznovrstnemu delu sporeda je sledila vrsta povprečnemu ušesu bolj znanih, predvsem ljudskih napevov, ki je iz vrst poslušalcev izvalila dolge aplavze. »Varovanci« priznanega umetniškega vodje Danila Čadeža, donedavnega člana slavnega Slovenskega okteta, so bodisi kot zelo solidna, skladna in disciplinirana skupina, pa tudi s skladbami, v katerih smo poslušali njihove soliste, popolnoma upravičili sloves in opis njihovih uspehov, ki je bil zapisan na koncertnih lističih: da delujejo od leta 1970, da so večkrat peli po vsej Italiji, nekdanji Jugoslaviji, Grčiji, Švici, Avstriji, Kanadi, ZDA, Argentini in Avstraliji. Prejeli so veliko priznanj in peli celo Sandru Pertiniju, nekdanjemu predsedniku italijanske republike, pa tudi našemu Milanu Kučanu.

Tržaški oktet zagotovo sodi v vrh slovenskega komornega petja, še posebej pa je po-

membno dejstvo, da gre za zamejsko skupino, ki ji v tem trenutku, tako kot ostalim sonarodnjakom, »rožice ne cvetó«, a si (pa tudi nam) plemenitijo življenje z opraviлом, ki ga označujemo z zlahtno besedo petje.

Začetek nove sezone žal ni privabil velikega števila poslušalcev, kar vrednost kulturnega dogodka nikakor ne zmanjšuje, vendar se vseeno lahko vprašamo, zakaj tolikšna odsotnost naših pevcev, učiteljev petja in drugih, za katere bi glede na kakovost prireditve pričakovali več razumevanja. O naših občinskih svetnicah in svetnikih pa itak ne gre zgubljeni besedi. Nehote se že vrsto let ponavlja misel o na eni strani pretiranem snobizmu in zvezdnstvu, na drugi strani pa o precej razširjeni glasbeni in pevski nekultiviranosti, kajti o zadržkih glede denarja ob prostovoljnih prispevkih drugih tolažilnih argumentov za opravičilo povprečnega obiska ni. D. B.

## Pesem je zadonela

V soboto, 20. septembra, sta Društvo upokojencev in Zveza kulturnih organizacij Ilirska Bistrica priredila tradicionalno srečanje treh mešanih pevskih zborov upokojencev iz Izole, Kopra in Ilirske Bistrice.

Omenjeni zbori se srečujejo na različnih revijah in pevskih nastopih, na katerih so se stakle trdne prijateljske vezi. Na pobudo zborovodij Angela Turka (Izola), Verjanka Babiča (Koper) in Dimitrija Grlja (Ilirska Bistrica) ter vodstev omenjenih društev so že pred leti pričeli z družabnimi srečanji. Tokrat so se srečali na Bistriškem. Goste iz Slovenske Istre so gostitelji popeljali najprej na Prem, kjer so si ogledali Premski grad. Bistriški mojster fotografije Hinko Poročnik jim je z diapozitivi predstavil svojo fotografsko zbirko 'Čudoviti svet Snežnika'. Gostje so si ogledali tudi spominsko sobo našega pesnika Dragotina Ketteja, kjer

je zelo lepo odmevala Kernjakova pesem 'Rož, Podjuna, Zila'.

Popoldne se je preko sto udeležencev srečanja zbralo na Mašunu, kjer so vsi trije zbori pripravili prijeten kulturni program. Najprej so se predstavili posamezni zbori, nato pa je zadonela pesem iz vseh grl. Za enkratno razpoloženje je poskrbel znani bistriški kulturni delavec Franc Gombač (na sliki), ki je znal imenitno in duhovito povezovali program srečanja.

Pevcem vseh treh zborov bo srečanje ostalo še dolgo v spominu. Za lepo doživetje se zahvaljujejo organizatorjem srečanja.

Dimitrij Grlj



## OBVESTILA

### PREDAVANJE

Dom na Vidmu, torek, 4. novembra, ob 19. uri. Dr. Jože Pirjevec iz Trsta bo po projekciji kratkega filma 'Slovensko Primorje 1947-1948' (na videokaseti ga je izdal Pokrajinski arhiv Koper), predstavil referat Pot do pariške mirovne konference - diplomatski tek čez ovire, ki ga je napisal za mednarodno konferenco zgodovinarjev ob 50-letnici podpisa pariške mirovne pogodbe. Srečanje z znanim zgodovinarjem pripravlja Društvo za krajevno zgodovino in kulturo Ilirska Bistrica ob 50-letnici priključitve Primorske k matični domovini.

### RAZSTAVA

Galerija na Vidmu, sobota, 8. novembra, ob 18. uri. Zveza kulturnih organizacij Ilirska Bistrica in Galerija na Vidmu vabita na odprtje razstave, posvečene 100-letnici rojstva slikarja Franceta Pavlovca, na kateri sodelujeta tudi slikarki Mirna in Agata Pavlovec.

### LUTKOVNI ABONMA

Jesenski lutkovni abonma je namenjen predšolskim in šolskim otrokom nižje stopnje in vsebuje tri predstave, ki se bodo začele ob 11. uri v Domu na Vidmu: 23. novembra Hopa hop (Lutkovno gledališče Ljubljana), 6. decembra Medvedka na snegu (LG Carr z Jesenic) in 20. decembra Pravljičica o smrečici (LG Jure Pengov Ljubljana). Cena abonmaja je 1.050 SIT. Za dodatne informacije pokličite tel. 067/41-084 ali 42-035.



## MALI BEGUNCI USTVARJAJO Pesmi in lutke

Kulturne delavnice, ki od januarja 1993 uspešno delujejo v Zbirnem centru začasne begunce Trnovo, s podporo Zavoda za odprto družbo - Slovenija, Urada za begunce Vlade Republike Slovenije in Zveze kulturnih organizacij Ilirska Bistrica spodbujajo literarno, lutkovno, glasbeno in likovno ustvarjanje otrok v njihovem prostem času, predvsem ob sobotah in nedeljah. Delavnice niso zamrle niti poleti, saj so otroci pripravili lutkovni igrice *Tečemo za soncem* in *Svetovni norec*, posebno živahno pa je v teh dneh, ko na majhnem lutkovnem odru pripravljajo izvedbo Kosovelove pesmi *Deček in sonce*.

Ob priključitvi Primorske k matični domovini so begunski otroci predstavili knjigo *Kad' procvetaju suze* (Ko se razcvetijo solze), ki je pred kratkim izšla v založbi Zavoda za odprto družbo - Slovenija. V mali galeriji begunskega centra, med umetniškimi fotografijami premških motivov Mateje Maržar, so zazvenele pesmi članov tukajšnje literarne delavnice in njihovih vrstnikov iz cele Slovenije, od katerih se jih je že veliko vrnilo domov v Bosno in Hercegovino. Ostale pa so njihove pesmi in zbirka, v kateri se otroške solze razcvetijo v molitev za mir: *Mir za vse narode in Bosno. / Cvetje za travo zeleno in rosno. / Domove za pregnane in izgubljene. / Ljubezen za tiste zaljubljene ...*

Na straneh zbirke je 37 pesmi in spisov članov literarnih delavnic iz Ljubljane, Novega mesta, Črnomlja, Veržaja, Jesenic, Pirana, Kopra. Postojne in Ilirske Bistrice: Sla-

via Mijatović piše o solzah Bosne, ki *»bolijo ves svet«*. Emsuda Dedić se želi vrniti v svojo domovino, Amelo Batalović neko drevo v Sloveniji spominja na njen rojstni kraj. Mirzet Topčagić poje o otroški igri, ki jo ustavi tank, Indira Tešnjak prosi dež, naj ji vrne njenega očeta, Emina Odošić pa vse pesmi za svojega padlega očeta piše le s črnim svinčnikom.

Dolge otroške, begunske solze ne porajajo sovraštva, nasprotno - polne so dobrote, sonca in ljubezni. Taka je tudi pesem v prozi Fahire Bogić iz literarne delavnice v Piranu, ki je najboljšo sporočilo te otroške knjige: *»Ljubi bog, ne dovoli, da bi drugi otroci preživljali svoje življenje kot jaz in imeli tako otroštvo. Poskrbi za to, da bodo obiskovali svoje šole, proslavljali rojstne dneve, se družili s prijatelji in da ne bodo nikoli begunci.«*

I. Bekrić

## Ob razstavi Vinke Zakrajšek

Trenutno stanje likovnega življenja na Bistriskem ni nič kaj vzpodbudno. Galerija v Domu na Vidmu (uradno) ne obstaja več. Domači likovniki skorajda ne razstavljajo. Razstave, ki jih je s svojim izostrenim okusom in dobrim poznavanjem te umetnosti, s poznanstvi, pa tudi s podjetniškimi prijemi uspešno organiziral Jožef Šlenc, so nenadoma usahle. Vrhunec likovne dejavnosti - v tujini in doma uveljavljenega srečanja ex tempore Prem - je letos odpadel, saj so ga razglasili za bienalnega in bo (morebiti) spet zaživel šele prihodnje leto. Da gre za podvig, ki je za promocijo našega »konca« daleč najpomembnejši (mogoče se z njim lahko meri le kakšen športni dogodek), se morajo zavedati tudi lokalni oblastniki in kljub raznovrstnim problemom glede nejasnosti statusa Doma na Vidmu omenjeni prireditelji nuditi vso podporo.

In vendar se je pojavila svetla točka, ki vzbuja upanje. To je razstava naše znane slikarke Vinke Zakrajšek, ki jo je v prostorih nekdanje galerije omogočila Zveza kulturnih organizacij Ilirska Bistrica. Razstavo, odprta je bila od 26. septembra do 4. oktobra, bi lahko v veliki meri označili za

retrospektivno, saj zajema risbe in olja naše ljubiteljske likovnice od začetka sedemdesetih let dalje. Avtorica je razstavo posvetila 50. obletnici priključitve Primorske k Sloveniji. Da je to naredila iz srca, vedo vsi, ki poznajo njena dela, v katerih je velikokrat obravnavala tematiko iz NOB.

Na otvoritvi, popestril jo je Mešani pevski zbor upokojencev iz Ilirske Bistrice, ki ga vodi Dimitrij Grlj, je predsednik ZKO Ilirska Bistrica Franc Gombač z nekaj besedami opisal namen razstave. Navzočim je interpretiral zapis o Vinki Zakrajšek in njenih slikah. Povzeteč zapisa, ki ga je prispevala Vinkina prijateljica Marija Sedmak, objavljamo v skrajšani obliki.

Vinka Zakrajšek je samouka slikarka, ki živi in deluje na Prelozah. Je rahločutna in ustvarjalna duša, ki zna v Brkincih - teh le na videz trdih ljudeh - najti in likovno izraziti mehko, skrito globoko v njihovih jedrih. Srčna kultura Brkinca ne sme prodreti na dan, kajti to pomeni razgalitev njegove duše. To pa je nedopustno, saj se ga takoj polasti nerazložljiva sramežljivost že pri delnem razkritju notranjosti, kaj šele ob opisu njegovega bistva.

Prva platna Vinke Zakrajšek so prežeta s čudovitimi otenki rjavih, temnih, pa tudi oranžnih barv. Tako zrcali v njih toploto svoje duše. Njene pokrajine poznejšega nastanka so polne prečudovitih svetlih in sončnih barv, posebno pri obravnavanju pomladnih in jesenskih motivov, ki razveseljujejo oko in dušo vsakega občudovalca.

Vinka dobro obvlada tehniko prikazovanja sonca in ognja. S toplimi barvami ujame dve toploti v podobnih, istočasno zelo različnih otenkih. A tu se ne ustavi. Išče nove smeri in se obenem izpopolnjuje. Nastajajo mistične risbe: zaton dneva, pomlad, jesen, mesečna noč z dvema zaljubljenema v zasrti svetlobi, vse diskretno, skoraj sramežljivo. Tudi portretov je narisala veliko, preprostih in skrbno premišljenih ...

Umetnica brez formalne likovne izobrazbe si vsekakor zasluži naše vsestransko priznanje in podporo, zato naj nam »pesnica« Brkinov naslika še veliko tihožitij brkinskih ognjišč, brkinskih mlatičev, podob Premeškega gradu in vsako še tako majhno posebnost tega lepega dela slovenske dežele.

Naj jo Bog ohrani še dolgo let, da nam bo podarila še veliko prečudovitih slik.

## Bogata pevška kultura v Knežaku

Začela se je nova pevška sezona, s tem pa so ponovno oživele mnoge pevške skupine v Knežaku in okolici, ki združujejo ljubitelje te dejavnosti.

Petje ima na Kneškem bogato tradicijo. Starejši pevci se spominjajo, da je organizirano petje, najprej cerkveno, potem pa tudi posvetno, začelo združevati ljudi dobre volje že kmalu po drugi svetovni vojni in ta kontinuiteta v bistvu ni bila nikoli prekinjena.

Sama kot navdušena pevka spremljam ta razvoj že 15 let, vse odkar sem nastopila službo učiteljice slovenskega jezika na tukajšnji osnovni šoli. Čeprav glasba ni moje poklicno področje, mi je zborovsko petje vedno pomenilo poseben, dragocen svet, ki sem se mu vedno znova z ljubeznijo predajala.

Tako z veseljem ugotavljam, da Knežani še vedno radi pojemo. To pevsko navdušenje se začinja že pri otrocih. V šoli delujeta dva pevška zbora, otroški pod vodstvom Morene Hostinger, in mlajši mladinski, ki ga že nekaj let vodim sama. V obeh skupaj poje polovica vseh otrok, ki obiskujejo to šolo. Ravnatelj Andrej Žužek z velikim poslušanjem vzpodbuja naša prizadevanja, tako da zbora sodelujeta na vseh šolskih prireditvah, našo šolo pa uspešno zastopata tudi navzven.

Najdaljšo pevsko tradicijo med odraslimi ljubiteljskimi zbori ima vsekakor Mešani pevski zbor Kalc Knežak. Predvsem moram poudariti njegovo vlogo v preteklih letih, ko ni delovala nobena druga pevška skupina razen šolskih. Pod neutrudnim in zagnanim vodstvom Jožeta Tomšiča je zbor dosegal lepe uspehe in predstavljal domači kraj na številnih nastopih doma in v zamejstvu. Danes še vedno deluje na področju cerkvenega petja.

Zadnja leta pa je zavel svež veter in združil mlade pevce in pevke v Mladinski mešani pevski zbor Tabor Kalc 1896. Zbor, ki ga večje vodi izkušeni zborovodja Alojz Boštjančič, je v tem kratkem času dosegel viden napredek. Nastopi se vrstijo, navdušenje med mladimi je veliko in prepričana sem, da ima zbor tudi v bodoče vse možnosti za uspešno delo.

Poleg teh, številnejših zborov, živahno delujeta še dve manjši ljubiteljski skupini, ki gojita predvsem tradicijo ljudskega petja. Trio Koritnice že več let združuje moše, ki radi skupaj zapojejo ne samo v gostilni, pač pa tudi na raznih priložnostih in kulturnih prireditvah. Kvintet Prijateljice, čigar članica sem tudi sama, pa deluje šele dobro leto in pol. Številni nastopi, koncerti in gostovanja doma in v zamejstvu kažejo na to, da smo pevke ubrale pravo pot. Veže nas prisrčno

prijateljstvo, hkrati pa skupaj z našim umetniškim vodjem Vilkom Majerčičem težimo k čim bolj kvalitetnemu in ubranemu petju.

Tudi na cerkvenem pevskem področju je v zadnjih letih čutili spremembe in novosti. Poleg že omenjenega cerkvenega pevškega zbora, ki ga kljub častitljivim letom še vedno vodi Jože Tomšič, deluje tudi skupina treh pevk, ki s petjem obogatijo vsako nedeljsko jutranjo mašo, ob raznih priložnostih pa ubrano zapojejo tudi otroci pod vodstvom Katje in Petre Turk.

Kneški župnik Janez Kržišnik z zanimanjem spremlja delovanje vseh cerkvenih

pevskih skupin ter računa na nove, mlade pevške moči, ki bodo ob sodelovanju starejših zagotovile nadaljnji uspešen razvoj petja za cerkvene potrebe tudi v bodoče.

Zborovsko petje v Knežaku je torej v polnem razcvetu. To je toliko bolj razveseljivo, ker je ta dejavnost edini nosilec kulturnega delovanja v naših krajih. Poleg tega pevške skupine s svojimi nastopi predstavljamo naš kraj široko po domovini in v zamejstvu.

Vesela sem, da imamo pevci v naši ožji in širši okolici toliko hvaležnih poslušalcev, in želim, da bi bilo tudi v prihodnje tako.

Irena Rep

## Deveti ex tempore »Snežnik 97« na Sviščakih

19. septembra se je na Sviščakih pod Snežnikom znova zbralo okoli petdeset mladih planincev likovnikov iz skoraj vseh osnovnih šol v ilirskobistriški občini. V goste so jim prišli tudi vrstniki iz Pivke in Postojne ter, tako kot je že v navadi, mladi likovniki iz sosednje Hrvaške, učenci osnovnih šol Viškovo, Brešč (Matulji) in Dolac z Reke.

Mladi so skupaj s svojimi mentorji večji del dneva posvetili likovnemu ustvarjanju in samostojno oblikovali svojo podobo planinske pokrajine, ki jim je v jesenskem sončnem dnevu ponudila res ogromno možnosti. O tem so se prepričali tudi številni slučajni gledalci, ki so ob zaključku srečanja občudovali likovne stvaritve na improvizirani razstavi pred Planinskim domom na Sviščakih.

Tokratno, že deveto srečanje mladih likovnikov, sta organizatorja, Zveza kulturnih organizacij in Planinsko društvo Sne-

žnik II. Bistrica, posvetila 100-letnici rojstva slovenskega slikarja Franceta Pavlovca in 90-letnici domačega planinskega društva. Mlade, uspešne likovnike je ob zaključku pozdravil tudi Zorko Šajn, predsednik ilirskobistriškega občinskega sveta, ki jim je zazelal še mnogo tako uspešnih srečanj.

Likovna dela mladih udeležencev srečanja pod Snežnikom bodo najprej razstavljena na vseh reških, nato pa bodo potovala tudi po vseh slovenskih šolah, ki so se udeležile srečanja.

Tekst in foto: Vojko Čeligoj



Mladi so v lepem sončnem dnevu odkrivali številne in zelo zanimive motive planinskega sveta pod Snežnikom.



Član lutkovne skupine Senad Bešić recitira Kettejevo pesem *Deček in cvet*.

## Topel sprejem Bistričanov v Matuljih

Vsakdanost je bolj ali manj sestavljena iz različnih sivih otenkov. Tudi za naše življenje kljub velikim pričakovanjem po osamosvojitvi Slovenije velja isto. Stari problemi so sicer izginili, a pojavili so se novi. Posebno za ljudi ob novih mejah. Na Reki, denimo, ni več naših tovarnjakov z vrečami in vabljenih klicev »Krompir, krompir«. Mi še vedno radi letujemo na Krku ali v Moščeniški Dragi in se jezimo na prometne zastoje pred Rupo. Leta in leta tkane gospodarske, rodbinske in druge vezi se počasi, a vztrajno trgajo. Ljudje z obeh strani meje se, kar je najslabše, odtujujejo ...

Da bi čimbolj omilili grobo zarezo, ki jo je začrtala meja, postavljena med Jelšane in Rupo, so se po nekaj stikih na občinski ravni zbrali - kot se spodobi - še kulturniki. V sejni dvorani novoustanovljene občine Matulji smo se o sodelovanju pogovarjali Franc Gombač, Dimitrij Bonano, predsednik in tajnik Zveze kulturnih organizacij Ilirska Bistrica, ter Borka Kalčić, občinska svetnica, zadolžena za kulturo. Podobno kot nekatere občine v Sloveniji so se tudi Matuljčani odločili za svojo, saj so zaradi prevlade Opatije, pomembnega turističnega centra, živeli v njeni senci (primerjaj Pivko in Postojno). Po »osamosvojitvi« je mlada občina prav po zaslugi Borke Kalčić doživela kulturni preporod. V Matuljih se je letos poleti zvrstilo veliko kulturnih in zabavnih prireditev. Kljub temu, da so tam še vedno najbolj znani in čislani zvončari, so imenitni tudi manj uveljavljeni literati, ki pišejo v čakavskem narečju. Pevskih zborov in skupin pa imajo kar precej manj kot mi ...

Srečanje je bilo zaključeno z ugotovitvijo, da bo možno ravno z naštetimi dejavnostmi med dvema sosednjima občinama odlično sodelovati. Tudi predlog, da bi udeleženi tradicionalne poletne prireditve v Jelšanah in Rupi na podoben

način kot organizirata skupen festival naša Gornja Radgona in Radgona na avstrijski strani, je bil obojestransko ocenjen kot zelo pozitiven, zato smo se hitro dogovorili za »poskusno« prireditev - gostovanje bistriških skupin v kulturnem domu »Hangar«. Matuljčanom so se v soboto, 6. septembra, predstavili Pevska skupina Vasovalc iz Reče (Dimitrij Grlj), Kvintet Prijateljice iz Knežaka (Vilko Majerčič), Ansambel Bistrice (Saša Boštjančič) ter vsestranski Franc Gombač. Poleg zvrhane mere glasbe in petja je še posebno »vzgala« uspela Gombačeva povezava programa, ko se je napovedovanje iz stroge knjižne slovenščine nekajkrat prelevilo v poslušalstvu veliko bolj razumljive dovtype in šale, povedane v podgrajskem narečju. Lepo je bilo vsem - nastopajočim in poslušalcem. Za zaključek večera so vsi skupaj zapeli znano dalmatinsko pesem ter se ob taktih priljubljene polke celo zavrteli ob zvokih avtentičnega »kranjskega« ansambla.

Ob primerni priliki bodo Matuljčani srečanje vrnili. S čim nas bodo razveselili, nam še niso zaupali. Upamo, da naši pobrateni Opatiji zaradi nove »ljubezni« ne bodo postali ljubosumni.

D. B.

OB SLAVJU SLOVENSKE ISTRE IN PRIMORSKE

# 50 let »na svoji zemlji«

Tudi na Bistriškem so ljudje z velikim navdušenjem pričakali 15. september 1947 - dan, ko je stopil v veljavo pariški sporazum, saj so bili naši kraji po treh desetletjih italijanske okupacije in komaj verjetnega nasilja skupaj s Slovensko Istro in Primorsko znova priključeni k matični domovini. Slavila je vsa Slovenija in Jugoslavija.

Če skupaj prelistamo tedanje slovensko dnevno časopisje, zlasti tržaški **Primorski dnevnik** in **Slovenski poročevalec**, osrednji slovenski dnevnik, bomo znova podoživeli dogajanje tistih dni.

Iztekel se je šestmesečni rok od takrat, ko je bil 10. februarja 1947 podpisan pariški mirovni sporazum med Italijo in Jugoslavijo o prvem koraku ureditve tržaškega vprašanja. Razmejitvena komisija je določila novo mejo po francoskem predlogu, ki z manjšimi popravki velja še danes. **Svobodno tržaško ozemlje**, razdeljeno na **cono A** z anglo-ameriško vojaško upravo in sedežem v Trstu ter **cono B** z upravo Jugoslovanske armade in sedežem v Kopru, je bilo oblikovano na bistveno manjšem pasu. Sloveniji naj bi pripadla skoraj tretjina narodnega ozemlja s pol milijona prebivalci. Na vsem ozemlju Primorske, ki naj bi ga dobila Jugoslavija, je vladalo izredno veselje in navdušenje. V coni A, na Tržaškem in Goriškem, kjer je še vedno ostala velika slovenska narodna skupnost, pa je spričo postopnega uvajanja italijanske oblasti naraščal upravičen strah pred nenačelno politiko italijanske vlade, ki je vse bolj popuščala starim fašističnim in iredentističnim skupinam, ki so se na vsakem koraku znašale nad slovenskim življenjem.

**Primorski dnevnik, nedelja, 14. 9. 1947:** »Jugoslovanske zastave na pragu Trsta in Gorice, fašistični razbojnik s strojnico ubili 11 letno Milko Vrabc, Z grožnjami in terorjem se Italija vrača v Gorico!«

**PD, torek, 16. 9. 1947:** »Na STO-ju ni mesta za fašistične zločince.«

**PD, sredo, 17. 9. 1947:** »Ves demokratični Trst v obrambo demokracije«, je bila največkrat izrečena misel na pogrebu pionirke Milke Vrabc, ki se ga je v Trstu udeležilo celo 150.000 ljudi. »Titovo vojsko je ljudstvo obsulo s cvetjem ... V Solkanu in onstran francoske razmejitvene črte je ljudstvo preživelo belo noč, nihče ni spal. Prihajajočo jugoslovansko vojsko so pričakali ob 2. uri zjutraj s petjem in cvetjem ...«

**PD, četrtek, 18. 9. 1947:** »De Gasperi pljuje na obveze mirovne pogodbe! ... V Gorici: Slovenci že tretji dan izven zakona ... Teror vodi 'Divisine Gorizia' ..., Zaklali tov. Miljavca. Toda Slovenci ne bomo klonili!«

**PD, sobota, 20. 9. 1947:** »Velika ljudska zborovanja po vsej Sloveniji in Jugoslaviji.«

Slavja so bila tudi po vsej Primorski v krajih, ki so bili priključeni Jugoslaviji. V Št. Petru pri Gorici sta 17. 9. na zborovanju govorila predsednik vlade Miha Marinko in France Bevč. Isti dan je zbrani množici v Sežani govoril Boris Krajgheer. Naslednji dan v Anhovem spet Miha Marinko, v Kobaridu Marjan Breclj, podpredsednik vlade LRS, Lidija Šentjarc in general Jaka Avšič. V Postojni in Idriji sta na velikih zborovanjih govorila Janez Hribar in Ivan Regent. V Ilirski Bistrici sta 18. septembra 1947 na mogočnem zborovanju govorila Sergej Krajgheer, predsednik načrtnice komisije pri vladi LRS, in minister Tomo Brejc.

Mogočna slavja so bila tudi v Ljubljani, kjer sta zbrani množici spregovorila Vida Tomšič in Edvard Kardelj, ter v Mariboru. V pozdrav Primorski so jeseniški planinci



Ilirski Bistrica, 18. september 1947. Titov trg sredi mesta je bil kar premajhen, da bi sprejel vsaj nekaj tisoč udeležencev slavja ob priključitvi Primorske in s tem tudi naših krajev k domovini. Morje zastav in navdušenih klicev. Svečana govornika sta bila Sergej Krajgheer in Tomo Brejc.

na Triglavu razobesili jugoslovansko zastavo. Velika slavja so bila tudi na Hrvaškem, posebej v Istri, na Reki in v Zagrebu.

Za soboto, 20. septembra, je Primorski dnevnik najavil veličastno vseprimorsko proslavo - **Festival priključitve** - na Lijaku nad Gorico pod geslom »Tujega nočemo, svojega ne damo!« Za udeležence zborovanja so pripravili kamionske izlete po vsej Primorski, tudi na Bistriško, v Šmagurje.

Iz naslednjih števil Primorskega dnevnika zvedo, da se je veličastnega zborovanja na Lijaku udeležilo več kot 200.000 ljudi. V slikovitem mimohodu mladine in ljudstva so predstavili uspehe, pa tudi pričakovanja Primorske, in ob Gorici, ki je žal ostala pod Italijo, prvič glasno obljubili zgraditi našo Novo Gorico. Zvrstili so se pomembni govorniki, ki jih je ljudstvo burno pozdravljalo. Med njimi so bili France Bevč, Boris Kidrič in Miha Marinko, ki je zbrane Primorce pozval: »Od slej naprej, zavijamo rokave! In še: »S priključitvijo Primorske se je FLRJ povečala za 7362 km<sup>2</sup> in za 500.000 ljudi! ... Sodni okraj Ilirska Bistrica ima 11.788 prebivalcev (od tega 112 Italijanov) in obsega občine: Celje, Ilirska Bistrica, Jablanica, Janezevo brdo, Kilovče, Knežak, Prem, Ratečevo Brdo, Smrje, Trnovo in Zagorje.«



Velika simbolična maketa slovenskega državnega grba s Triglavom, morjem in zvezdo. Na maketi je bilo zapisano število žrtev, ki jih je dala Primorska za svobodo.

Tudi **Slovenski poročevalec** je zadnje dni pred priključitvijo Primorske k domovini vse pogosteje prinašal novice v zvezi s težko pričakovanim dogodkom na prvi strani.

**SP, nedelja, 14. 9. 1947:** »Zavezniške vojske se umikajo iz primorskih krajev,

ki bodo priključeni k Jugoslaviji ...« in tudi že prvi zapis o dogajanju na Bistriškem.

»Primorsko ljudstvo nestrno pričakuje dan priključitve. Ilirska Bistrica, 13. sept. 1947. Vsa Primorska je v znamenju priprav na svoj največji praznik - za festival na Lijaku ob priliki priključitve Primorske k FLRJ. Na vseh delovnih področjih, po vaseh, tovarnah in obratih, po uradih vseh različnih ustanov hitijo z delom in tekmujejo med seboj, da bodo lahko pokazali na festivalu čim večje uspehe splošnega delovnega poleta. V okraju Postojna in Ilirska Bistrica postavljajo v vseh krajih in vaseh slavoloke, delajo nove napise po hišah in na vseh vidnih mestih, ki izražajo odločno voljo primorskega ljudstva, da hoče živeti v Titovi Jugoslaviji.

Pevski zbori se povsod pripravljajo za javni nastop ter se marljivo vežbajo. Najbolj se odlikuje pevski zbor Ostrožno Brdo v okraju Ilirska Bistrica. Samo iz tega okraja bo šlo na festival 350 do 400 pevecov.

V sleherni vasi so pripravili tudi krese na vseh gričih in vzpetinah, ki bodo zaplapolali na predvečer priključitve in vsemu primorskemu ljudstvu prvi oznanili željeni in pričakovani trenutek.«



Množice zborovalcev so se z zastavami razlile po mestu in napolnile vse ulice, ki so bile za ta dan še posebej lepo okrašene. Na sliki: slavje pred sedanjo pošto in občino.

In dalje: »Uspehi mladine pri odkupu pridelka v okraju Ilirska Bistrica. Najbolj so se izkazali mladinci, ki so pomagali pri odkupu krompirja v vaseh Rjavče, Tatre, Pregarje in Harije. Še posebej se pohvali mladino Pregarji, ki so odkupnim komisijam priskrbeli tudi še vozove za odvoz pridelkov. Na Bistriškem je bila letos obilna letina industrijskega sadja. Za odvoz sadja so poslali v Ilirsko Bistrico 20 vagonov ...«

Bolj kot se je bližal vseprimorski praznik na Lijaku, večji in udarnejši so bili naslovi na prvi strani.

**SP, torek, 16. 9. 1947:** »Pozdrav svobodni Primorski, svobodni Istri in svobodnemu Pulju!« z veliko sliko maršala Tita.

**SP, sredo, 17. 9. 1947:** »Z nepopisnim navdušenjem je primorsko ljudstvo pozdravilo svojo osvoboditeljico - Jugoslovansko armado. Sredi noči med 15. in 16. septembrom 1947 so padli bloki, ki so ločili našo rodno Primorsko od domovine ... Ukaz Prezidija Ljudske skupščine FLRJ o razširjenju ustave FLRJ na priključene primorske kraje ... Jugoslovansko armado sprejemajo povsod z navdušenjem ...«

Vse dni do 20. septembra je Slovenski poročevalec objavljala poročila in fotografije o slavju v Idriji, Sežani, Postojni, Anhovem, Komnu in drugod. V petek, 19. septembra, pa je časopis objavil tudi sliko in kratko poročilo o slavju na Titovem trgu v Ilirski Bistrici: »Tako kot v vseh krajih Slovenskega Primorja in Istre, tako je bilo tudi v Ilirski Bistrici veliko manifestativno zborovanje. Na tem zborovanju sta govorila v imenu najvišjih predstavnikov ljudske oblasti tovariša Sergej Krajgheer in Tomo Brejc ...«



Pred staro sodnijo se je z napisom **TITOVA JUGOSLAVIJA** bočil velik slavolok v obliki zobatega kolesa, ki naj bi simbolično najavljala razvoj industrije v novi državi. Pod slavolokom je motorizirani oddelek jugoslovanske vojske.

**SP, petek, 19. 9. 1947:** časopis je objavil gornjo fotografijo s pripisom: »Ob priključitvi so bili vsi naši kraji v Slovenskem Primorju svečano okrašeni. Skozi slavolok v Ilirski Bistrici v obliki industrijskega kolesa vozi naša motorizirana vojska.« Na obodu

**SP, nedelja, 21. 9. 1947:** Skoraj ves časopis je bil posvečen poročilom z velikega, do tedaj največjega vseprimorskega slavja na Lijaku v čast priključitvi: »Z delom in posmijo v jugoslovansko skupnost« in dalje: »Nes je po dolgih desetletjih zbrana na Lijaku osvobodjena Primorska, da združena s Slovenijo in Jugoslavijo proslavi svojo svobodo!«

Primorski pesnik Igo Gruden je pesem 'Pozdrav Primorcem' namenil vsem, ki so se udeležili slovesnosti na Lijaku. Njena prva od šestih kitic se glasi:

*Pozdravljeni bratje in sestre na Krasu, v Vipavi in Brdih in grapah tolminskih, v Brkinih in v Istri, ki v suznem ste času uporno živeli v verigah zločinskih, zaplalo v svobodo vam zdaj je srce, svobodni si stiskamo bratske roke.*

O proslavi na Lijaku, ki je imela izreden odmev po vsej Primorski, Sloveniji in v zamejstvu, je Sl. poročevalec pisal tudi še naslednje dni, ko je opisoval pomembne uspehe osvobodjene Primorske in Istre.

Poleg velikega slavja je priključitev Primorske in Istre k domovini tudi našim ljudem prinesla marsikaj novega. Že v naslednjih treh dneh, med 17. in 20. septembrom, je bilo treba zamenjati denar, ki je bil do tedaj v obtoku: za 100 jugolir, imenovanih tudi 'barkače' (izdala jih je Gospodarska banka za Istro, Reko in Slovensko Primorje), so imetniki dobili 30 dinarjev, za 100 italijanskih lir v bankovcih ali kovancih, imenovanih tudi 'metropolitanske lire', pa so imetniki dobili le 15 dinarjev. Naši ljudje so se tedaj prvič srečali z jugoslovanskim dinarjem. Na pošti so se pojavile nove jugoslovanske znamke, Ministrstvo za pošto FLRJ pa je ob priključitvi izdalo tudi posebne poštne znamke s simbolično podobno vključitve Primorske in Istre v ozemlje Jugoslavije za 2.50 in 5 din. Znamke, ki jih poznamo pod imenom 'Julijska krajina', so prišle v promet že prvi dan po formalni priključitvi.

Tudi sicer je življenje v novi državi prinašalo številne novosti, tako v upravnem, kot v vsakdanjem življenju. Zapletov z reševanjem tržaškega vprašanja pa še ni bilo konec. V začetku petdesetih let smo bili že na pragu nove vojne, ki jo je na srečo prečil londonski memorandum z razdelitvijo Svobodnega tržaškega ozemlja med Italijo in Jugoslavijo. Slovenija je vendarle dobila še svoje morje z obalnimi mesti in zaljedem, tedanje meje pa so postale leta 1991 tudi državne meje Republike Slovenije.

Priključitev Slovenskega primorja in Istre k Sloveniji pred petdesetimi leti je bilo ključno dejanje, ki je odločilno pripomoglo k oblikovanju celovite slovenske države v današnjem obsegu.

**Vojkjo Čeligo**

Fotografije: Vlastja Simončič, arhiv Muzeja za novejšo zgodovino Ljubljana.

## Andraž Lipolt ponovno najboljši v Sloveniji

Andraž Lipolt je po dveh največjih uspehih v svoji strelski karieri (bronasto odličje na sredozemskih igrah v Bariju in osmo mesto na evropskem prvenstvu v Helsinkih) letošnjo sezono kronal še z naslovom državnega prvaka.



Državno prvenstvo za člane je potekalo 30. in 31. avgusta na strelšču Panovec v Novi Gorici. **Andraž Lipolt** (na sliki P. Nikolića) je letos s 136 golobi prepričljivo ugnal vse najboljše trap strelce (43), med ostalimi tudi drugouvrščenega **Boštjana Mačka** (TK Štefan Kovač Murska Sobota), ki je letos nastreljal 130 golobov, a ga ima Andraž v spominu z lanskega prvenstva, ko mu je začasno odvzel naslov državnega prvaka šele po dodatnem razstreljevanju. Tudi letos je bil Boštjan boljši pri razstreljevanju, toda le od tretjeouvrščenega **Robija Delorenca** (TK

Olimpija Elektroplastika), ki je ravno tako zadel 130 golobov. V posamični konkurenci je na državnem prvenstvu v Novi Gorici uspešno nastopil tudi **Sandi Rolih**, ki je pristal na odličnem 6. mestu. V moštveni konkurenci sta streljala še **Janez Škrjfl** in **Tamara Matko**, ki sta pripomogla k 3. mestu Bistričanov. V N. Gorici je tekmovalo 9 ekip.

Andraž Lipolt pospešeno zaključuje tudi študij (je absolvent ljubljanske strojne fakultete) in se seveda enako marljivo pripravlja na svetovno prvenstvo, ki bo novembra v Peruju. *Z. Debevc*

## Državno prvenstvo Bistričanom

Konjeniško društvo Snežnik Ilirska Bistrica se bo vpisalo v zgodovino slovenskega konjeniškega športa z vsemi tremi odličji, ki so jih osvojili njegovi člani na prvem uradnem državnem prvenstvu in sedmi tekmi za letošnji slovenski pokal v enduranceu. Tekmovanje je potekalo 6. in 7. septembra na 120 kilometrov dolgi progi v organizaciji turistične kmetije Pri Filetu v Slopah.

Prvo mesto je osvojila Urška Okorn na kobili *Princesa*, ki je za progo potrebovala 8 ur, 45 minut in 19 sekund, le nekaj minut zaostanka pa si je nabrala nje-

so bili diskvalificirani zaradi tega, ker so bili po veterinarskih pregledih, ki jih določajo pravila endurancea na vsakih 30 kilometrov, preveč utrujeni ali pa so zamudili predpisani čas za prihod in cilj.

V nedeljo je poleg tekmovalcev 5. nastopilo tudi pet tekmovalcev I. kategorije, ki so se pomerili v sedmi tekmi za slovenski pokal. V »tekmi pravilnosti«, kakor imenujejo tekme od I. do 3. kategorije, so prva tri mesta pripadla tekmovalcem, ki so nastopili za ekipo organizatorja iz Slop.

V skupnem seštevku slovenskega pokala je po sedmi tekmi v vodstvu tekmovalka KD Snežnik Ilirska Bistrica Urška Okorn (*Princesa*), ki je zbrala 480 točk. Sledi ji **Dušan Vončina** na *Bakhu* (KK Medljan) s 426 točkami. Tretji je **Primož Hribar** na *Silverju* (KK Zagorje) s 376

točkami. Navedenega razporeda ni spreminila niti osma tekma v Dražencih pri Ptuj (sobota, 27. septembra), kjer so tekmovalci nastopili le v I. kategoriji. Tekmovalcev iz II. Bistrice tokrat ni bilo. Mogoče je na njihovo odločitev vplivalo dejstvo, da v tej kategoriji ni denarnih nagrad, pa tudi točk za zmago je precej manj (50) kot v 4. kategoriji (120).

*Tekst in fotografija: Z. Debevc*



Miha Dekleva na Blisku

na sestra **Petra Okorn** na *Mery Lou*. Obe sta sicer doma iz Kočevske Reke, tekmuje pa za KD Snežnik Ilirska Bistrica. Tretje mesto je osvojil Bistričan **Janez Dekleva** na konju *Blisk* (9:17,19). V Slopah je nastopilo devet tekmovalcev iz različnih krajev Slovenije, ki so izpolnili pogoje za nastop v 4. oziroma 5. težavnostni kategoriji. Zahtevno preizkušnjo je uspešno opravilo le pet konj. Ostali štirje

## Dolores Čekada državna prvakinja

V Mostu na Soči je 27. in 28. septembra potekalo absolutno državno prvenstvo lokostrelcev v disciplini arrowhead. Bistriški lokostrelci so se veselili zmage Dolores Čekada, ki je s 531 krogi ugnala vso konkurencu z golim lokom. Drugouvrščenca **Breda Vakarič** iz LK Škofja Loka je nastreljala kar 53 krogov manj.

Uspeh Bistričank je dopolnila **Dorjana Šuštar** s tretjim mestom (459), med devetimi lokostrelkami, kolikor jih je nastopilo, je **Mojca Valencič** zasedla peto mesto, sedma pa je bila **Nada Rolih**.

Za eno mesto je stopničke zgrešil **Jadran Čekada**, ki je nastopil z golim lokom v konkurenci dvanajstih tekmovalcev. Na dnu razpredelnice so bili **Tomaž Roje**, **Jan Šuštar** in **Lado Čeligoj**. V disciplini compound je nastopil le **Aljaž Simonič**, ki je bil štirinajsti.

Daleč od svojega lanskega uspeha in naslova državnega prvaka z olimpijskim lokom je bil tudi **Andraž Čeligoj**, saj je bil zadnji, osmi. Bolje je streljal celo Bistričan **Primož Rink**, ki nastopa za LK Ljubljana.

4. oktobra je bilo v Gornjem Gradu še državno prvenstvo za mladince in veterane v arrowheadu. Od 45 lokostrelk in lokostrelcev, ki so lahko nastopili po doseženih normah, jih je bilo kar 14 iz Ilirske Bistrice. Državni prvaki za leto 1997 so postali: **Sanja Štemberger** - deklice goli lok, **Dunja Štemberger** - kadetinja olimpijski slog in **Boštjan Kaluža** - dečki olimpijski slog. Druga mesta so zasedli **Nina Rolih**, **Tomaž Roje** in **Aljaž Simonič**, tretji pa so bili **Urška Hrvatina**, **Sara Šuštar**, **Vanja Štemberger**, **Josip Maljevac** in **Luka Valencič**. *Z. D.*

## BK TIB Terminal v playoffu

Tekmovalci BK TIB Terminal iz Kuteževega so tudi letos ponovili lanski uspeh, saj so se uvrstili v zaključni del tekmovanja za naslov državnega prvaka.

V polfinalnih tekmah so se 1. oktobra najprej pomerili z drugouvrščeno ekipo BK Polje iz Ljubljane in izgubili z rezultatom 16 : 8. Drugo tekmo so 4. oktobra igrali doma in spet izgubili z rezultatom 10 : 14. V finale playoffa se je tako uvrstila ekipa BK Polje, novi državni prvaki pa so postali igralci BK Trata M. C. Sara iz Škofje Loke. BK TIB Terminal je letošnje tekmovanje v najmočnejši slovenski balinarski ligi zaključil na končnem tretjem mestu.

BK Planinc-Topole je osvojil zadnje, osmo mesto in se je v tako imenovanem playoutu pomeril z ekipo BK Sloga. Ljubljancani so bili boljši v obeh tekmah, tako da je bistriški klub izpadel iz superlige in bo v naslednji tekmovalni sezoni nastopal v prvi balinarski ligi.

## OLMN ILIRSKA BISTRICA

### LESTVICA PO 9. KROGU

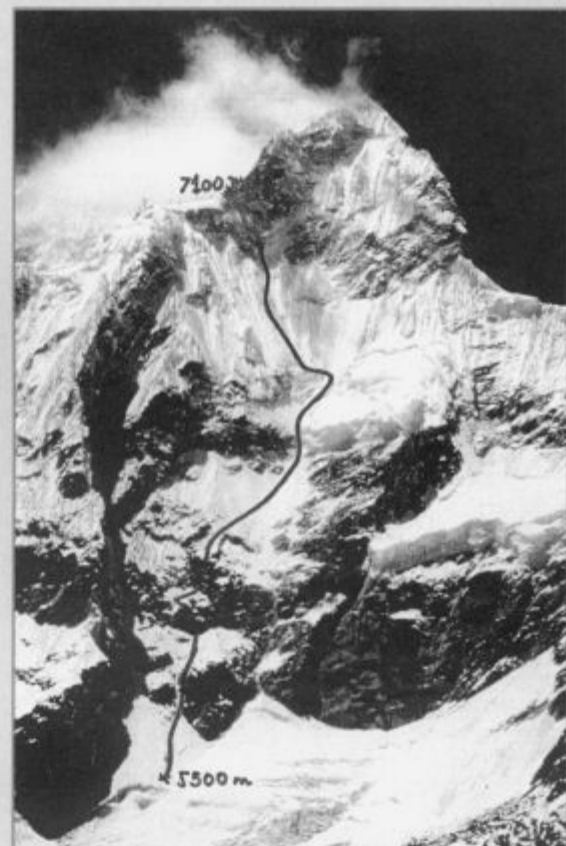
1. KOČANIJA	39 : 16	21
2. KOSEZE	35 : 19	18
3. V. S. E. KAŽOT	34 : 11	18
4. SROVI	25 : 16	12
5. BRKINI	26 : 20	12
6. ŠD CARINIK	25 : 19	12
7. KOLAR	23 : 37	7
8. ZLATOROG UTD	14 : 34	4
9. KM FAVURITI	7 : 56	0

## Jesensko cvetje za Bojana in Žigo

Izteklo se je dolgo leto. Neskončno dolgo leto za sorodnike in svoje alpiniste **Bojana Počkarja** in **Žigo Petriča**. Za njune številne prijatelje. Kako dolgi so lahko dnevi, tedni in meseci v pričakovanju drobne vesti, ki bi pregnala dvome in črne slutnje o njuni usodi in ki bi vsaj malo odskrnila zastor neusmiljene tišine snežne gmote v podnožju himalajskih gora. Nič. Zakaj gore premnogokrat oglušijo. Kako zastrašujoč je lahko njihov molk.

meven, prvenstvena smer v zahodni steni 4250 metrov visokega Weissborna, ene izmed najlepših in najvišjih švicarskih gor. Skoraj tisoč metrov visoka steno sta kot prva preplezala v njenem najtežjem delu, smeri pa sta dala pomenljivo ime 'Bratje v orožju'.

Bojan Počkar je s številnimi soplezalci vsaj deset let nabiral alpinistične izkušnje v domačih in tujih gorah, v centralnih Alpah, v kanadskem Skalnem gorovju, v bolivijskih



Andih, da bi svoje znanje in telesno pripravljenost lahko preizkušal tudi v Himalaji. Le redkokdaj se je zgodilo, da na njegovih plezalnih podvigih niso ostale zarisane nove in prvenstvene smeri. Z 'Ilirsko' in 'Snežniško smerjo' je v Julijih označil tudi svojo navezanost na dom in domačo goro, s podobo kate je rasel na rodnem Premu. Zavezanost domoljubju je izpričal s številnimi prvenstvenimi 'slovenskimi smermi' v bolivijski Cordillieri Real, v kanadskem Skalnem gorovju in v pogorju Kumbhakarne v Himalaji. Pred dvema letoma sta z Žigo v 1450 metrov visoki steni Singučulija v pogorju Anapurne I odločno zarisala novo, 'Perunovo smer'. Zahtevnosti podviga gotovo najbolj odgovarja poimenovanje po staroslovenskem bogu groma in ognja.

Divja in nepreplezana stena Vzhodne Kumbhakarne je izživala in zvalila. Izžvane pa je tokrat zavrnila že v svojem vznožju. Leto dni je že preteklo, ko se je izpod stene vrnila le njuna spremljevalka dr. Anja Perdan. Bojan in Žiga sta za vedno ostala tam, pod vrhovi gora, katerim sta namenila vse svoje sanje, hotenja in jim dokončno poklonila tudi svoji mladi življenji.

Ob obletnici tragedije v Himalaji je Bojanovo mamo in sestrično družino na Premu obiskala skupina domačih planincev in prijateljev. V spomin Bojanu Počkarju in Žigo Petriču, nesrečno preminulima alpinistoma in prijateljema, so položili šopek jesenskega cvetja in prižgali svečko na grobu družine Počkar, ki počiva na premskem pokopališču. *Vojko Čeligoj*



Bojan Počkar se je rad vračal med učence osnovne šole v Trnovem in jim redno predstavljal svoje alpinistične dosežke. Na sliki je s člani šolskega planinskega odbora, november 1991. (Foto: V. Čeligoj)

Kako dobro sta se z Žigo pripravila na ponoven naskok zahtevne stene dokazujejo njuni alpinistični uspehi, ki sta jih dosegla v pripravah pred septembrskim odhodom v Himalajo. Gotovo je bil njun največji podvig, pa tudi najbolj od-

karju in Žigo Petriču, nesrečno preminulima alpinistoma in prijateljema, so položili šopek jesenskega cvetja in prižgali svečko na grobu družine Počkar, ki počiva na premskem pokopališču.

*Vojko Čeligoj*

## Utrinki iz dejavnosti KK Plama-pur

Košarkarski klub Plama-pur je vstopil v svojo drugo tekmovalno sezono z ambicijami, da preseže rezultate iz tekmovalne sezone 1996/97. V ta namen je okreplil člansko ekipo z Bojanom Jovičem in Boštjanom Racetom, za ponovno aktivno igranje pa se je odločil tudi trener Mitja Muha.

Ilirskobistriški košarkarji so začeli trenirati že avgusta, v septembru pa so poleg prijateljskih tekem (Kraški zidar 52 : 89, Hrašče 60 : 55, Postojna mladi 77 : 82) odigrali tudi dve tekmi za slovenski košarkarski pokal. V prvem krogu so v Luciji premagali ekipo Mean machine iz Pirana z rezultatom 74 : 63, v drugem krogu pa so izgubili na gostovanju v Kopru proti obnovljeni ekipi Kopra z rezultatom 72 : 105. Pred začetkom ligaškega tekmovanja so v Športni dvorani OŠ A. Žnideršiča odigrali še prijateljsko tekmo z Vipavo in zmagali z rezultatom 92 : 67.

Članska ekipa je v 4. oktobra odigrala prvo tekmo 3. Slovenske košarkarske lige Zahod in zelo razveselila svoje navijače, saj je gostujoči KK Koper mladi, ki je pred tekmo veljal za favorita, premagala z rezultatom 88 : 84. Potem ko so bili najboljši ilirskobistriški košarkarji v drugem krogu prosti, so 18. oktobra v Prestranku visoko premagali KK Hrašče (45 : 79), 25. oktobra pa so bili doma boljši tudi od KK Tolmin (84 : 76), tako da si po štirih odigranih krogih z ekipo .... delijo prvo mesto na razpredelnici.

Neizkušena mladinska ekipa je začela s tekmovanjem v 2. SKL Zahod: 19. oktobra

bra je gostovala v Novi Gorici pri KK Nova Gorica in izgubila z rezultatom 101 : 54, 26. oktobra pa je doma izgubila še z ekipo KK Idrija (69 : 103).

Ekipa starejših pionirjev je po spomladanskih kvalifikacijah nadaljevala s tekmovanjem v 2. SKL Zahod in najprej doma premagala ekipo KK Krvavec iz Cerklj na Gorenjskem, nato pa izgubila na gostovanju v Gorenji vasi (81 : 33), doma proti KK Triglav Kranj (43 : 54) in v Novi Go-

rici proti KK Salonit Anhovo (45 : 75). Starejši pionirji se bodo z vsemi temi ekipami pomerili še v povratnih tekmah oktobra in novembra.

Dečki do 11 let so se izkazali v prijateljski tekmi, saj so v gosteh premagali ekipo Kraškega zidarja iz Sežane (52 : 40).

Radi bi opozorili tudi na termine treningov za mlajše kategorije: **pionirji do 10 let** - ponedeljek od 15.00 do 16.30 v OŠ D. Ketteja, sredi od 15.30 do 17.00 in sobota od 11.00 do 12.30 v OŠ A. Žnideršiča (trener je Leopold Fatur); **pionirji 11 do 12 let** - torek in četrtek od 17.00 do 18.30 v OŠ A. Žnideršiča (Mitja Muha); **pionirji 13 do 15 let** - torek in četrtek od 13.30 do 15.00 v OŠ D. Kette (Franci Čekada); **pionirke** - ponedeljek in petek od 13.30 do 15.00 v OŠ D. Kette (Miloš Žbogar).

## NK Plama Podgrad spet tekmuje

Nogometni klub Plama Podgrad se je po petih letih spet vključil v Primorsko nogometno ligo (PNL), v kateri nastopa še deset ekip iz severne in južne Primorske. Nekdanjim igralcem in vodstvu kluba se je torej izpolnila dolgoletna želja, saj mlada ekipa tekmuje na novem nogometnem igrišču ob podgradski osnovni šoli.

Podgradski nogometaši so bili vse do letošnjega julija brez lastnega igrišča, kar jim je povzročalo celo vrsto težav: delo kluba na tekmovalnem področju je v zadnjih letih počasi zamrlo, žal pa so morali razpustiti tudi dve mlajši selekciji (pionirji, kadeti). Večina kadetov je pred petimi leti odšla v Kozino, kjer so imeli boljše pogoje za vadbo in nastope, letos pa so se kot člani vrnili v Podgrad.

Za mlado in neizkušeno ekipo NK Plama Podgrad nastopajo v glavnem srednješolci in študentje iz Podgrada, Hrušice, Podbež, Harij in Pregarij. Trener NK Plama Podgrad Robert Božič je dejal, da se je tako odločila uprava kluba. Po njegovem je bila odločitev dobra, saj se interes za nogomet na podgradskem koncu veča kljub temu, da ekipi ne gre vse po načrtih - od osmih tekem je namreč dobila le dve.



Mlada ekipa Nogometnega kluba Plama Podgrad. Z leve stojijo: K. Butinar, A. Godina, R. Tomažič, Z. Škrj, V. Kokalj, V. Surina, E. Petrač, S. Frankovič, I. Božič; klečijo: M. Barba, M. Jagodnik, D. Barba, D. Gombač, E. Stanič, M. Bubnič, G. Mavrič in S. Padovan.

## Turnir prijateljstva in zadovoljstva

Prizadevni delavci Nogometne šole Bistrice so v nedeljo, 5. oktobra, organizirali turnir za najmlajše selekcije - cicibane.

Turnir se je odvijal na igrišču Športnega centra Trnovo, sodelovalo pa je čez 50 otrok (na sliki) iz Izole, Košane, Sežane in Ilirske Bistrice. V izenačeni konkurenci je bila najboljša ekipa NK Tabor iz Sežane, domačini pa so se morali zadovoljiti s tretjim mestom. Organizator je za najboljše tri ekipe pripravil tudi po-

kale, ki jih je v njegovem imenu izročil Voljo Kalc, najzaslužnejši za izvedbo tekmovanja. Cilj turnirja je bil v celoti ureničen, saj so se fantje tudi družili in sprijateljili, starši in ostali ljubitelji nogometa pa so našli pravo zadovoljstvo v igri svojih sinov, bodočih nogometašev.

Tekst in fotografija: Petar Nikolić



## Delo Nogometne šole Bistrice

V letošnji tekmovalni sezoni skrbi za nemoteno delo z mlajšimi selekcijami NK Ilirska Bistrica novoustanovljeno športno društvo Nogometna šola Bistrice. V bistvu gre za novo, izboljšano organizacijsko obliko delovanja mlajših selekcij nogometnega kluba, ki je namenjena izključno boljšemu delu z najmlajšimi nogometaši.

V okviru Nogometne šole Bistrice delujejo vse dosedanje selekcije Nogometnega kluba Ilirska Bistrica, z angažiranjem profesionalnega trenerja Draga Ljubišiča-Šikija (na sliki P. Nikolića) pa se je strokovno delo z mladimi še izboljšalo. Čeprav se vse mlajše selekcije sedaj vodijo v okviru Nogometne šole Bistrice, je treba poudariti, da še vedno tekmujejo za NK Ilirska Bistrica, saj je to eden izmed pogojev za normalno tekmovanje članske ekipe, ki s svojimi predstavniki tudi sodeluje v nogometni šoli. V novi tekmovalni sezoni mora namreč vsak nogometni klub po zahtevah in pogojih Nogometne zveze Slovenije za tretjeligaško tekmovanje imeti najmanj tri selekcije: mladince, kadete in starejše dečke. Na osnovi teh zahtev



in po odločitvi strokovnega sveta Nogometne šole Bistrice bodo letos tekmovalne vse selekcije: U-10, mlajši dečki, starejši dečki, kadeti in mladinci. Prav tako bo v okviru nogometne šole delovala še šesta selekcija cicibanov začetnikov. Ker je v Ilirski Bistrici premalo igralcev za selekcijo kadetov, so se odgovorni v Nogometni šoli Bistrice dogovorili z NK Košana o tenejšem sodelovanju na področju mlajših selekcij in članskih ekip. Iz tega razloga tekmujejo mlajši dečki pod imenom Košana, čeprav so ti igralci, ki trenirajo in tekmujejo v Ilirski Bistrici, člani

Nogometne šole Bistrice. Končni dogovor o sodelovanju med obema kluboma sicer še ni podpisan, izkazalo pa se je, da je sodelovanje že od začetka zadetek v polno in predvsem koristno, tako za Košance kot za Bistričane.

V četrtek, 25. septembra, je začela z delom tudi osnovna šola nogometa, namenjena začetnikom in vsem tistim, ki še niso vključeni v redno delo selekcij Nogometne šole Bistrice. Osnovno šolo nogometa vodi Drago Ljubišič-Šiki, ki je nesporno dober strokovnjak za delo z najmlajšimi, zato naj še enkrat opozorimo starše in otroke, ki želijo postati dobri nogometaši in športniki, da se priključijo delu Nogometne šole Bistrice. Informacije o delovanju in članstvu društva lahko zainteresirani dobijo pri Alešu Zidarju, tel. 42-062.

Vse selekcije Nogometne šole Bistrice in NK Ilirska Bistrica, ki imajo organizirano ligaško tekmovanje, redno tekmujejo v okviru primorske lige. Za lažje spremljanje rezultatov selekcij naj še enkrat omenimo, da nastopajo mlajši dečki pod imenom Košana Ilirska Bistrica, starejši dečki pod imenom Timbertrade Ilirska Bistrica, kadeti imajo samo ime Ilirska Bistrica, mladinci pa Mika Ilirska Bistrica. Tudi pri delu z najmlajšimi so torej potrebni sponzorji. A. Z.

## NAGRADNA KRIŽANKA

**VODORAVNO:** 1. zeleno perje poljščin, 7. pridelek na določenem zemljišču v določenem obdobju, 13. praznik na drugi četrtek po binkoštih, 14. evropsko gorstvo v Bolgariji, 15. pergamski kralj, vladar, 16. mesto v Kongu, 18. solmizacijski zlog, 19. vinorodno področje na Goriškem, 20. žensko ime, 21. elektroda za odvajanje ali dovajanje električnega toka, 22. proga, 23. nadležna žuželka, 24. bes, 25. ožji sorodnik, 26. stara mama v meščanskem okolju, 27. alkaloid v čaju, 29. kemični simbol za radon, 30. juhi podobna jed iz mesa in zelenjave, 32. ime danske filmske igralkice Nielsen, 33. motorno kolo z majhnimi kolesi, 35. ameriški skladatelj zabavne glasbe (Cole), 37. indijski verski spisi, 38. obleka, obutev na telesu.

**NAVPIČNO:** 1. vodstveni organ v večji vojaški enoti, 2. na štiri enake dele razdeljena merska enota, 3. junak iz 1001 noči, 4. ozvezdje severne nebesne poloble, 5. začetnici slovenskega kritika,

dramaturga in politika Vidmarja, 6. stoletje, vek, 7. interval, 8. originalno ime evropske prestolnice, 9. gora na Kreti, 10. vrsta japonske gledališke igre, 11. združitev moške in ženske spolne celice, 12. del zemeljske skorje, 17. izdelovalec ostrešij in opažev, 21. pecivo iz kuhanega ali vzhajane testa v obliki osmice, 23. del pohištva, 24. popularni glasbenik (Ringo), 25. mačja dlaka, 26. velikan, 28. stara japonska prestolnica, 30. švicarski pisatelj (Arnold), 31. vulkan na Filipinih, 34. angleška kratica za Združene narode, 36. okrajšava za opus. (Dimitrij Grlić)

**REŠITEV** nagradne križanke pošljite na naslov Naš borjač, D 2 d.o.o., p.p. 60, 6250 Ilirska Bistrica, do ponedeljka, 17. novembra 1997, s pripisom križanka. Veliko sreče pri žrebu.

**NAGRADE:** 1. monografija akademskega slikarja Franceta Mihelića, 2. tri knjige iz zbirke Vprašajte Isaaca Asimova 3. dve knjigi iz iste zbirke.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13						14					
15					16	17				18	
19						20			21		
	22				23			24			
25				26				27			28
29			30			31		32			
33		34				35	36				
37						38					

## Najboljša je bila Špela Muha

Tekmovalci vseh kategorij Karate kluba Samurai Ilirska Bistrica smo se pod vodstvom trenerja Stojana Sestana udeležili dveh močnih tekmovanj: mednarodnega karate turnirja Šelye na Madžarskem (12. oktobra) in 2. pokalne tekme Karate zveze Slovenije za mlade kategorije v Ljubljani (19. oktobra).

Na Madžarsko smo se odpravili v lepem številu, med nami pa so bili tudi začetniki Grega Škapin, Grega Horvat, Nebojša Smiljanić in Alis Kurtović, ki so tekmovali v katah in dogovorjenih bojih, čeprav jim v konkurenci 360 vrstnikov iz petih držav in 33 karate klubov ni uspela vidnejša uvrstitev. Zato pa se je izkazal Alen Kontelj, tekmovalci iz Sežane, ki je v izredno močni mladinski konkurenci na presenečenje vseh z odlično izvedeno kato osvojil 3. mesto. Enak uspeh je v ženski konkurenci ponovila Marjanca Šajn, najbolj pa se je izkazala mladinka Špela Muha, ki je kljub poškodbi po petih dobljenih bojih zmagala še v finalu in osvojila 1. mesto.

Na 2. pokalni tekmi za mlajše kategorije v Ljubljani, ki jo je organiziral Karate klub Fužine na treh bojiščih, je sodelovalo 281 tekmovalcev iz 29 karate klubov. Najpreletimo rezultate: Nives Demark in Saša Fatur sta osvojili 4. in 5. mesto v katah za malčice, pri starejših dečkih je Sandi Berginc osvojil 9. mesto, Anej Ražem 11. in Grega Horvat 16. mesto, med mlajšimi dečki pa sta se izkazala Jan Trstenjak s 5. in Tine Maljevac z 9. mestom. Starejša deklica Suzana Logar je v bojih osvojila 3. mesto, v isti kategoriji pa je bila najboljša Špela Muha, ki je tekmovala tudi v katah in zasedla 2. mesto.

Ilirskobistriški karateisti se pospešeno pripravljamo na neuradno evropsko prvenstvo za mladince v Nürnbergu, udeležili pa se bomo tudi dveh prvenstev za mladince, ki jih bo organizirala Karate zveza Slovenije.

Karate klub Samurai  
Ilirska Bistrica

# VROČA LINIJA

## Ribarnica

Na placu 8, tel. 067 81 746, urnik: 8-12, 14-16, pon., sob. 8-12

### KOLIČINSKI POPUSTI

Sprejemamo naročila za kvalitetnejše ribe  
lignji in fileti osliča  
vsak četrtek sveži bakala

## VERIGA

ŽELEZNINA-BARVE

Titov trg 10, 6250 IL. BISTRICA

Tel.: 067/ 41-580, Fax: 067/ 41-822

Velika izbira vseh vrst barv  
za les, kovino, fasado,  
notranje zidove, ...

\*NOVO\*  
PLEKSI  
STEKLO  
\*NOVO\*

MOZAIČNA BARVA

## JAEGER

VELIKA IZBIRA  
BARVNIH ODTENKOV

- zelo elastična
- izjemna pokrivnost
- aktivno diha
- ne porumeni ...

## DOPIŠ

GREGORČIČEVA 24, IL. BISTRICA  
TEL.: 067/81-150, 81-065,  
PRIVAT: 066/88-078  
MOBITEL: 0609 641 098

Franc Miklavec s.p.

PREVOZI TOVORA  
doma in v tujini

## ELEKTROMONT

ELEKTROINŠTALACIJE  
IN MERITVE

Stritarjeva 1, Ilirska Bistrica  
tel.: 067 81 370

VSA DELA IZVAJAMO  
Z LASTNIM ALI PO ŽELJI Z  
NAROČNIKOVIM MATERIALOM

možnost plačila na več obrokov - čeki

- IZDELJEMO VSE VRSTE ELEKTROINŠTALACIJ IN MERITEV, ELEKTRO-RAZDELILNIH OMAR, STRELOVODNIH INŠTALACIJ
- VODOVODNE INŠTALACIJE
- RAZLIČNE BALKONSKNE OGRAJE
- VSE VRSTE GARAŽNIH VRAT
- DVORIŠČNA VRATA (ROČNO ALI AVTOMATSKO DALJINSKO ODPIRANJE)

OSNOVNA ŠOLA ANTONA ŽNIDERŠIČA  
OE LJUDSKA UNIVERZA  
ROZMANOVA 25 B ILIRSKA BISTRICA

## VPISUJE V PROGRAME

KUHAR - NATAKAR (IV. stopnja)  
TRGOVEC - PRODAJALEC (IV. stopnja)  
OSNOVNA ŠOLA ZA ODRASLE IN MLADOSTNIKE  
RAČUNALNIŠKI TEČAJI  
KNJIGOVODSTVO ZA MALA PODJETJA  
VODENJE POSLOVNIH KNJIG ZA SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA  
STROJEPISNI TEČAJ  
TEČAJ ZA VODITELJE ČOLNOV  
JEZIKOVNI TEČAJI ZA OTROKE (ANG., ITL. - začetni)  
JEZIKOVNI TEČAJI ZA ODRASLE (II., III., IV. stopnja)  
SOFINANCIRANJE MINISTRSTVA ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

INFORMACIJE  
OE LJUDSKA UNIVERZA  
ROZMANOVA 25B  
TEL.: 067/81-022



DOSTAVA  
KURILNEGA OLJA  
NA DOM

Vladimir Batista - Jadran  
Ilirska Bistrica, Gubčeva 50  
tel.: 067/42-350  
067/42-310

## JACOM

# VROČA LINIJA

## OBRTNIKI

NAMIZNI POSLOVNI KOLEDARJI

IN POSLOVNE ČESTITKE

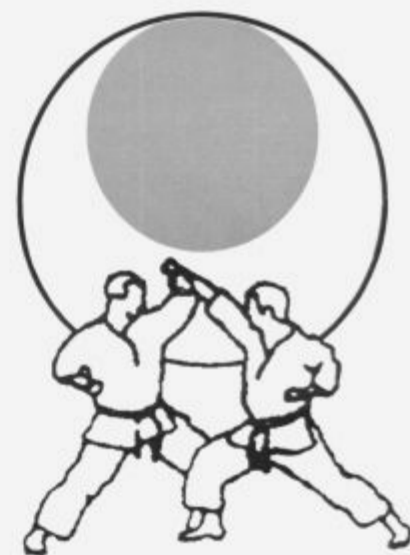
1998 1998 1998

NIZKA CENA BARVNI LOGOTIP

HITRA IZDELAVA

INFORMACIJE: RAST, Pod Stražico 5, Ilirska Bistrica, tel.: 067 41084

## KARATE SAMURAI



**KARATE-DO SHOTOKAN  
ILIRSKA BISTRICA  
TEL.: 067 42 053**

BLAGOVNICA

**AGRINA**

Ilirska Bistrica

067/41-192, 41-731 URNIK: 8-12, 15-18, SOBOTA: 8-13

## ČEBULNICE, VRTNICE

PREKO 300 VRST  
ROČNEGA ORODJA  
UVOZ IZ AVSTRIJE

ALFA NOŽI  
KRAMPI  
ŠKARJE  
OBLIČI  
KLADIVA  
ŽAGE...



**UGODNE CENE**

BARVE  
ORODJA  
GRADBENI MATERIAL

PRIČAKUJE VAS VAŠA  
BLAGOVNICA

**AGRINA**  
Ilirska Bistrica

# VROČA LINIJA



**VADNJAL**  
KOVINSKI IZDELKI

Parje 25, Pivka, tel.: 067/50-245, 50-310  
fax: 067/50-200, mobitel: 0609 610 144

Izdelujemo jeklene, bakrene in alumijske pritrdilne elemente za izolacije in kritine v gradbeništvu, vijake, žičnike, kljukice, snegolove ter izdelke po naročilu in na zahtevo kupca

**ELEKTRO SKOK**

INSTALACIJE ⚡ MERITVE

Trnovska 17  
6250 Ilirska Bistrica  
tel/fax: 067/81-734

**Avto Center DODIČ**

Podgrad 3, tel.: 067 85 020, tel./fax: 067 85 262

**UGODEN NAKUP**  
tudi na  
**PORSCHE LEASING**  
ali kredit



**Na zalogi**  
**vsa vozila**  
**iz programa**  
**VOLKSWAGEN**

**PRODAJNA AKCIJA KUHINJE IN SPALNICE**

**NAJNIŽJE CENE ZA KVALITETNO BLAGO**  
**NAJBOLJ UGODNI KREDITI 3.4% OBRESTI**  
**HITRA IN BREZPLAČNA DOSTAVA**

**SALON POHIŠTVA**

**OPREMA**

VOLARIČEVA 5, POSTOJNA, TEL: 067 25 127

**MFM**  
INTARZIJA

MFM INTARZIJA d.o.o.,  
Matenja vas 13,  
6285 Prestranek,  
tel./fax: 067/54-516

**VSAK DAN**  
od 8. - 17. ure  
**SOBOTA**  
od 8. - 13. ure

CEMENT ANHOVO  
APNO  
MALTIT  
SALONIT PLOŠČE 5.5V  
MODULARNI BLOK  
BRAMAC  
KER. PLOŠČICE (domače, tuje)  
LAMELNI PARKET (hrast)  
SILIKATNA OPEKA  
POCINKANI ŽLEBOVI  
CEMENTNI BLOK PO TOVARNIŠKI CENI !

GENE SO Z VRAČUNANIM PROMETNIM DAVKOM Kompletna ponudba PVC cevi in priključkov za odtoke

700 SIT/VREČA  
412 SIT/VREČA  
600 SIT/VREČA  
960 SIT/KOS  
84 SIT/KOS  
126 SIT/KOS  
OD 745 SIT/m2  
1880 SIT/m2  
73 SIT/KOS  
400 SIT/m

PREVENTIVA PROTI  
GRIPI IN PREHLADU

APARATI ZA MIRJENJE  
KRVNEGA TLAKA

PREVENTIVNE IN KURATIVNE  
NOGAVICE ZA KRCNE ZILE



Trgovina in storitve d.o.o.

Rozmanova ulica  
6250 Ilirska Bistrica  
tel./fax: 067/41-156

ZAVAROVANIM OSEBAM  
IZDAJAMO TEHNIČNE PRIPOMOČKE  
NA NAROČILNICO (RECEPT)

ZELENA ZDRAVILA

INKONTINENČNI PROGRAM

GIJCO PROGRAM ZA OTRONE

PIEV. ZOBOZDRAV. PROGRAM

MEDICINSKA KOZMETIKA

ORTOPEDSKI VZGLAVNIKI

ORTOPEDSKA OBUITEV

**WOWO T&P CARS WOWO**  
AVTODELI IN OPREMA

**PRODAJJA VOZIL FIAT RACING**

ŠPORTNA PLATIŠČA, ŠIRŠE GUME  
ŠPORTNI AVSPUH, ŠPORTNI PRAGOVI  
ŠPORTNI SPOJLERJI, ...

**OBROČNO ODPLAČEVANJE, KARTICI ACTIVA in EUROCARD**  
POVŽANE 1, 6242 MATERLIJA, TEL./FAX: 066/ 84 004 URNIK: od 9-19, ponedeljek zaprto

## Starod v znamenju sv. Hieronima

Sv. Hieronim, eden izmed štirih velikih učiteljev krščanstva, h katerim prištevamo še Gregorija Velikega, sv. Avguščina in sv. Ambroža, je bil rojen leta 347 v rimskem naselju Stridon, ki ga arheologi in raziskovalci krščanstva postavljajo na slovensko ozemlje, v neposredno bližino Staroda, vasi na vzhodnem robu ilirskobistriške občine, kjer je bil v necljo, 28. septembra, velik praznik. Dobro obiskano slovesnost pred obnovljeno cerkvijo sv. Jožefa, ki je vključevala mašo, kulturni program in odkritje spominske plošče, posvečene 1650-letnici rojstva sv. Hieronima, so omogočile Krajevna skupnost Starod, podgrajska župnija in Zveza kulturnih organizacij Ilirska Bistrica.

Hieronim Sofonij Evzebij se je šolal v Milanu in Rimu, kjer je spoznaval latinske in grške klasike. Potem ko je v Trieru stopil med menihe in se tudi sam odločil



za tak način življenja, ga leta 370 srečamo v Ogleju, kar mu je omogočilo stike s katoliško skupnostjo v Emoni, prednici sedanje Ljubljane. Leta 373 ali 374 je odšel na Vzhod z željo, da bi obiskal svete kraje, vendar je na poti zbolel. Po izpolnjenju v Antiohiji se je za nekaj let umaknil v puščavo. Leta 379 so ga posvetili v duhovnika. Znanje jezikov in poznavanje številnih svetopisemskih virov, ki jih je lahko študiral v izvornikih, mu je prineslo počastno veljavo in čast, tako da je že v času življenja postal eden izmed najbolj izobraženih mož zahodnega sveta, primeren za prevajalca knjige vseh knjig. Najpomembnejše delo sv. Hieronima (opravi ga je po naročilu papeža Domaza) je prav prevod Svetega pisma iz grščine v latinščino, znana 'Vulgata', ki jo je katoliška cerkev uporabljala dolga stoletja. Sv. Hieronim je leta 384 odšel v Betlehem, kjer je ostal do svoje smrti 30. septembra leta 419 ali 420. Čeprav je slovel kot izjemen cerkveni mislec in teolog, je umrl onemogel, slep in osamljen. Njegove pomrtne ostanke so v 13. stoletju prepeljali v Rim in jih pokopali v cerkvi Marije Snežne.

Sv. Hieronim je zavetnik teologov, učenjakov, učiteljev, študentov, prevajal-

likega svetnika prav Starod oziroma Gradina, antično gradišče v njegovi bližini, čeprav imajo strokovnjaki o tem vprašanju še vedno različna mnenja. Nekateri se nagibajo k temu, da je Stridon ležal na Hrvaškem, vendar po tolikšem času ni zanesljivih podatkov; znano je le to, da so ga porušili Zahodni Goti leta 378. Tako ali drugače, sv. Hieronim, kar pomeni človek s čistim imenom, ima svoje častno mesto v katoliški cerkvi, celo več, prof. Otmar Črnilogar meni, da je prav on tisti, ki je s svojim delom, kulturo in asketozo ustvaril temelje današnje Evrope.

A to poleg bogatega kulturnega programa, v katerem so nastopili povezovalci Franc Gombač, znana pevska skupina Hruški fanti, Mešani cerkveni pevski zbor Podgrad in Mešani pevski zbor Starod, ki je bil ustanovljen prav za to priložnost, ni bilo sklepno dejanje nedeljske svečanosti. O visoki obletnici rojstva sv. Hieronima bo poslej pričala tudi spominska plošča na zidu cerkve sv. Jožefa, ki sta jo odkrili 87-letna Anica Ladič, najstarejša prebivalka Staroda, in najmlajša, 5-letna Katarina Zidarič, blagoslovil pa msgr. Renato Podberšič, generalni vikar koprške škofije. Sledilo je družabno srečanje z vaščani Staroda, obisk bližnje Gradine in razglednice Grmade.

Na Starodu je 28. in 30. septembra, na dan smrti sv. Hieronima, v sodelovanju s koprsko enoto Pošte Slovenije prvič delovala tudi Pošta 6244 Podgrad, ki je na pobudo Primorskega numizmatičnega društva uporabljala poseben poštni žig. Muzejski krožek Ljudske univerze Ilirska Bistrica pa je za to priložnost izdal risano razglednico s podobo sv. Hieronima. Žig in razglednico je oblikoval Romeo Volk.

mi pri Knežaku in na Nanosu, v Kozani v Goriških Brdih pa mu je posvečena tudi župnijska cerkev. (Prim. F. Petrič: Sv. Hieronim, Družina, 22. 9. 1996).

O mladostni podobi sv. Hieronima in njegovem pomenu za katoliško cerkev je na Starodu spregovoril prof. Otmar Črnilogar, klasični filolog in prevajalec Svetega pisma, ki je po dolgoletnem študiju čedalje bolj prepričan, da je rojstni kraj ve-



STRIDON 347 ~ SV. HIERONIM ~ STAROD 1997

## Kettejevci v Nemčiji

Člani Moškega pevskega zbora Dragotin Kette iz Ilirske Bistrice se radi družijo tudi drugače, ne samo na vajah in nastopih. Kakor hitro se obrne leto naokoli, že razmišljajo o tem, kam se bodo odpravili skupaj. Marsikje so že bili: v Italiji in Franciji, na Češkem in Madžarskem. Spomladi so nameravali obiskati Lago Maggiore, kar tako, tja in nazaj, a se nikakor niso mogli dogovoriti. In tako je prišlo povabilo Bistričanke Maruške Šircelj, soproge Heinza Hofmana, solastnika enega izmed ilirskobistriških podjetij, s katerim živita v Wiesnbronnu, lepem in urejenem kraju z okoli tisoč dušami na severu Bavarske, med vinskimi trtami na spodnjem Frankovskem.

Kettejevci torej tudi letos niso ostali doma. Potem ko so si v petek, 26. septembra, ogledali frankovsko prestolnico Nürnberg, dan kasneje pa še Würzburg, mesto ob reki Maini, ki se ponaša s čudovito srednjeveško arhitekturo, in se dva večera družili s prebivalci Wiesnbronna, so v nedeljo še zapeli. V Wiesnbronnu je bil namreč krajevni praznik, podoben našim vaškim shodom, na katerem ni manjkalo zabave, kulturnih in

športnih prireditev, vina in belih klobas.

Dopoldne so peli v evangeličanski cerkvi, popoldne, takoj potem, ko jih je sprejel župan Wiesnbronna, pa se na osrednjem vaškem trgu pred množico poslušalcev (na sliki). Kljub temu, je dejal predsednik zbora Milan Primc, da Nem-

ci ne razumejo niti besedice slovenskega jezika, so vsekakor razumeli sporočilo slovenskih narodnih in umetnih pesmi, sicer petindvajset pevcev, ki jih je tudi tokrat vodil Evgen Prinčič, ne bi nagradili s pristrnim navdušenjem in željo, da bi se še kdaj srečali.



## Domačemu kraju je igralo srce

Poznavalec bistrškega kulturnega življenja, predvsem glasbenega, bi sobotni (18. oktobra) koncert pianistke Sonje Pahor Torre v veliki dvorani Doma na Vidmu, ki ga je pripravila Zveza kulturnih organizacij Ilirska Bistrica, brez dvoma takoj označil za vrhunski tovrstni dosežek. Mnenju bi vsekakor botrovala odlična interpretacija del znanih skladateljev, pa tudi posebna atmosfera, ki jo je umetnica ustvarila v njenem domačem okolju, kar je še dodatno prispevalo k temu, da je koncert postal pomemben družbeni dogodek.

Pred nekaj dnevi se je, podobno kot že nekaj let zapored, predstavila ljubljanski publiki. Po dolgem času je nato prišla v Il. Bistrico, kraj svojega otroštva, kjer je veljala za čudežnega (glasbenega) otroka, ki je vzbujal pozornost pri sedaj že srednji in starejši generaciji nekdanjih vrstnikov in staršev. Postala je priznana pianistka in dobitnica nešteti pomembnih nagrad: uveljavila se je predvsem v Italiji, Avstriji in seveda v Sloveniji. Svetovnega slovesa zaradi dela na državnem konservatoriju v Messini in družinskih obveznosti ni dosegla, čeprav so njene poustvarjalne zmožnosti tolikšne, da globoko presenetijo vsakogar, ki ne pozna njenih umetniških dosežkov in dozorevanja.



Sonja Pahor Torre je navdušila občinstvo v veliki dvorani Doma na Vidmu. (Foto: P. Nikolić)

Prvo presenečenje po prihodu v Il. Bistrico je pripravila že dan pred koncertom, na srečanju z učenci in profesorji glasbene šole. V sproščenem pogovoru, med katerim je zaigrala nekaj odlomkov skladb, ki so jih izbrali mladi poslušalci, so se ji predstavili tudi nekateri bodoči

pianisti. Sonja Pahor Torre je menila, da so problemi tukajšnjih učencev zelo podobni tistim, s katerimi se srečuje mladina tudi tam, kjer poučuje ona. Opozorila je, da vse preveč mladih izgublja stik z domačo ljudsko glasbo, kar ni dobro, in poudarila, da so vsi veliki skladatelji črpali motive za svoje umetnine prav iz tega vira.

Osrednji dogodek - koncert - je potekal v poustvarjanju glasbe avtorjev, kot so: F. Schubert in njegova Sonata v A-duru op. 120 (Allegro moderato, Andante, Allegro), Bach-Busoni (Claccona) in R. Schumann (Papillons op. 2, Dunajski karneval op. 26), hvaležni poslušalci pa smo si z dolgimi aplavzi priborili še nekaj dodatnih skladb, tudi Chopinovi. Med muziciranjem se je med umetnico in poslušalci stekla vez, ki je izvabila interpretacije zelo velike izrazne moči in redko videne tehnike, tako da je v nekem smislu nadigrala samo sebe. Kot je izjavila pozneje, je bilo njeno igranje nabitost v posebnim občutju, ki ga je poslušalstvo sprejelo zelo tenkočutno. Vzdušje, ki ga je ob posebnem navdihu ustvarila Sonja Pahor Torre, je zagotovo zelo redko in prav zato še posebej dragoceno.

Iskreno si želimo, da bi umetnico kmalu spet slišali na našem odru, morda jo bomo pridobili celo za vodenje poletne klavirske šole ... Tako bomo naši profesorji in pianistki lahko dvakrat hvaležni - za lepe trenutke ob poslušanju glasbe in za pedagoško delo, ki bi bilo obilen prispevek pri uveljavitvi našega kraja.

Če velja znana misel, da nam je naša gostja podarila košček svojega srca, in izrek »partire è un po morire«, slednje velja bolj za nas, ki smo ostali v Ilirski Bistrici, Sonji Pahor Torre ne kaže drugega, kot da se čimprej vrne. Do takrat pa iskrena hvala!

D. B.

## Osem učencev, tisoč želja

Osnovna šola Podgora Kutežovo je v novem šolskem letu pričakala svoje učence s 370 kvadratnimi metri novih učilnic. V eni izmed njih je le osem prvošolcev, zato pa veliko svetlobe, nasmehov in želja.

Saša Štefanič bi rada v šoli ostajala tudi popoldne, saj se ne more ločiti od to bogana. Zdaj jo namreč bolj zanima igra, ne premišljevanje o prihodnosti. Njena sosedica Sara Milošević bi rada postala pevka, tako uspešna kot člani skupine Kelly Family. Barbaro Štemberger privlačijo potovanja, poti. Mogoče bo nekoč sedela za volanom avtobusa.

In kaj si želijo postati fantje? Robert Ludvik bi bil rad policist, Mirko Baša bankir, Mitja Jaksetič pa ribič. Leon Goropecnik bi uradnemu seznamu poklicev dodal še enega, ki ne potrebuje izobrazbe. Na vprašanje, zakaj se je spomnil ravno na nepridiprava, se je samo smehljaj, kot bi hotel povedati - malo dela, veliko zaslužka.

Otroci iz Bosne in Hercegovine radi prihajajo v kuteževsko belo šolo, ker tukaj, med prijetnimi učitelji in sošolci, pogosto pozabijo na to, da so begunci in da so njihovi rojstni kraji nekje daleč. Tako se počuti tudi prvošolka Medina Hodžić iz Zbirnega centra začasne begunce Trnovo, saj njene oči povedo več kot množica izgovorjenih besed.

Otroški nasmehi se zrcalijo tudi na obrazu njihove priljubljene učiteljice Marice

Štemberger, ki najmlajše v tej šoli poučuje že 15 let. »Imamo dobre pogoje za izobraževanje, imamo dobro voljo, imamo dobre, pridne učence, zato bomo v novem šolskem letu vsi skupaj obrabili dobre sadove,« je prepričana, posebno zaradi tega, ker imajo sedaj učenci pouk le v eni izmeni. »Letošnji začetek pouka smo vsi



Mirko Baša in Barbara Štemberger

dočakali z veliko srečo in navdihu,« so bode ravnatelj Milana Dekleve. »Ob izgradnji novih prostorov smo obnovili tudi obstoječe, pred nami pa je še preureditev kuhinje in dokončanje telovadnice.«

Lepo je obiskovati prijetno, nasmehljavo šolo pod goro, ki vedno prva pozdravi sonce!

Tekst in foto: I. Bekrić